

TAMPEREEN YLIOPISTO

Esa Koivuranta

LAINAA VAIN

**Muun median lainaaminen eli medialaina
maakuntalehti Aamulehdessä vuosina 1958–2013**

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Lokakuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

KOIVURANTA, ESA: Lainaa vain. Muun median lainaaminen eli medialaina maakuntalehti Aamulehdessä vuosina 1958–2013.

Pro gradu -tutkielma, 92 s., 13 liites.

Tiedotusoppi

Lokakuu 2014

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani medialainaa. Medialainalla tarkoitan muun median tuottaman tiedon lainaamista toimituksellisessa aineistossa. Työni keskiössä on pirkanmaalainen maakuntalehti Aamulehti, Suomen toiseksi suurin seitsemäpäiväinen sanomalehti. Katson Aamulehden olevan tarpeeksi iso uutisväline ja edustavan siten lehteä, jolle medialaina ei ole välttämättömyys palstatilaa täytettäessä.

Näkökulmani on historioiva. Erittelen, millainen on medialainan historia suomalaisessa maakuntalehdessä. Olen rajannut aineistoni vuosiin 1958–2013 ja kerännyt sen viiden vuoden välisellä otannalla. Kutakin vuotta edustaa sattumanvaraisesti valittu painettu Aamulehden numero. Tutkimusaineistossani on 133 medialainan sisältävää juttua.

Työni tarkoitus on tuottaa medialainasta tietoa ammattieettisen argumentoinnin tueksi. Analysoin aineistoani kahdella tutkimusmenetelmällä: sisällön erittelyllä ja aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Näistä suuremmassa roolissa on määrällinen sisällön erittely. Selvitän muun muassa, kuinka paljon Aamulehti on julkaissut medialainan sisältäviä juttuja eri vuosina, mistä aiheista niitä on julkaistu, mitä medioita Aamulehti lainaa ja millaisissa juttutyypeissä medialainoja on esiintynyt. Tarkastelen tutkimusaineistostani myös sitä, miten iso osa jutuista perustuu medialainaan.

Tulokseni osoittavat, että medialainan historia on pitkä. Medialainoja on esiintynyt Aamulehdessä säännöllisesti vuodesta 1958 asti. Niiden määrä ei kasva tai vähene olennaisesti vuodesta tai vuosikymmenestä toiseen. Medialainan ajallinen muutos ei ole määrällinen, vaan se on pikemmin sisällöllinen. Suurin muutos koskee mielestäni kotimaisia medialainoja eli juttuja, jotka käsittelevät kotimaata ja lainaavat tietonsa kotimaiselta medialta. Kotimaisten medialainojen määrät ja osuudet kasvavat aineistossani 1990-luvulta lähtien. Vuoden 1998 ja 2000-luvun Aamulehden numeroissa on keskimäärin kuusi juttua, jotka sisältävät kotimaisen medialainan. Tätä aiemmin vastaava määrä on kaksi juttua lehteä kohti.

Ulkomaita käsitteleviä, ulkomaisen medialainan sisältäviä juttuja esiintyy tarkastellussa aineistossa tasaisesti. Tästä huolimatta muun median lainaaminen tuntuu nousseen ammatilliseen keskusteluun vasta viime vuosina. Ulkomaisen ja kotimaisen medialainan välistä eroa olisi hyvä pohtia nykyistä enemmän.

Sisällysluettelo

1 Arjen sankarit.....	1
2 Ennen empiriaa: Aiempi tutkimus	3
2.1 Mikä on medialaina	3
2.2 Muu media on dokumenttilähde	5
2.3 Millainen medialaina on.....	14
2.4 Miksi toimittaja tekee medialainan	23
2.5 Hyvä paha medialaina.....	26
3 Tutkimusasetelma.....	34
3.1 Tutkimuksen tavoite	34
3.2 Määrällinen erittely	36
3.3 Laadullinen analyysi.....	38
3.4 Aineiston keruu	41
4 Tutkimustulokseni: Medialainan historia on pitkä	48
4.1 Ensimmäinen erittely: Jutut	48
4.2 Toinen erittely: Uutiset	65
4.3 Paljon, enemmän, eniten	72
5 Empirian jälkeen	79
5.1 Suomalaisempi medialaina	79
5.2 Muutos voi olla muuttumattomuus	81
5.3 Määrällinen ei kerro, miksi	82
Lähteet.....	84
Liite 1: Tutkimusaineisto	93
Liite 2: Tutkimusaineiston luokittelurunko	104

1 Arjen sankarit

Työskentelin eräässä maakuntalehdessä muutamia vuosia sitten kesätoimittajana.

Ensimmäisenä työpäivänä toimituksessa kerrottiin perusasioita toimituksesta ja sen käytännöistä. Kerrattiin toimituksen tavoitteita.

Yksi tavoitteista olivat "läpimenot". Se, että toimitusta ja sen uutisia lainattaisiin liki päivittäin valtakunnallisissa medioissa.

Läpimenoista pidettiin avointa kirjaa. Minulle käytäntö oli uusi. En ollut aiemmin kuullut vastaavasta, en, vaikkei maakuntalehti ollut ensimmäinen, jossa työskentelin.

Oloni oli innostunut. Ensimmäinen oma läpimeno tuntui onnistumiselta. Hyvältä.

Myöhemmin, syyskuussa 2012, Tampereen yliopiston journalistiikan vierailijaprofessori, Helsingin Sanomien tutkiva toimittaja Tuomo Pietiläinen ehdotti alalle uutisvoiton käyttökorvausta eli skuuppikorvausta. Tämä tarkoittaisi, että oman uutisen hankintaan panostanut kaupallinen media saisi rahallisen korvauksen kilpailijalta, jos tämä käyttäisi työtä heti hyväkseen. Pietiläisestä netti vie uutistoimintaa suuntaan, joka ei kannusta omien uutisten ja selvitysten tekemiseen. (Pietiläinen 4.9.2012.)

Skuuppikorvaus. Sellaisestakaan en ollut aiemmin kuullut. Olin tottunut siihen, että skuuppien tekijöitä ihaillaan. Tammikuussa 2013 ammattilehti Journalisti (17.1.2013, 4–5) kutsui MTV3:n toimittajia "arjen sankareiksi", kun MTV3 kasvatti läpimenojensa määrää lähes 140 prosenttia vuodesta 2011 vuoteen 2012 uutis- ja kuvatoimisto STT-Lehtikuvan laskennassa. Näin tapahtui tilanteessa, jossa Pietiläinen oli vastikään ehdottanut hintalappua sille, että toimitus lainaa muuta mediaa, toista toimitusta.

Aloin miettiä, olisiko läpimenoista eli medialainoista, kuten ilmiötä kutsun, pro gradu -tutkielman aiheeksi. Mitä medialainoista ylipäänsä tiedetään, ja miten niitä on tutkittu? Tutkimuksen tekeminen -kurssilla vetäjä sanoi, että toimitukset ovat seuranneet toisiaan iät kaiket.

Miten? Millaista tietoa ne ovat lainanneet toisiltaan? Kysymys on ammattieettisen kipupisteen keskiössä: Julkisen sanan neuvosto eli JSN (2014) edellyttää Journalistin ohjeissa, että toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa ja lähde mainittava, kun käytetään toisen

julkaisemia tietoja.

Pro graduni nivoutuu näiden kysymysten ympärille. Kiinnostukseni medialainoja kohtaan on henkilökohtainen ja kumpuaa omista kokemuksistani. Olen sittemmin työskennellyt STT:ssä ja Yle Uutisissa ja ollut siten itse päättämässä siitä, mitä uutisia valtakunnallisessa mediassa lainataan. Uskon, että kokemukseni ovat auttaneet minua jäsentämään medialainoihin kytkeytyviä toimituksellisia käytäntöjä.

Työssäni on johdannon lisäksi neljä lukua. Niistä ensimmäisessä eli luvussa 2 kerron aiemmasta tutkimuksesta. Sellaiseksi käsitän toimittajien lähteiden käyttöä ja medialainoja koskevan tutkimuksen. Käytän sitä myös vertailupohjana tutkimustulosteni tulkinnessa.

Aiemman tutkimuksen perusteella määrittelen luvussa 3 tutkimuskysymykseni. Samassa luvussa esittelen tutkimusmenetelmäni eli sisällön erittelyn ja sisällönanalyysin. Kerron tutkimusaineistoni keruusta ja luokittelusta: kyseessä on osaksi laadullinen, osaksi määrällinen tutkimus. Tutkimusaineistoni, eli pirkanmaalaisessa maakuntalehdessä Aamulehdessä julkaistut medialainan sisältävät jutut, olen kerännyt laadullisesti eli juttuja tulkitsemalla. Tässä virheellisen tulkinnan mahdollisuus on suuri. Analyysini kuitenkin on määrällinen. Tästä syystä tutkimustani ei voi luokitella absoluuttisesti jompaankumpaan, kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen.

Pro gradu -tutkielmani tulokset käyvät ilmi luvussa 4. Työni päätän pohdintaan luvussa 5.

2 Ennen empiriaa: Aiempi tutkimus

Kerron tässä luvussa aiemmasta, pro graduni aiheeseen liittyvästä tutkimuksesta. Luvun tarkoitus on perustella tutkimusongelmani. Se myös toimii vertailupohjana tutkielmani tuloksille ja näiden tulosten tulkinnalle. Samalla määrittelen tutkimusalueen, johon katson tutkielmani asettuvan.

Aluksi määrittelen työni tärkeimmän käsitteeni eli medialainan alaluvussa 2.1. Alaluvussa 2.2 erittelen tietolähdettä ja lähteen käyttöä journalismissa. Kolmannessa alaluvussa (2.3) selostan, mitä medialainasta on tähän saakka tiedetty. Vastaan lopuksi kysymykseen siitä, miksi medialainoja tehdään ja tavoitellaan (2.4) ja mitä seurauksia muun median käytöllä toimituksen tietolähteenä voi olla (2.5).

Käytän muutamaa informaatiotutkimuksen lähdekirjaa, kuten Haasion ja Savolaisen (2004) sekä Ginmanin (1983) teoksia. Informaatiotutkimus ei ole journalistiikan opiskelijana vahvinta taitotietoaani. Suomessa journalistiikan ja tiedotusopin tutkimuskirjallisuus mainitsevat muun median toimituksen tietolähteenä – mutta vain mainitsevat, Juntusta (2011) ja Jussilaa (2011) lukuun ottamatta. Muuta mediaa pidetään itsestäänselvyytenä, eikä sen roolia juurikaan kyseenalaisteta tutkimuksessa. Kolme vuosikymmentä sitten Ginman (1983, 130) totesi, että muu media, tässä tapauksessa sanomalehdet, on toimittajan toiseksi tärkein lähde henkilölähteen jälkeen. On kiintoisa huomio, ettei aiheeseen ole perehdytty tarkemmin ennen kuin viime vuosina. Varsinaista lainaamista on tutkittu määrällisesti vähän. Siksi referoin tutkielmassani laajalti harvoja teoksia: niitä, joissa medialainaa on ylipäänsä käsitelty.

2.1 Mikä on medialaina

Työni keskeinen ja tärkein käsite on medialaina. Medialaina on valitsemani nimi tutkimalleni kohteelle eli jutun osalle, joka perustuu muun median julkaisemaan tietoon. Kyseessä on tuore, itse määrittelemäni käsite. Tiedonhaussa medialaina ei tuota monta tulosta. Tietävästi ensimmäinen ilmeinen maininta on kolmen vuoden takaisessa Juntusen (2011) tutkimuksessa. Juntunen ei määrittele medialainaa. Hän kertoo tutkivansa sitä, kuinka paljon tiedotusvälineet lainaavat toistensa aineistoa, missä määrin jutut ja juttuaiheet kiertävät yhdestä välineestä toiseen. Tällaista aineistoa Juntunen kutsuu paitsi medialainoiksi myös juttulainoiksi. Sitä, miten medialaina eroaa juttulainasta, hän ei selvennä. Juntusen aineistossa juttu, joka lainaa yhtä tai useampaa mediaa, on yksi havaintoyksikkö. (Juntunen 2011, 4, 45.) Näin on myös pro

gradussani. Havaintoyksikköni ei ole medialaina, jollaisia jutussa voi olla enemmän kuin yksi, vaan juttu, joka sisältää medialainan. Muussa tapauksessa medialainan tarkastelu olisi hiustenhalkomista. Medialainan rajaaminen omaksi havaintoyksiköksi olisi vaikeaa, koska kyseessä on abstrakti käsite eikä medialainojen määrää juttua kohti voi laskea kovinkaan tarkasti. Medialainan suhteellista osuutta jutuissa ja uutisissa voi arvioida, ja näin myös teen pro graduni empiirisessä osassa.

Muun median lainaamista on nimitetty vuosikymmenten saatossa eri tavalla. Se, että medialaina ei ole aina ollut medialaina, vaikuttaa aineistoni keruuseen ja analyysiin, puhumattakaan siitä, millaisia lähdekirjoja tutkielmassani on. Journalistin ohjeissa muuta mediaa ja muun median lainaamista on kutsuttu pitkään, vuodesta 1976, toisen työksi ja toisen työn lainaamiseksi (JSN 2013). Medialainan kaltaista käsitettä ei ole ollut. Miksi käsite on nyt tarpeen – sitä selittävät internet, tietoverkko ja ammatillinen keskustelu. Medialainan teko on helppo, nopea ja halpa tapa tuottaa sisältöä verkkolehden, kuten Juntusen (2011, 44) tutkimus antaa ymmärtää. Lainaamista on alettu käsitteellistää myös käytännön tasolla, puheessa. Esimerkiksi Journalisti (18.10.2012, 3) nimeää lainaamisen arvoisen skuupin uutislainaksi. Uutislaina esiintyy Journalistin (ema.) pääkirjoituksen lisäksi Jussilan (2011) tutkielmassa. Jussilasta käsite ei ole suoraviivainen. Hän kuitenkin katsoo, että uutislaina on mediateksti eli lainaamiseen perustuva uutinen. Samalla se on käytäntö. (Jussila 2011, 6.)

Käsite, jolla tarkoitetaan toisen toimituksen julkaiseman tiedon lainaamista, vaihtelee paljon. Jussila (emt., 6) huomauttaa, että uutislainassa kyse voi olla pelkän aiheen lainaamisesta. Tämä pitää paikkansa, vaikka en huomioi tällaisia juttuja työni empiirisessä osassa. Aiheen lainaaminen ei jätä jälkeä, kun taas tiedon lainaamisessa asia on toisin. Siksi medialaina merkitsee tässä pro gradussa ensi sijassa sitä, kun tiedon lähteenä on muu media.

On makuasia, miksi käsitteeni on medialaina eikä juttulaina tai uutislaina. Uutislainassa keskiössä ovat uutiset. Juttulaina viittaa kirjalliseen tietoon, juttuun, mutta ei kuvaan tai laajaan tilastoaineistoon, joka on datajournalismin perusta ja joita toimitukset antavat silloin tällöin muiden käyttöön, lähteen mainintaa vastaan (esim. Helsingin Sanomat 25.10.2012; 31.10.2012; 8.4.2013). Medialaina on netraali käsite. Se ei ole latautunut, toisin kuin ammattisanaston siteeraus ja läpimeno. Läpimeno oli toisten toimitusten siteeraama juttu maakuntalehdessä, jossa työskentelin kesätoimittajana. Läpimenossa painottuu alkuperäisen lähteen näkökulma. Uutinen menee muussa mediassa läpi. Läpimenon vastapari on siteeraus, toimituksen tekemä medialaina toisen toimituksen julkaisemasta aineistosta. Tätä ilmausta käyttää STT (2013). Sen

tyylikirjassa siteerausta käsitellään kuin yhtenä journalistisena juttutyyppinä. (STT-Lehtikuva 2013, 2.3.) Siteerauksen voi katsoa rakentuvan kokonaan lainatusta tiedosta. Medialaina on vähimmillään sitaatin mittainen, pitkän lehtikirjoituksen seassa. Siteeraus on tällä logiikalla täysimittainen medialaina: sellainen, jossa lähde on JSN:n (2010) mukaan kerrottava otsikossa.

Tässä tutkielmassa kutsun toisen työn lainaamista etupäässä medialainaksi, myös silloin, kun lainatussa lähdekirjassa medialainaa kuvataan muulla nimellä, kuten uutislainalla. Suomessa medialainan käsitettä ovat käyttäneet Juntusen (2011) lisäksi Korpiola (2012) ja Manninen (2013). Korpiola (2012) nimittää medialainaksi jutun osaa, jossa lainataan toista tiedotusvälinettä. Hänen mukaansa monet toimittajat ovat kertoneet, että "on helppo tehdä medialaina vaikkapa Al-Jazeeralta ja siirtää vastuuta ikään kuin eteenpäin silloin, kun riittävän luotettavaa lähdettä ei ole saatavilla". (Korpiola 2012, 20–21.) Mannisen pro graduissa toimittajat sanovat suoraa, yhden medialähteen lainaa rippaukseksi tai rippeeksi. Manninen itse kutsuu tällaista juttua medialainaksi. (Manninen 2013, 54, 67.) Käsitteenä medialaina on vakiintumassa – tai se on tämän hetken käsite, siihen asti, kun medialaina korvataan ajanmukaisemmalla, paremmalla käsitteellä.

Työssäni en erittele sosiaalisen median, muun muassa Facebookin tai Twitterin, käyttöä toimituksen tietolähteenä. Mukana ei liioin ole blogeja tai keskustelupalstoja: näin siitä huolimatta, että myös niistä voi katsoa tehtävän medialainoja. Korpiola (2012) huomauttaa kansalaisten äänen tulleen yhä tärkeämmäksi kriisialueiden journalismissa. Sosiaalinen media uutisen lähteenä ei kuitenkaan ole Korpiolasta ongelmattonta, koska sosiaalisen median aktiivisilla käyttäjillä on omia agendoja ja vaikuttimia. Toimittajan työnä on muuttaa poliittinen informaatio luotettavaksi uutiseksi, hän sanoo. (Korpiola 2012, 15.) Pro gradukseni kyse on näkökulman rajaamisesta: tarkastelen tutkielmassa vain sellaisia medialainoja, joissa lähteenä on toinen toimitus. Tulevaisuudessa tämä voi olla suppea näkökulma. Muutamassa vuodessa medialaina saattaa automaattisesti käsittää sosiaalisen median journalismin tietolähteenä. Mielestäni tilanne ei ole vielä sellainen – sosiaalisen median yhteisöpalvelut ovat ennen kaikkea julkaisualustoja eivätkä itsenäisiä uutisvälineitä. Tässä työssä huomioni on perinteisissä tiedotusvälineissä, kuten lehdistössä, radiossa ja televisiossa.

2.2 Muu media on dokumenttilähde

Journalistiset lähteet tavataan Kivirannan (1989) mukaan jakaa kahdeksi lähdetyyppiksi eli henkilölähteeksi ja kirjalliseksi lähteeksi. Kiviranta itse kutsuu kirjallista lähdettä

dokumenttilähteeksi. (Kiviranta 1989, 56–57.) Jako on esitetty 1980-luvun lopulla, 25 vuotta sitten, mutta pidän sitä edelleen toimivana, ja myös Hemánus (1990) on omassa journalistiikan perusteista kertovassa kirjassaan lainannut Kivirantaa (1989). Henkilölähteeksi Kiviranta määrittelee lähteen, josta tieto saadaan suullisena. Tällaisia ovat anonyymit lähteet eli lähteet, joille annetaan lähdesuoja, asianosaislähteet, asiantuntijalähteet eli tutkijat, kansalaislähteet eli niin sanotut kadunmiehet, kollegat sekä virallislähteet eli usein virkamiehet. (Ema., 57–58.) Omassa työssäni ohitan henkilölähteet edellisellä maininnalla. Keskiössä ovat ennen kaikkea dokumenttilähteet – onhan medialainan tieto peräisin toisesta tiedotusvälineestä eikä henkilölähteestä. Kiviranta (ema.) toteaa kirjallisen aineiston olevan vain yksi osa dokumenttilähteitä. Kirjallisiksi lähteiksi hän lukee esimerkiksi kirjeet, muistiot, pöytäkirjat ja tietotoimistomateriaalin. Muita dokumenttilähteiden osia ovat esineellinen jäämistö, kuvallinen aineisto, muut tiedotusvälineet ja tietotekniset tallenteet. Dokumenttilähde on Kivirannasta lähde, jonka aineisto on uudelleen käytettävissä muuttumattomana. (Ema., 58.)

Tietolähteen yhteydessä puhutaan yleensä tiedonhankinnasta. Kivirannasta (ema.) luontevampaa olisi nimittää tiedonhankintaa aineiston hankinnaksi – lähteet eivät tarjoa tai sisällä yksin tietoa. Henkilölähteen tieto on usein henkilön käsitys tai mielipide kulloisestakin asiasta. (Ema., 56.) Hemánuksen (1990, 31) mukaan useimmat tutkijat eivät tee samaa eroa tiedon ja informaation välille kuin hän itse. Käsitteitä saatetaan käyttää synonyymeinä. Myös Haasio ja Savolainen (2004) toteavat, että informaatio ja tieto tarkoittavat eri asioita. Arkikielessä nämä termit sekoittuvat: Informaatio on paitsi annettua myös vastaanotettua. Se muuttuu tiedoksi vasta, kun vastaanottaja tulkitsee saamansa informaation ja antaa sille merkityksen. Myös Haasio ja Savolainen erottavat tietolähteiksi dokumentoidut eli formaalit ja dokumentoimattomat eli informaalit ja suulliset lähteet. (Haasio ja Savolainen 2004, 14–16, 20.) Huomioista huolimatta pitäydyn tiedonhankinnassa, koska se sopii työhöni aineiston hankintaa paremmin. Tässä tutkielmassa toinen tiedotusväline nähdään tietolähteenä: lähteenä, josta hankitaan tietoa, ei aineistoa. Ero on ideologinen.

Artikkelissaan Kiviranta (1989) esittelee tiedonhankinnan menetelmistä muun muassa haastattelun, havainnoinnin ja sisällön erittelyn. Henkilölähteet ja haastattelut ovat hänen mukaansa hallinneet suomalaisen, ruotsalaisen ja yhdysvaltalaisen journalismin lähdekäytäntöä 1980-luvulla. (Kiviranta 1989, 59–60.) Näin on arvattavasti myös tällä hetkellä – joskin tietotekniikka lienee kasvattanut kirjallisten lähteiden määrää, erityisesti datajournalismin ansiosta. Kiviranta (ema.) katsoo, että dokumenttilähteissä sovelletaan lukemisen lisäksi

sisällön erittelyä ja havainnointia. Hän lainaa informaatiotutkimuksen teoriaa ja toteaa, että lähteen valinta ei perustu maksimaaliselle tiedonhankinnalle vaan mahdollisimman vähäiselle ajanhukalle ja rasitukselle. Kanta on synkkä. Kivirannasta journalistista tiedonhankintaa pyrkii hallitsemaan vähäisimmän vaivan laki. (Ema., 59–61.) Laista on kyse ennen muuta silloin, kun lainaamista luonnehditaan toverilliseksi kannibalismiksi (esim. Journalisti 18.10.2012, 3). Medialaina esiintyy tällöin kielteisessä valossa, mutta sitä ei tunnusteta, että toisinaan lainaaminen on tarpeen yhteiskunnallista keskustelua varten. Kivirannan (1989) käsitys on pessimistinen. Haasion ja Savolaisen (2004, 163) mukaan kuitenkin on huomattu, että vähimmän vaivan periaate määrittää vielä voimakkaammin arkielämän tiedonhankintaa kuin ammatillisen tiedon hankintaa.

Selkälä (2006) erottaa pro gradussaan toimittajan tiedonhankinnan kahdeksi ryhmäksi eli uutisen tiedon hankinnaksi ja featuren tiedon hankinnaksi. Hän kutsuu uutista uutisjutuksi ja featurea featurejutuksi. Edellisellä Selkälä tarkoittaa ajankohtaista juttua, jälkimmäisellä juttua, jonka tärkein arvo ei ole ajankohtaisuus. Selkälän mukaan tietolähteen käyttö vaihtelee yhdestä juttutyyppistä toiseen. Featuressa tietolähteitä ja tiedon eri kanavia käytetään monipuolisemmin ja määrällisesti enemmän kuin uutisessa. Tietonsa hän perustaa 14:ään Aamulehden toimittajan teemahaastatteluun. Aamulehden toimituksessa tärkeimpiä lähteitä olivat sisäisen dokumenttilähteen, kuten Suomen Media-arkiston, jutut, muut sanomalehdet, internet ja juttuaiheen mukana tullut aineisto. Selkälä toteaa näiden lähteiden olevan toimittajille tuttuja ja helposti ja nopeasti saatavilla. Suomen Media-arkistoa ja muita sanomalehtiä haastateltavat pitivät luotettavina. (Selkälä 2006, 14, 60, 73, 75, 105, 117.) Tämä viittaa siihen, ettei toisen toimituksen julkaiseman tiedon paikkansapitävyyttä epäillä, kyseenalaisteta. Luottamus on itsestään selvä asia. Aamulehden toimittajat sanoivat Selkälälle (emt.), että tiedonhankinta riippuu työtehtävän luonteesta. Uutista varten tiedon on löydettävä heti. Featuressa sitä voi etsiä perusteellisemmin. (Emt., 92.)

Jutun tekoa Selkälä (emt.) luonnehtii tiedonhankinnan prosessiksi. Tietoa hankitaan ja käytetään eri tavalla joka vaiheessa. Aluksi tietoa kerätään aiheen hahmottamiseksi, täsmentämiseksi ja näkökulman muotoilemiseksi. Aamulehden toimittajista tiedonhankinta on journalistisen työn perusta. Uutisissa yleisimpiä sanomalehtiä käytetään tausta- ja yleistietona useita kertoja viikossa. Featuretoimittajilla sanoma- ja aikakauslehdet ovat keino pysyä ajan tasalla tapahtumista. Niistä myös hankitaan juttuideoita ja tausta-aineistoa. Painetuista, perinteisistä dokumenttilähteistä käytetyimpiä ovat juuri sanoma- ja aikakauslehdet, Selkälä

toteaa. (Emt., 96–97, 125, 129.) Tätä havaintoa, erittelyä uutisen ja featuren tiedon hankinnasta, käytän tarpeen tullen vertailupohjana tutkielmassani.

Kiviranta (1989) on erottanut tietotoimiston ja tiedotusvälineet kahdeksi luokaksi. Edellinen on kirjallisissa lähteissä, jälkimmäinen on muissa tiedotusvälineissä. (Kiviranta 1989, 58.) Eronteko on perusteltu, etenkin, koska tietotoimiston eli uutistoimiston rooli uutisten hankkijana ja levittäjänä poikkeaa riippumattomista julkaisuista. Kuitenkaan se ei ole itsestään selvä. Kaupallinen uutistoimisto tuottaa uutisia ja tietoa maksaville asiakkaille. Kaikki mediatilat eivät sellaisia ole. Suomessa Yleisradio eli Yle luopui uutistoimisto STT:n uutispalvelusta alkuvuodesta 2007 (Yleisradio 2014). Sittemmin Yle on uutisissaan lainannut STT:tä kuten muita tiedotusvälineitä (esim. Yleisradio 6.12.2013). Uutistoimisto on siten samanaikaisesti sekä tietotoimisto että muu tiedotusväline. Sitä, ettei Kiviranta (1989) ole tätä huomionut, voi selittää ajan kulumisella: sillä, ettei tarkennukselle ollut aihetta 1980-luvun lopulla.

Juntunen (2009) toteaa nopeuden vaatimuksen hallitsevan yhä enemmän toimitustyötä. Hänestä toisen toimituksen julkaiseman tiedon lainaaminen on kytköksissä uutiskilpailuun. Suomessa Jokelan ja Kauhajoen koulusurmista marraskuussa 2007 ja syyskuussa 2008 verkkotoimittajat seurasivat muuta mediaa tavallista tarkemmin. Kilpailevan viestimen siteerausta saatetaan pitää takaiskuna; nopeutta tavoitellaan Juntusen mukaan ennemmin muiden toimitusten kuin yleisön tai myyntilukujen vuoksi. Verkossa jokainen uusi yksityiskohta on pieni skuuppi, uutisvoitto, joka tuottaa julkaisijalle kunniaa. Juntusen artikkelissa toimittajat painottavat, että journalistista suoritusta arvioidaan uutiskilpailun perusteella. (Juntunen 2009, 179, 183–184.) Näin ollen uutiskilpailun voi lukea medialainoja tuottavaksi rakenteeksi. Lainaaminen ei välttämättä ole pahasta. Se saattaa synnyttää kunnianhimoista, parempaa journalismia, sellaista, joka ylittää uutiskynnyksen. Juntunen ja Väliverronen (2009) huomauttavat, että kiristynyt kilpailu on kuitenkin yhdenmukaistanut median sisältöjä. Toimittajat itse eivät yleensä tätä myönnä. Lainauksissa Juntunen ja Väliverronen katsovat esiintyvän linjanvetoja. Aiemman tutkimuksen mukaan perinteinen uutismedia oli vielä 1990-luvulla haluton siteeraamaan iltapäivälehtiä. Sensaatiolehtien, kuten suomalaisen Seiskan, skuuppien lainaamista vierastetaan jossain määrin edelleen. (Juntunen & Väliverronen 2009, 281–282.)

Matthews (2013) sanoo uutisten kiivaan syklin muuttaneen toimittajan työnkuvaa. Aiheita on laidasta laitaan, erikoistua ei ehdi ja aineistoa tuotetaan monille alustoille. Sykli on muuttanut myös toimittajan ja lähteen suhdetta. Toimitukset ovat entistä riippuvaisempia lähteistä, jotka antavat tiedon nopeassa, helposti käytettävässä muodossa. Tällaisia ovat Matthewsinkin mukaan

tiedottajat, valmiin aineiston tekijät. Lähteistä on muutoksessa tullut proaktiivisia eli ennakoivia. Matthews pitää tätä valitettavana. Toimituksilla on harvoin aikaa tarkastella valmista aineistoa riittävän kriittisesti. Tällöin aineiston tekijällä on toimittajaa suurempi valta vaikuttaa asian ulostuloon ja sävyyn. Käytäntö uhkaa Matthewsista journalismin luotettavuutta. Niin ikään vaarassa ovat uutisen tasapaino ja puolueettomuus. (Matthews 2013, 242–244.) Kulku on yhteiskunnallisen keskustelun kannalta harmittava, joskaan syy ei ole yksin tiedotustoiminnan. Tilanteeseen on sopeuduttava. Pelkästään se, että tiedostaa valta-aseman muutoksen, on askel eteenpäin kohti tervettä lähdekritiikkiä. Matthews (ema.) mielestä vaara on suurin, kun uutinen rakennetaan ajanpuutteen vuoksi yhden lähteen varaan. Vaikka tiedonanto on peräisin viranomaiselta ja vaikuttaa luotettavalta, lausunnossa ei välttämättä ole kaikkia asiaan kuuluvia tietoja. Toivonsa Matthews perustaa ammattiyhdistyksen: siihen, että toimittaja varmistaa tiedon totuudenmukaisuuden. Apuna tässä on tavallisesti toinen, itsenäinen tietolähde. (Ema., 245–246.)

Tietotekninen kehitys ei ole ainoastaan lisännyt tietolähteiden määrää. Sen voi katsoa muuttaneen toimittajan asemaa länsimaisessa yhteiskunnassa. Artikkelissaan Thorsen (2013) lainaa Brunsia [2005] ja toteaa, että toimituksen rooli on tätä nykyä portinvartijan sijaan tiedonvälityksen kuraattori, tarkkailija. Muutos käy ilmi ennen kaikkea sosiaalisessa mediassa ja asioiden sekä tapahtumien reaaliaikaisessa seurannassa. Thorsen yhdistää kuratointiin joukkoistamisen, läpinäkyvyyden, vuorovaikutuksen ja välittömyyden. Suuret viestimet ovat hänen mukaansa kuratoinnin haasteista tietoisia. Sitä kehitetään jatkuvasti, miten toimitukset toimivat sosiaalisessa mediassa. (Thorsen 2013, 129–130, 139.) Myös medialainaa on tiedonvälityksen kuratointia. Medialainassa tieto on julkaistu, eikä sen julkaisemista tarvitse vartioida. Kyse on siitä, mikä tieto saa lisää julkisuutta ja mitä halutaan korostaa.

Huolimatta siitä, että käsittelen tutkielmassani ensi sijassa medialainaa eli muun median lainaamista toimituksen tuottamassa aineistossa, en voi tässä katsauksessa ohittaa PR:n, suhdetoiminnan tutkimusta. Sen pohja on vahva journalistiikan tutkimuksessa. Etenkin läpimenoilla ja tiedotteilla on sama tavoite: näkyvyys ja pääsy journalismin tietolähteeksi. Moloney, Jackson ja McQueen (2013) luonnehtivat journalismin ja PR:n suhdetta osuvasti – toimituksen ilmapiiri sähköistyy, kun nämä kaksi kohtaavat. Journalismilla ja PR:llä on heistä vastakkainen tavoite. Edellinen on itsenäistä raportointia, jälkimmäinen myötämielistä raportointia. Toimitukset ovat yhä kovenevammassa ristiaallokossa. Britanniassa tiedottajien määrä kasvaa Moloneyn ja kumppaneiden mukaan kuudesta seitsemään prosenttia vuodessa.

He arvioivat tiedottajia olevan tällä hetkellä yhtä paljon tai enemmän kuin toimittajia. Tiedotusvälineille tämä on haaste. Lähteet eivät saa vaikuttaa uutisen sisältöön liiaksi, vaikka lähteenä on tiedote. Tutkijat toteavat, että toimitusten on oltava varuillaan, jotta uutisen tasapaino säilyy. Mahdollista vallan aseman muutosta tiedottajien ja toimittajien välisessä suhteessa he pitävät ikävänä. Suhdetoiminnalla on huono kaiku. Sen tehtävänä on tuottaa hyötyä työn tilaajalle. (Moloney, Jackson & McQueen 2013, 259–260, 262–264.) Näkemys on perusteltu, joskin se, onko ammattimaisesta PR:stä enemmän etua vai haittaa, on kaksijakoinen asia. Pyrkimyksiä ohjata joukkoviestintää sen ulkopuolelta on esiintynyt ja esiintyy, sanovat Pietilä ja Sondermann (1994, 6). Yhteiskunnallista keskustelua ei rapauta se, että tieto on ymmärrettävässä muodossa – se rapauttaa, että tietoa pimitetään eikä tuoda julki.

Mannisen (2013) pro gradussa ilmeni, että suomalaiset verkkotoimittajat näyttävät käyttävän lähteenä enimmäkseen tiedotteita ja muuta mediaa. Tiedotteisiin tai pelkkään medialähteeseen perustui tutkielmassa tarkastelluista jutuista puolet eli 50 prosenttia. Lopusta puoliskosta suuri osa oli Mannisen mukaan yhdistelmä toimituksen aiempaa, omaa juttua ja tiedotetta tai medialainaa. Työn tarkoituksena oli selvittää, mitä lähteitä verkkotoimittajat käyttävät – ja miksi käytössä ovat kyseiset lähteet. Manninen havainnoi verkkotoimittajia Aamulehdessä, Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä, Keski-suomalaisessa, Maaseudun Tulevaisuudessa, Uudessa Suomessa ja Ylessä. Tietolähteissä yhtenä yleisimmistä olivat viranomaiset, kuten kunnat, ministeriöt, oikeuslaitos, poliisi ja pelastuslaitokset. Verkkotoimittajan työtä Manninen kuvaa kiireiseksi. Yhtä juttua työstettiin keskimäärin 22 minuuttia. (Manninen 2013, 26, 40, 59, 81.) Aika on lyhyt. Tutkivaa journalismia tämä ei ole; verkkotoimittaja ei ehdi soittamaan montaa puhelua.

Mannisen (emt.) mukaan suomalaiset verkkotoimittajat lukevat työnsä lomassa uutissivustoja ja uutisportaaleja, kuten Ampparit.comia. Tärkeitä aiheita ei voi sivuuttaa. Niihin tulee reagoida heti. Toimittajien mielestä kilpailijoita on seurattava myös siksi, että toimitus osaa erottua edukseen muusta mediasta. Toisen tiedotusvälineen työtä lainataan etupäässä internetistä. Manninen sanoo, että verkkotoimituksissa ilmeni vain muutamia tapauksia, joissa medialaina tehtiin muun kuin verkossa julkaistun aineiston perusteella. Lähteeksi kelpasi hänestä lähes millainen media tahansa. Käyttökelvottomaksi nimettiin pieni joukko, ensi sijassa brittiläisiä tabloidilehtiä. Kotimaisten medioiden suoraa lainaamista toimittajat välttivät kilpailun ja kunnian takia. (Emt., 55, 66, 68.) Tämä on yllättävää. Onko medialaina hyväksytympi, jos lähteenä on ulkomainen tiedotusväline? Lukijalle asialla ei luulisi olevan merkitystä. Kyse on ammattikunnan

sisäisestä periaatteesta. Manninen (emt.) kytkee lainaamiseen kysymyksen luotettavuudesta ja uskottavuudesta. Toimittajat eivät problematisoineet uskottavuutta medialainassa, joka perustui yhteen lähteeseen. Kun lähteitä oli useampi, medialähdettä käsiteltiin tavanomaisena lähteenä – ei itsenäisenä, riippumattomana toimijana, hän toteaa. (Emt., 71.)

Populaarissa eli kansantajuisessa tiedejournalismissa yleisimpiä tietolähteitä ovat Granadon (2011) mukaan tieteelliset julkaisut ja internet. Asiaa Granado selvitti kyselytutkimuksella, johon vastasi 97 tiedetoimittajaa 14:stä Euroopan unionin maasta. Suomesta tutkimukseen osallistui kuusi toimittajaa. Granadon artikkeli on julkaistu vuonna 2011, mutta sen aineisto kerättiin kymmenen vuotta sitten, helmikuussa 2004. (Granado 2011, 794, 797–798.) Se, että tiedetoimittajan tärkeimpiä tietolähteitä on internet, ei yllätä; se, että näin oli jo 2000-luvun alussa, yllättää. Tuolloin internet tuskin oli yhtä luonteva osa länsimaista arkea kuin nykyisin. Granado (ema.) syvensi kyselyä 12 toimittajan haastattelulla vuonna 2005. Toimittajat sanoivat tutkimuksessa hankkivansa tietoa aiempaa enemmän tiedelehdistä. Tätä luonnehdittiin suurimmaksi muutokseksi, jonka internet on tuonut mukanaan. Verkon käytön määrä oli ikäsidonnaista. Mitä nuorempi tiedetoimittaja oli, sitä enemmän internetiä hän käytti tiedonhankinnassa. (Ema., 797, 808, 810.)

Granado (ema.) kuitenkin katsoo tuloksensa eli sen, että tietoa hankitaan tiedotteista ja tiedelehdistä, uhkaavan tiedejournalismia. Toimittajat noudattavat samoja embargoja, lainaavat samoja lähteitä, seuraavat samoja julkaisuja riippumatta siitä, missä maassa he työskentelevät. Granadosta tiedelehdet ovat tästä tietoisia, ovat olleet kauan – ja antavat tietoa mielellään. Hän toteaa, että tiedetoimituksissa kirjoitetaan yhä enemmän samoista aiheista ja asioista. Tiedejournalismin homogeenisuus johtuu Granadon mukaan sekä internetistä että toimittajien kasvavasta työtaakasta. (Ema. 794–795, 810.) Päätelmän voi tulkita pätevän myös muissa kuin tieteen uutisten medialainoissa: kotimaanuutisissa, talouden uutisissa, ulkomaanuutisissa.

Medialainan – ja ylipäänsä tiedon – luotettavuutta uutisessa arvioidaan sitä perusteellisemmin, mitä keskittyneempi lukija on. Yhdysvalloissa asiaa ovat selvittäneet Kang ynnä muut (2011). Tutkimuksessa tarkasteltiin parinsadan korkeakouluopiskelijan tiedon käyttöä. Kangia ja kumppaneita kiinnosti proksimaalisen, ensisijaisen lähteen ja distaalisen, alkuperäisen lähteen välinen suhde. Kävi ilmi, että kummankin lähteen, proksimaalisen ja distaalisen, uskottavuutta arvioidaan silloin, kun lukija on keskittynyt. Muussa tapauksessa lukija arvioi tiedon luotettavuutta proksimaalisen lähteen, kuten uutisportaalin, perusteella. (Kang ym. 2011, 720, 724, 729.) Suomessa tunnettu uutisportaali eli uutisia seuraava sivusto on Ampparit.com.

Medialainassa tämä nähdäkseni tarkoittaa sitä, että tiedon luotettavuutta eritellään ensi sijassa lainaavan julkaisun kautta. Alkuperäisellä lähteellä ei ole yhtä suurta merkitystä.

Journalismi on saanut tietotekniikan kehityttyä uusia tietolähteitä. Korpiola (2012) kertoo, että niin sanotun arabikevään aikana aktivistien tavoitteena oli käynnistää paitsi sisäistä keskustelua herättää myös laajaa mediahuomiota. Aktivistit toivat uutisen verkossa esille ja yrittivät nostaa sen valtavirtamedian asialistalle. He pääsivät helposti tietolähteiksi, kun toimittajat alkoivat käsitellä aihetta. Korpiola lainaa Wolfsfeldia [2011] ja toteaa, että tällainen kehitys on tuonut altavastaajan asemassa olleille poliittisille aktivisteille kehystämisen valtaa. (Korpiola 2012, 16.) Ei ole yhdentekevää, kuka puhuu tai ketä siteerataan. Teknologian voi katsoa lisänneen myös pienen julkaisun näkyvyyttä – tai mahdollisuutta sellaiseen. Näkyvyys, laaja mediahuomio, helpottaa medialainan tekoa.

Matthewsin (2013) mielestä on ymmärrettävää, että toimituksissa käytetään yhä enemmän internetiä lähteiden ja tiedon hankinnassa. Tietoa on paljon, ja se on helposti saatavissa. Asialla kuitenkin on kaksi puolta, Matthews huomauttaa. Määrä voi tehdä toimittajasta passiivisen. Tietoa ei tarkisteta riittävän hyvin, vaikka totta ja tarua löytyy internetistä saman verran. Tällaista yhtälöä Matthews pitää vaikeana. Hän sanoo sosiaalisen median, kuten blogien ja yhteisöpalvelu Twitterin, olevan tärkeä journalistinen tietolähde. Erityisen tärkeä se on silloin, kun virallista tietoa on vähän, esimerkiksi yllättävissä yhteenotoissa ja äkillisissä luonnonilmiöissä. Matthewsin mukaan blogeista eli verkkopäiväkirjoista, kansalaisten tuottamasta aineistosta, on tullut Yhdysvalloissa merkittävä tietolähde lehdistölle. Toimituksen ja yleisön väliseen kanssakäymiseen tämä muutos ei ole vaikuttanut. Matthews toteaa, että kyseessä on kaksi erilaista, etäistä tahoja. (Matthews 2013, 249–252.) Avainasemassa on tiedon tarkistus ja arviointi. Sillä, onko sanoma peräisin asiantuntijalta vai kadunmieheltä, ei ole merkitystä. Sen sijaan väliä pitäisi olla yksistään tiedon luotettavuudella.

Haasion ja Savolaisen (2004, 135) mielestä nopeus, ajantasaisuus ja globaalisuus tekevät internetistä tehokkaan tiedonhaun välineen. Tietotekninen kehitys on kiistatta helpottanut tiedonhankintaa. Paradoksisesti se on myös vaikeuttanut sitä. Tieto on usein sirpaleista ja ristiriitaista, kuten Matthews (2013) artikkelissaan toteaa. Tämän vuoksi kyky suodattaa tietoa ja arvioida sen pätevyyttä on hänestä erityisen tärkeä. Yksityiskohtien yhdistäminen ja asioiden toisiinsa suhteuttaminen käyvät muussa tapauksessa vaikeaksi. Matthews tunnustaa, ettei tämä ole uutta – toimittajan on aiemman tutkimuksen mukaan pitänyt aina tasapainoilla nopeuden ja täsmällisyyden kesken. Tästä huolimatta Matthews kysyy, onko alalla tarvetta uudelle lähteen

verifioinnille. (Matthews 2013, 252–253.) Kysymys on oikeutettu. Sille ei kuitenkaan ole yksiselitteistä vastausta.

Arabimaiden kansannousuissa aktivistien aineisto nousi Korpiolan (2012) mukaan hakukoneissa korkealle, koska niiden sisältöä jaettiin eteenpäin internetin yhteisöpalveluissa, kuten Facebookissa ja Twitterissä. Tästä syystä uutiset noteerattiin valtavirtamediassa. (Korpiola 2012, 16.) Osaksi kyse on kiinnostavuudesta eli yhdestä perinteisestä uutiskriteeristä, osaksi lähteiden käytön muutoksesta. Korpiola (ema.) sanoo, että Lähi-idän uutisissa kansainvälisten uutistoimistojen rooli merkittävimpänä lähteenä on muuttumassa. Moniportainen uutisprosessi vaatii aikaa, ja uutiskilpailussa aika on määräävä tekijä. Uutisessa yhdistetään tätä nykyä uutistoimiston materiaalia ja kansalaisjournalistien, aktivistien sitaatteja tai kuvia, kertoo suomalainen toimittaja Korpiolalle. Tämä pitää paikkansa etenkin "suljettujen maiden" journalismissa. Paikalliset lähteet syventävät lisäksi aihetta ja herättävät tunteita. (Ema., 20, 22.)

Fenton (2010) sanoo lähteiden, ennen kaikkea kansalaisjärjestöjen, näkyvyyden kasvaneen samalla, kun uutisia on alettu tehdä määrällisesti aiempaa enemmän. Tätä selittää se, että järjestöt tuottavat sellaista aineistoa, jota toimitukset tarvitsevat – valmista tietoa, joka täyttää vakiintuneet uutiskriteerit. Kansalaisjärjestöistä on Fentonin mukaan tullut tärkeä osa yhteiskuntaa. Niitä pidetään pätevinä, asiantuntevina äänitorvina ja aktivisteina. Monen järjestön palveluksessa on tiedottaja, joka on saanut toimittajan koulutuksen. Siksi järjestöt ymmärtävät sen, miten valtavirran media toimii. Ne ovat läsnä myös suljetuissa maissa, joissa toimittajaa ei ole. Näiden maiden uutisoinnissa kansalaisjärjestöllä on etulyöntiasema. Fenton kuvaa järjestöjä kansainvälisen politiikan tuomareiksi, kääntäjinä ja sovittelijoiksi. Tämä kertoo hänen mielestään arvovallasta ja sen kasvusta. Järjestöt itse ovat todenneet toimitusten muuttavan aineistoa harvoin. (Fenton 2010, 153–156, 161.) Kyse on ulkoisten lähteiden määrästä ja asemasta journalismissa. Kun organisaation viestintä tulee tehokkaammaksi, on luontevaa, että sen saama näkyvyys karttuu. Fenton (ema.) huomauttaa, että ero tiedottamisen ja kansalaisjärjestön välillä on olematon tai ainakin sumea. Samalla hän kyseenalaistaa toimittajan profession. Fentonista järjestöt ovat kuin toimituksia, jos ne työssään noudattavat perinteistä toimitustyön logiikkaa. Tällöin kaikki jutut ylittävät uutiskynnyksen – tai päinvastoin, mikään juttu tai tiedote ei sitä ylitä. (Ema., 166–167.) Näkemys on provokatiivinen, mutta se antaa aihetta kysyä, mitä virkaa toimittajalla on, jos harkinta asian uutisarvosta on valunut toimituksesta toimituksen ulkopuolelle. Ovatko toimittajat tiedon käsittelijöitä, portinvartijoiden apulaisia, kuten

Fenton (ema.) esittää?

Tietotekniikan kehitys on otettu Britanniassa ilolla vastaan. Toimittajat ovat kertoneet, että blogeja ja verkkojulkaisuja käytetään entistä useammin uutisen lähteenä. (Lewis ym. 2008, 50.) Suomalaisissa sanomalehdissä blogit olivat kymmenen vuotta sitten harvinainen tietolähde. Pro graduissaan Itkonen (2007) tarkasteli suomalaisen median uutisointia Kaakkois-Aasian tsunamikatastrofista, joulukuusta 2004 tammikuuhun 2005. Tulos oli se, että blogit olivat yleensä jutun teon kohteena, eivät tiedon lähteenä, jos niistä jotain kirjoitettiin. Itkosen aineistossa oli mukana seitsemän lehteä eli Aamulehti, Helsingin Sanomat, Iltalehti, Ilta-Sanomat, Kaleva, Keski-suomalainen ja Savon Sanomat. Internetiä käytettiin tietolähteenä vähän. Se tai jokin tietty verkkosivusto mainittiin keskimäärin 12,3 prosentissa tsunamiuutisista. Enemmistössä viitattiin viranomaisiin tai muihin vakiintuneisiin tahoihin. Sanana blogi esiintyi aineistossa kerran. Sitä käytti journalistiikan tutkija Turo Uskali Kalevassa. Ulkomaisia tsunamiblogeja ei käsitelty Suomessa ollenkaan. (Itkonen 2007, 60, 63, 99.)

Davisin (2014, 118) mielestä politiikan journalismi on riippuvaisempi ulkopuolisten lähteiden tiedosta kuin koskaan aiemmin. Oletan, että tällä hän tarkoittaa tiedonhankintaa, sitä, mikä taho uutisen julkaisussa on aloitteellinen. Ulkoisiksi lähteiksi Davis (ema.) lukee uutistoimistot, muun median, asiantuntijat, viranomaiset ja kansalaisjournalistit. Hänestä median digitalisoituminen on muuttanut politiikan journalismia. Tietolähteitä on yhtäältä saatavissa entistä enemmän. Toisaalta työn määrä toimituksessa on kasvanut. Davisin mukaan tietoa kerätään aikaisempaa useammin sähköisistä tietolähteistä; politiikan toimitukset seuraavat toisiaan herkeämättä. Davis kysyi tutkimuksessaan toimittajilta, miten uusmedia on muuttanut näiden työtä. Yleinen vastaus oli se, että niin muun median kuin blogien ja yhteisöpalveluiden, kuten Twitterin, seuraaminen on helpottunut. (Ema., 118–121.) Tosin – kahta jälkimmäistä ei olisi olemassa ilman internetiä. Tulos kuitenkin kertoo siitä, miten digitalisoituminen on vaikuttanut toimittajan tiedonhankintaan, lähteen valintaan. Se osoittaa näin ollen, miten iso merkitys murroksella on ollut journalismille, saati politiikan journalismille.

2.3 Millainen medialaina on

Britanniassa Cardiffin yliopistossa tehty tutkimus (2008) puhuu karua kieltä toimittajien tiedonhankinnasta ja uutisten itsenäisyydestä. Tutkimuksessa täysin itsenäisiä lehti uutisia oli runsas kymmenesosa eli 12 prosenttia aineistosta. Nämä uutiset eivät olleet peräisin valmiiksi työstetyistä lähteistä, kuten toisesta mediasta tai tiedottajilta. Vastaavasti lehti uutisten, jotka

sisälsivät etukäteen pakattua tietoa kokonaan tai enimmäkseen, osuus oli 60 prosenttia. Muissa jutuissa valmiin tiedon määrä vaihteli tai oli epäselvä. (Lewis ym. 2008, 25.)

Lewis ynnä muut (emt.) tarkastelivat tutkimuksessaan brittiläistä laatujournalismia, sellaisia medioita, joista he vähiten odottivat löytävänsä valmiiksi pakattuja juttuja. Aineistonaan heillä oli kaksi viikon mittaista jaksoa kotimaanuutisia. Tutkimuksessa eriteltiin viittä sanomalehteä ja sähköisiä viestimiä. Sanomalehdissä oli nimetty kirjoittaja kolmessa neljästä jutusta. Kaikista uutisista liki puolet oli kokonaan tai suureksi osaksi uutistoimiston käsialaa. Tutkijat sanovat, että he havaitsivat sanomalehdissä monia juttuja, jotka olivat lehden oman toimittajan signeeraamia mutta jotka vaikuttivat olevan muualta kopioituja. Tällaisissa jutuissa oli toisen toimituksen jo julkaisemia tietoja, jopa sitaatteja. (Emt., 13, 15.) Lähdeä ei ymmärtääkseni ollut mainittu.

Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa (emt.) tarkasteltiin ennen kaikkea tiedotemateriaalia. Lewis ynnä muut toteavat, että usein tiedotteista tehdään uutisia uutistoimistossa – ja että monet toimittajat pitävät uutistoimistoa luotettavana tietolähteenä. Tutkijoiden mukaan lähes puolet eli 47 prosenttia lehtijutuista perustui kokonaan tai suureksi osaksi uutistoimiston ja muun median julkaisemaan tietoon. (Emt., 4.) Luvusta ei voi suoraviivaisesti päätellä medialainan merkitystä brittiläisessä journalismissa. Se antaa kuitenkin ymmärtää, että toimitukset ovat riippuvaisia ulkopuolella tuotetusta aineistosta, etenkin, jos hieman alle puolet uutisista on lähtöisin uutistoimistosta ja muusta mediasta. Lewis ja kumppanit (emt.) myöntävät sanomalehdistön vaikuttavan merkittävästi sähköisten viestimien agendaan eli päivittäiseen uutisten valintaan. Kuten Lappalainen Journalistissa (18.10.2012, 3), Lewis ynnä muut kutsuvat käytäntöä kannibalismiksi. Kielikuvaa he perustelevat television uutislähetyksillä. Lähetysten sisällöstä 48 prosenttia oli peräisin aamun lehdistä ja 42:ta prosenttia käsitteli iltapäivällä tai seuraavana päivänä myös sanomalehdistö. Kymmenen prosenttia uutisista oli esillä pelkästään televisiossa. (Lewis ym. 2008, 39.)

Tiedotteesta tehty uutinen on Cardiffin yliopiston tutkimuksen (emt.) mukaan tyypillisin terveyttä käsittelevässä journalismissa. Aineistossa reilu kolmannes eli 37 prosenttia terveysuutisista oli kirjoitettu enimmäkseen tai täysin tiedotteen perusteella. Yleisiä aiheita terveyden lisäksi ovat talous ja viihde. Tutkijoista ei ole yllättävää, että tiedotteet ovat yleensä peräisin liike-elämästä. Tiedotteen, josta oli tehty uutinen, lähteenä oli sanomalehdissä liike-elämä 38 prosentin todennäköisyydellä ja televisiossa 32:n. Lewis ja muut tutkijat toteavat tiedotteiden päätyvän uutisiin usein uutistoimiston kautta. He hahmottelevat tapahtumasarjan, jossa uutistoimisto

lainaa uutisessa tiedotusaineistoa ja asiakasmedia uutistoimiston juttua. Täten Lewis ja kumppanit katsovat, että PR näyttäisi vääristävän uutiskriteerejä. (Emt., 21–22, 26, 44.) Olennaista tapahtumasarjassa on mielestäni uutistoimiston rooli. Uutistoimisto näyttäytyy Cardiffin yliopiston tutkimuksessa (emt.) uutisten tukkuliikkeenä, levittäjänä. Kiinnostava kysymys on, millainen rooli uutistoimistolla on ennen kaikkea medialainojen teossa.

Cardiffin yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa (emt.) ei eritellä painettua sanomalehteä ja verkkolehteä. Tämä on valitettavaa. Ratkaisua selittää osaksi julkaisuvuosi eli vuosi 2008. Verkkolehtien voi katsoa saaneen sittemmin jalansijaa jokapäiväisessä median käytössä. Lewis ja kumppanit (emt., 40) toteavat, että vuorokauden ympäri päivystävä televisio vaikuttaa jatkuvasti sanomalehden uutisagendaan. Tulos ei huomioi sitä, että myös sanomalehtiä päivitetään verkossa reaaliaikaisesti. Kuusi vuotta sitten näin ei välttämättä ollut; tutkimuksessa (emt., 40) tarkastellaan television vaikutusta enimmäkseen seuraavan aamun sanomalehteen. Tällä tiedolla painopiste voisi olla toinen.

Televisioutisissa uutistoimistojen ja muun median tuottaman aineiston osuus oli Cardiffin yliopiston tutkimuksessa (emt.) reilu neljännes eli 27 prosenttia. Näissä uutisissa sisältö oli etupäässä tai kokonaan lainattu muualta. Lewis ja kumppanit toteavat, että mitä lyhyempi televisioutinen on, sitä todennäköisemmin se on riippuvainen toisen toimituksen julkaisemasta tiedosta tai uutistoimistosta ja tiedotteesta. Viestimen oma journalistinen panos on tällöin uutisessa vähäinen. (Emt., 16.) Huomiossa kiteytyy yksi määritelmä medialainasta – televisiossa uutinen, joka sisältää medialainan, on yleensä lyhyt. Syytä tai perustetta tälle Cardiffin yliopiston tutkimus (emt.) ei kerro.

Tutkiva toimittaja, brittiläinen Davies (2008) katsoo Cardiffin yliopistossa vuonna 2008 tehdyn tutkimuksen olevan merkki siitä, että journalismi on muuttunut perustavanlaatuisesti. Tätä muutosta hän kuvaa käsitteellä churnalism, sanalla, joka on johdos verbistä churn out, eli syytää, tehtailla ja suoltaa. Käsite määrittää toimituksen uutistehtääksi. Daviesin mukaan toimittajat eivät enää etsi uutista toimituksen ulkopuolelta. He ovat tiedon passiivisia jalostajia. He suoltavat jutun, oli aineisto millainen hyvänsä: tositapaus tai tiedote, tärkeä tai mitätön. Kantansa Davies perustaa ajanpuutteeseen. Työtä ei voi tehdä kunnolla, jos on kirjoitettava kymmenkunta juttua päivittäin. Ainoa vaihtoehto on toisen käden aineiston, kuten tiedotteen, uudelleen paketointi. (Davies 2008, 53, 56, 59–60.) Arvio on synkkä. Se ei kuitenkaan ole epäpätevä, ei Britanniassa eikä Suomessa. Mannisen (2013) tutkielmassa verkkotoimittajien jutuista neljännes eli 25,6 prosenttia perustui pelkästään tiedotteisiin ja neljännes eli 24,7

prosenttia medialainoihin. Muuta mediaa lainattiin sitä todennäköisemmin, mitä vähemmän tiedotteita oli saatavissa. Manninen sanoo, että tiedotteiden osuus olisi suurempi, jos mukana olisivat jutut, joita varten toimittaja soitti lisätietoa ja jotka perustuivat tähän tietoon. (Manninen 2013, 54.) Mannisen (emt., 54) aineistossa medialainoja oli enemmän kuin Juntusella (2011, 44). Eroa selittää se, ettei jälkimmäisessä tutkimuksessa tarkasteltu vain verkkouutisia. Kynnys tehdä medialaina voi olla korkeampi painetussa lehdessä kuin sähköisessä julkaisussa.

Bogle (2013) pitää churnalismia, eli tiedotteeseen perustuvan journalismin, ongelmana sitä, ettei churnalismista jää kiinni. Hänestä lukijan on tiedettävä, milloin yrityksen sanoma toistetaan ilman asiayhteyden lisäämistä tai tutkivaa otetta. Ratkaisuksi Bogle ehdottaa ei-kaupallisen järjestön Sunlight Foundationin alulle panemaa sovellusta. Sovellus määrittää Boglen mukaan sen, mikä osa jutusta on kopioitu muualta. (Melville House 24.4.2013.) Tavoite on kunnioitettava, joskaan sovellus ei havaitse suomenkielistä medialainaa. Arvoa sillä silti on. Davies (2008) soimaa churnalismia teosta ennen kaikkea uutistoimistoja, kuten brittiläisiä Press Associationia ja Reutersia. Hänestä uutistoimistossa on pakko suoltaa churnalismia, koska aikaa tehokkaalle työskentelylle ei ole. Tunnettujen uutisankkojen, sellaisten, joita tiedotusvälineet ovat toistaneet kuin papukaijat, Davies sanoo olleen lähtöisin uutistoimistosta. Yhteys on luonteva. Davies toteaa, että enemmistö maailman mediasta perustaa ulkomaan uutisensa kahden uutistoimiston eli Associated Pressin ja Reutersin varaan. (Davies 2008, 101–102.)

Lewis ynnä muut (2008) katsovat, että tilanne selittyy osaksi toimitustyön muutoksella. Heidän mukaansa mainonnan määrä sanomalehdessä on hieman vähentynyt kahdessa vuosikymmenessä, kun taas toimituksellisen aineiston osuus on kasvanut dramaattisesti. Tutkijat sanovat toimituksellisten sivujen määrän lähes kolminkertaistuneen tässä ajassa Britanniassa eli alle 15 sivusta 41 sivuun. Tämä tarkoittaa, että yhden toimittajan odotetaan tuottavan kolme kertaa enemmän sisältöä kuin 20 vuotta sitten, Lewis ja kumppanit arvioivat. (Lewis ym. 2008, 11.) Kyseenalaista on, onko tutkimuksessa huomioitu sivukokojen mahdollinen muutos isosta broadsheetistä pieneen tabloidiin.

Phillips (2010b) toteaa aiemman tutkimuksen osoittavan, että enemmistö uutisten aiheista lainataan toiselta toimitukselta, ei uutistoimistolta, jonka aineisto on käytettävissä maksua vastaan. Aihelainojen määrä vaihtelee yhdestä sanomalehdestä toiseen. Phillipsin mielestä toimituksia yhdistää se, ettei aiheen lähdettä kerrota lukijalle. Varastaminen ei ole uutta, hän täsmentää. Uutta on, että uutinen on mahdollista varastaa muutamassa minuutissa. Tekniikka

ei hillitse näpistämistä – toimituksen ei ole enää odotettava aamun lehteä ennen aineiston lainaamista. (Phillips 2010b, 373, 375.) Skuuppi on lainattavissa välittömästi, heti, kun se on julkaistu verkkolehdestä. Verkkolehti ei ole pakollinen, vaan pelkkä viesti vaikkapa yhteisöpalvelu Twitterissä riittää. Tällöin väline on toissijainen asia. Phillipsin (ema.) tutkimuksessa vuonna 2009 ilmeni, että toisen toimituksen julkaisemaa tietoa käyttää Britanniassa useimmiten oikeistolainen The Daily Telegraph. Sen tuotannosta kolmannes oli näpistetty muualta lähdeä mainitsematta. Tutkimuksessa The Daily Telegraph oli ainoa valtakunnallinen julkaisu, joka asetti verkkolehden painetun lehden edelle. (Ema., 376.) Tulokset antavat ymmärtää, että plagiointia, medialainan väärinkäyttöä, esiintyy eniten internetissä.

Etenkin Juntunen (2011) on Suomessa tarkastellut journalismin itsenäisyyttä. Tutkimuksessaan hän selvitti, miten iso osa kotimaan uutisista perustuu PR-lähteisiin ja kuinka paljon tiedotusvälineet lainaavat toistensa julkaisemaa tietoa. Analyysi oli kaksiosainen. Itse uutisia Juntunen eritteli määrällisesti, kun taas laadullisessa osassa keskiössä olivat haastattelut. Aineistossa oli mukana seitsemän valtakunnallista viestintä eli Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, MTV3, Nelonen, STT ja Yle. Lehdissä Juntunen tutki toimituksen tuottamaa aineistoa viiden päivän ajalta. Ulkopuolelta tullutta materiaalia, kuten mielipidekirjoituksia, ei huomioitu. Asetelma muistutti Cardiffin yliopistossa vuonna 2008 tehtyä tutkimusta. Juntunen totesi sen toimineen innoittajanaan. (Juntunen 2011, 4, 7.)

Jutuista yhteensä 36 prosentissa oli Juntusen (emt.) tutkimuksessa merkkejä PR-aineistosta. Lisäksi yhden tapauksen kymmenestä arveltiin saaneen alkunsa ulkopuolisten toimijoiden aloitteesta. Aineiston uutisista tiedotteisiin perustui enimmäkseen tai kokonaan runsas viides eli 21 prosenttia – Juntusen mukaan 64 prosenttia uutisista, jotka oli tehty tiedotteesta, toisti lähteen sisällön lähes tai täysin sellaisenaan. Yleisimmät tietolähteet olivat poliisi sekä valtion ja kuntien ylimmät hallinto- ja päätöksentekaelimet, molemmat 19 prosentin osuudella. Juntunen katsoo tuloksen vahvistavan havaintoa, jossa uutisointi on virallislähteiden varassa. (Emt., 20, 22, 28.) Tapa on ymmärrettävä, sillä suomalaiset luottavat ennen kaikkea poliisiin. Helsingin Sanomien (27.12.2013) teettämässä kyselyssä loppuvuodesta 2013 useampi kuin yhdeksän kymmenestä vastasi luottavansa poliisiin melko tai erittäin paljon. Tulos sisältää myös toimittajat.

Juntusen (2011) aineistossa liki viides eli 18 prosenttia jutuista perustui toisen tiedotusvälineen julkaisemaan tietoon. Juntunen arvioi määrän olevan todellisuudessa suurempi, koska medialähteen jäljittäminen oli hänen mukaansa ollut työlästä ja vaikeaa.

Tutkimuksessa havaittiin todennäköisesti vain sellaiset medialainat, joissa lähde kerrottiin jutussa tai joiden lähde löytyi hakukoneella. (Juntunen 2011, 44.) Yksistään se, että yhdessä jutussa viidestä olisi medialaina, on paljon, etenkin, koska reilu kolmannes Juntusen (emt.) tarkastelemista jutuista sisälsi merkkejä tiedotteista. Lähde oli tutkimuksessa mainittu asianmukaisesti kolmessa neljästä kotimaisesta medialainasta. Ulkomailta lainatuissa jutuissa vastaava luku oli 65 prosenttia. (Emt., 20, 47.) Tulos on kohtuullinen, kun huomioidaan, että JSN antoi lausuman lainaamisesta samana vuonna kuin Juntunen keräsi aineistoa eli vuonna 2010 (JSN 10.5.2010; Juntunen 2011, 9). Sataprosenttinen se kuitenkin ei ole.

Eniten medialainoja esiintyi Juntusen (2011) tutkimuksessa jutuissa, joissa käsiteltiin kotimaan aiheita, viihdettä, rikoksia ja onnettomuuksia sekä politiikkaa. Taloudessa, kulttuurissa ja terveydessä muita medioita lainattiin Juntusen mukaan harvemmin. (Juntunen 2011, 46.) Jaottelu on suppea. Juntunen (emt., 7) kertoi tutkivansa kotimaan uutistuotantoa. Se, että kotimaan aiheita lainataan useimmin, ei yhtäältä ole yllätys. Toisaalta on syytä kysyä, miten kotimaa eroaa politiikasta tai taloudesta. Kotimaa saattaa aiheena sisältää mitä tahansa. Kyse on tulkinnasta, ja sellaista tiede on aina, tulkintaa. Selvästi siteeratuin ja lainatuin media oli Juntusesta (emt.) Yleisradio. Seuraavilla sijoilla olivat MTV3, Ilta-Sanomat ja Iltalehti. Juntunen toteaa tuloksen vahvistavan, että isot toimitukset seuraavat ennen muuta toisiaan. (Emt., 46.) Havainto lainatuimmasta mediasta, Yleisradiosta, vastaa STT:n selvitystä samalta vuodelta eli vuodelta 2010. STT:ssä siteeratuimpia viestimiä olivat Yleisradio, Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat. (Journalisti 13.1.2011, 4–5.) Juntunen (2011, 46) ei Helsingin Sanomia mainitse, mikä on odottamatonta – onhan kyseessä yksi suurimmista kotimaisista medioista.

Medialainoja on Juntusen (emt.) mukaan selvästi enemmän verkossa kuin lehdissä tai televisiossa. Verkossa medialainojen osuus oli kaikista jutuista 22 prosenttia, lehdissä vastaavasti 13 ja televisiossa kahdeksan prosenttia. Ilta- ja viikolehdissä lähes kolmannes nettiuutisista sisälsi medialainan. Juntusesta tätä selittävät viihdeuutiset. Niistä puolet todettiin muualta lainatuksi. (Emt., 45.) Televisiossa osuus on maltillinen verrattuna Cardiffin yliopiston (2008, 39) tekemään tutkimukseen, jossa lukema oli 48 prosentin tietämissä. Juntunen (2011) kertoo, että Suomessa yhtä medialainaa kahdesta oli täydennetty toimituksen omalla tiedonhankinnalla. Lyhyitä uutisia oli kaksi kolmesta. Kolmannes medialainoista esiintyi pidemmässä jutussa kuin yhden palstan uutisessa tai sähkeessä. (Juntunen 2011, 45.) Medialaina on tällä tiedolla kuin taittopala, juttu, joka ladotaan lehden sivulle mutta jota ilman pärjää. Käytänne on luonteva. Harva media mielellään perustaa ison uutisensa toisen

joukkoviestimen julkaisemaan aineistoon. Yleisölle ei anna hyvää kuvaa se, että isot uutiset ovat pelkkää medialainaa.

Jussila (2011) haastatteli pro gradussaan kolme vuotta sitten kahdeksaa Helsingin Sanomien, Aamulehden, Kalevan ja STT:n toimittajaa uutisten lainaamisesta. Kukin heistä sanoi lainaamisen yleistyneen – verkon vuoksi tai viime vuosina, oli arvio lisäyksen aikavälistä. Myös journalistisen kulttuurin katsottiin muuttuneen. "Ja sit siitä lainaamisesta on jotenkin ehkä tehty hyväksyttävämpää nykyään", Aamulehden toimittaja sanoi. (Jussila 2011, 34, 41–42.) Huomio on kiinnostava. Se on linjassa Journalistin (2010) näkemyksen kanssa. Lehdestä oli ennen vuosituhannen vaihdetta noloa, jos jutussa viitattiin toisen työhön. (Journalisti 20.5.2010, 8–9.) Asetelma ei ole enää yhtä jyrkkä. Lainaaaminen on Jussilan (2011) mielestä perusteltua silloin tällöin, jotta aikaa ei kulu päällekkäiseen työhön. Muuta mediaa seurataan toimittajien mukaan rutiininomaisesti. Selkein rytmi on STT:llä. Uutistoimistossa luetaan lehdet ja tehdään siteeraukset aamuyöllä. Jussila toteaa, että toimitukset ovat oppineet lähettämään illalla skuppeja STT:lle tavalla, joka sopii uutistoimiston aikatauluun. Kyse on siteeraustyrkyistä, STT:n toimittaja kertoo. (Jussila 2011, 53–54.) Sanana tyrkyssä on jännitettä. Kotimaisten kielten keskus (2014) luonnehtii tyrkkyä houkuttimeksi ja vetonaulaksi sekä itseään esille tuovaksi, julkisuudenkipeäksi henkilöksi. On kysyttävä, millainen on tyrkyn suhde yhteiskunnalliseen keskusteluun ja skuppeihin, merkittävään uutiseen, miksi tyrkky on juuri tyrkky.

Pro gradussaan Jussila (2011) kysyi toimittajilta, millainen uutinen on heistä lainaamisen arvoinen ja millaista uutista ei lainata. Jutun, joka kertoo politiikasta tai poliittisesta eliitistä, lainaisi viisi toimittajaa kahdeksasta. Aamulehden toimittaja perusteli päätöstä sitaattijournalismilla, sillä, että joku sanoo jossain jotain. Neljä mainitsi suuret tai merkittävät uutiset ja kolme jatkumon. Muita kriteerejä olivat rikokset, uutuus ja kiinnostavuus. Maantieteellisesti kaukaisia, epäilyttäviä tai epäkiinnostavia uutisia toimittajat eivät lainaisi. Jussilan mielestä vastaukset noudattavat O'Neillin ja Harcupin [2001] uutiskriteerejä. Kriteereissä ensimmäisellä sijalla ovat valtaeliitti, järjestöt ja instituutiot. (Jussila 2011, 42–43.) Vastaukset ovat myös STT:n (2013) ohjeen mukaiset: uutistoimisto toteaa, että siteerauksissa sovelletaan samoja kriteerejä kuin muissa uutisissa, mutta siten, että niissä keskitytään suurimpiin ja kiinnostavimpiin aiheisiin. Viisi toimittajaa sanoi Jussilalle (2011), että yleensä uutiskynnyksen ylittää iltapäivälehden uutinen. Kolme kertoi medialainan tietolähteeksi isoimmat mediat ja kolme MTV3:n ja maakuntalehdet. Yleisradio ja paikallislehdet saivat medialähteitä

koskevassa kysymyksessä kaksi mainintaa, Helsingin Sanomat yhden. (Jussila 2011, 44.) Helsingin Sanomien saama huomio on pieni – kyseessä on levikin perusteella Pohjoismaiden suurin sanomalehti (Sanoma 2014). Juntusen (2011, 46) tutkimuksessa ei mainittu kertaakaan Helsingin Sanomia tietolähteenä, huolimatta siitä, että vuonna 2013 STT siteerasi Helsingin Sanomia eniten (Journalisti 16.1.2014, 13). Syytä tähän ei kerrota.

Sekä Juntunen (2011) että Jussila (2011) tutkivat lainaamista etupäässä kotimaisen median näkökulmasta. Jussilan työssä kuitenkin neljä toimittajaa kahdeksasta otti ulkomaiset medialainat itse puheeksi. Toimittajat kokivat ulkomaisten lainausten lisääntyneen. Heistä kaksi toivoi, että ulkomaisia tiedotusvälineitä ehdittäisiin lainata nykyistä enemmän. Jussilasta ulkomainen medialaina voi olla keino erottautua muista suomalaisista viestimistä. Seuraus ei jää ainoaksi – ulkomaisessa medialainassa "– ei ole sellaista, kun ollaan vielä eri markkinoilla kun nää mainitut välineet, niin ei ole sellaista ikään kuin sisällön ryöstämistäkään", Helsingin Sanomien toimittaja sanoi. (Jussila 2011, 46.) On omituista, että tällä tiedolla ulkomainen medialaina on hyväksytympi kuin kotimainen, saati, että lainaamista kuvataan sisällön ryöstämisellä. Se, miksi ammattikieli demonisoi toisen työn lainaamisen, yhden keskeisen tietolähteen, on kiintoisa ja pohdinnan arvoinen kysymys.

Mannisen (2013) tutkielmassa lähes puolet eli 47,3 prosenttia medialainoista perustui yhteen lähteeseen. Muuta mediaa lainattiin hänen mukaansa laajasti jutussa. Yhden lähteen medialainoja haastateltavat kutsuivat rippauksiksi tai rippeiksi. Niissä medialähde kerrottiin otsikossa. Manninen toteaa, etteivät verkkotoimittajat arvostaneet tällaisia medialainoja – yhden lähteen medialaina tehtiin, jos uutista ei voinut tehdä itse tai ohittaa tai jos uutinen oli mielenkiintoinen, mutta sen selvittämiseen ei kannattanut nähdä vaivaa. Verkkotoimittajat määrittivät medialainassa tiedon kulloisellekin lähteelle. (Manninen 2013, 67.) Sellaisen medialainan, joka perustui yhtä useampaan lähteeseen, osuus oli tällä tiedolla hieman yli puolet Mannisen (emt.) aineistossa. Sitä ei kerrota, oliko lähde tällöin muu kuin muu media. Kysymys on kiinnostava. Vastausta ei ole.

Tietoverkon eli internetin suomia mahdollisuuksia ei Quandtin (2008) mielestä hyödynnetä tiedotusvälineissä riittävästi. Lehden lukijalle, käyttäjälle tämä ei ole välttämättä ongelma – lukija voi haluta uutisensa nopeasti ja luotettavasti, kuten aiemmin, Quandt tulkitsee. Arvionsa hän perustaa tutkimukseen, jossa tarkasteltiin kymmentä verkkojulkaisua viidestä maasta eli Britanniaasta, Saksasta, Ranskasta, Venäjältä ja Yhdysvalloista. Aineistossa oli 1 600 uutista tai artikkelia. Yksi kolmesta kysymyksestä oli, millaisista lähteistä uutiset ovat peräisin ja millaisia

linkkejä niissä on. Quandt sanoo aiemman tutkimuksen osoittavan, että jotkut verkkotoimittajat hyväksyvät leikkaa–liimaa-journalismin ja että monessa pienessä julkaisussa aineiston uudelleenkäyttö on sisällössä pääosassa. Tulos oli yllättävä. Toimitukset eivät kolmea saksalaista, ranskalaista ja yhdysvaltalaisista mediaa lukuun ottamatta tuoneet ilmi, jos uutisessa oli käytetty uutistoimiston julkaisemaa aineistoa. Medialainassa lukema oli tätä pienempi; vain kahdessa saksalaisessa viestimessä oli mainintoja muusta mediasta. Quandt katsoo, ettei enemmistössä ollut tehty toimitustyötä läpinäkyväksi. Käyttäjä ei tiennyt, mistä tieto oli hankittu. (Quandt 2008, 718, 720, 727–729, 735.)

Havainto ei ole tutkielmani kanssa verrannollinen. Quandt (ema., 729) luokittelee muun median yksittäisessä jutussa kirjoittajaksi, tekijäksi. Tällainen käytäntö on Suomessa vieras. Se vaikuttaa epäolennaiselta. Sen sijaan Quandtin (ema.) huomio linkeistä on relevantti. Hän toteaa internetin mahdollistavan linkityksen muille verkkosivuille, tiedon lähteelle. Quandtin aineistossa linkittäminen oli yleistä julkaisun sisällä. Sivuston ulkopuolelle linkkejä oli vähemmän, joskin Quandtin mukaan kohtuullisesti. Quandt on tästä huolimatta huolissaan. Hänen pelkonsa on, että kopioimisesta tulee yleisesti hyväksytty periaate journalismissa. (Ema., 729.)

Suomalaisissa verkkojulkaisuissa läpinäkyvyys on Wirénin (2013) mielestä verrattain vähäistä. Hänestä läpinäkyvyyden menetelmien, kuten linkittämisen, käyttö on pikemmin satunnaista kuin rutiininomaista. Pro graduissaan Wirén selvitti, miten läpinäkyviä viestimet olivat kesäkuussa 2012 verkkosivuillaan. Tutkielmassa oli mukana kymmenen suomalaista tiedotusvälinettä eli Aamulehti, Helsingin Sanomat, Iltalehti, Ilta-Sanomat, Kaleva, MTV3, Nelonen, Taloussanomat, Uusi Suomi ja Yle. Linkitys lähteeseen, josta tieto alun perin oli peräisin, oli Wirénin mukaan harvinaista. Jutuista alle kuudessa prosentissa oli tällainen linkki. Eniten sellaisia oli Uudessa Suomessa ja Ylellä. Sekundaariseen lähteeseen linkittäminen oli aineistossa yleisempää. Uudessa Suomessa ja Taloussanomissa tapa oli rutiini. Edellisessä oli linkki sekundaariseen lähteeseen 53 prosentissa jutuista, jälkimmäisessä kolmasosassa. Iltalehdessä, Ilta-Sanomissa ja Kalevassa sekä MTV3:lla ja Nelosella sekundaariseen lähteeseen linkitettiin harvoin tai ei ollenkaan. Silloin, kun uutisessa oli linkki, linkki johti toiseen verkkojulkaisuun, blogiin tai tiedotteeseen. (Wirén 2013, 4, 37, 41–42, 60–61, 75, 79.) Medialainassa on JSN:n (10.5.2010) mukaan oltava linkki tiedon alkuperäiseen lähteeseen. Se ei imartele suomalaista mediamaisemaa, että linkittäminen on tästä huolimatta vähäistä.

2.4 Miksi toimittaja tekee medialainan

Medialaina on osa toimitustyön rakenteita. Se on seuraus ilmiöstä, jota Herkman (2009) kutsuu mediajournalismiksi. Siinä median sisällöt käsittelevät mediaa itseään. Hänen mukaansa mediajournalismi kiinnostuu julkkiksista, lainaa toisia viestimiä, haastattelee mediatalojen johtajia. Tärkeintä on "uutisteollisuuden mediamyllyn pyörittäminen". Taloudellinen menestys ja kiinnostavuus taataan toistuvalla draamalla. Herkman katsoo mediakentän rakennemuutoksen vaikuttavan mediajournalismin taustalla. Toimitusten työtä leimaa kiire. Aiempaa harvempi toimittaja saa erikoistua ja tehdä pitkäjänteistä taustatyötä, hän toteaa. Mediajournalismin lisäksi Herkman erittelee konsernijournalismia. Tämä tarkoittaa journalistista käytäntöä, joka yrittää vahvistaa mediakonsernin brändiä tai markkinoida tuotantoa, viestintävälineitä.

Konsernijournalismi korostaa konsernin etua. (Herkman 2009, 38, 40, 42, 45.) Jää nähtäväksi, mikä tällaisen journalismin rooli on vastedes suomalaisessa mediakentässä. Helmikuussa 2014 kuusi kustantajaa ilmoitti, että ne perustavat yhteisen yhtiön sisällöntuotantoa varten. Yhtiössä eli Lännen Mediassa on mukana 12 maakuntalehteä. (Alma Media 5.2.2014.) Onko kyse media- vai konsernijournalismista, kun yksi Lännen Median julkaisu lainaa toista? Raja on häilyvä. Se ei ole yksiselitteinen. Herkmanista (2009) mediajournalismi havittelee taloudellista voittoa. Muun median kautta saatu julkisuus on kilpailutekijä, jolla mainostajien suosiota tavoitellaan.

Suurimmaksi mediajournalismin merkitykseksi tutkija lukee sen, että mediajournalismi muuttaa journalismin ontologisia perusteita. Journalismia on pidetty ikkunana todellisuuteen; mediajournalismissa media ja todellisuus sekaantuvat, media rakentaa todellisuutta. Itsenäisen journalismin kynnyskysymys on Herkmanin mielestä se, minkä verran toimittajat voivat vastustaa sellaisia mediatalouden rakenteita, jotka painostavat media- ja konsernijournalismin kaltaisiin käytäntöihin. (Herkman 2009, 45–47.)

Jussilan (2011) pro gradussa kaksi toimittajaa kahdeksasta sanoi muun median lainaamisen kuuluvan uutistyyliin. Miksi, sitä he eivät kertoneet. Tämä on Jussilasta kiinnostava havainto. (Jussila 2011, 74.) Perusteettomuus antaa ymmärtää, että medialainan teko on rutiininomaista. Rutiini, perinne ja jatkuvuus, on Jussilan (emt.) mukaan yksi lainaamisen peruste, tekniikan kehittymisen lisäksi. "– – [K]un ajattelee ulkomaantoimittajien työtä, joka on hyvin pitkälle uutistoimistopohjaista se maailman hahmottaminen, niin kyllähän se vanhastaan siihen kuuluu", Helsingin Sanomien toimittaja sanoi median seurannasta. Muut perustelut lainaamisesta Jussila jakaa kahdeksi eli perusteluihin, joissa vedotaan yleisöön, ja perusteluihin, joissa vedotaan medioiden suhteisiin. Jälkimmäistä edustaa STT. STT:n toimittaja kertoi, että toimituksessa

siteerausten tekoa pidetään asiakaspalveluna. (Emt., 73.) Käsitys on luonteva uutistoimistolle.

Käytössä oleva työtapa edistää medialainan tekoa, kuten edellä on käynyt ilmi. Daviesin (2008) mukaan tämä pätee myös Britanniassa. Uutistoimisto Press Association aloittaa työnsä puoli viideltä aamuyöllä. Toimittajat kirjoittavat juttuja tiedotteiden ja muun median perusteella. Henkilölähteitä ei ole tarjolla kellonajan vuoksi. (Davies 2008, 82.) Lainaaminen ei pääty tähän, sykli on alussa. Kaikki lainaavat kaikkia. Davies (emt.) sanoo paikallisradioiden ja maakuntalehtien lainaavan aamulla valtakunnallisia lehtiä. Tämän jälkeen radiot ja lehdet lainaavat toisiaan ja Press Associationia. Press Association seuraa paikallisradioiden ja maakuntalehtien tuotantoa. Uutistoimisto lainaa kaiken, mitä se itse ei ole havainnut. Davies kuvaa kierrettä englanniksi verbillä cannibalise. (Emt., 93.) Kyseessä on vertaus. Cannibalise tarkoittaa asian purkamista varaosiksi ja lajitovereiden syömistä (MOT 2014). Sana on latautunut ja karkea. On vaikea uskoa, että verbin käytölle olisi perusteita Suomessa. Britanniassa tila on toinen. Kannibalismi on hakusanana useissa lainaamisesta kertovissa lähdekirjoissa (esim. Davies 2008; Davis 2014; Phillips 2010b; Lewis ym. 2008).

Juntunen (2011) toteaa, että moraalisisessa mielessä lainaaminen liitetään solidaarisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Kunnia ja tunnustus annetaan sille, jolle ne kuuluvat. Suhtautuminen medialainoihin vaihtelee hänen mukaansa yhdestä toimittajasta toiseen. Osa katsoo niiden teon kuuluvan toimittajan työhön, kun taas osa katsoo niiden teon horjuttavan toimituksen arvovaltaa. Sitä pidettiin Juntusesta ylipäänsä nolona, että suuri osa uutisista olisi lainattu muualta. (Juntunen 2011, 49.) Medialainan teko nivoutuu vastausten perusteella toimitustyön rutiineihin. Niitä saatetaan tehdä automaattisesti – ja tehdään, ainakin niissä toimituksissa, joissa olen työskennellyt. STT:ssä medialainojen määrä on ollut kasvussa, asiakkaiden pyynnöstä (Journalisti 16.1.2014, 13). Lähteen läpinäkyvyys ei ole yksistään huono asia. Juntunen (2011, 52) huomauttaa, että mitä tarkemmin se on dokumentoitu, sitä paremmin yleisö voi arvioida uutisen luotettavuutta.

Tutkimuksessaan Juntunen (emt.) haastatteli toimittajia määrällisen sisällönanalyysin teon lisäksi. Hän kysyi toimittajilta, miten he suhtautuvat muusta mediasta lainattuun aineistoon ja missä kulkee raja lainaamisen ja plagioinnin välillä. Juntunen kertoo haastatteluissa käyneen ilmi, että skuupit eli omat merkittävät uutiset ovat toimituksille tärkeä näytön väline – mediatalot pyrkivät rakentamaan niiden avulla brändiä. (Emt., 8, 48.) Sanomalehdessä, jossa työskentelin, läpimenoa perusteltiin nimenomaan maineen kasvulla. Medialaina nähtiin toimituksen mainoksena, osoituksena hyvästä työstä, lupauksena laadukkaasta journalismista. Myös

Juntusen (emt.) tutkimuksessa oman tiedonhankinnan uskottiin tuovan imagopääomaa. Lainaamista ei pidetty kielteisenä asiana, kun lähde mainitaan uutisessa. Toimittajat sanoivat Juntuselle, että näkyvyyttä hankitaan aktiivisesti itse. "Jos on oma uutinen, minkä haluaa joka paikkaan, niin soittaa STT:lle ja laittaa tiedotteen. Kun se pääsee sinne, niin se löytyy joka maakuntalehdestä", kotimaantoimittaja sanoi. (Emt., 49.) Kesällä 2013 tämä piti paikkansa STT:ssä.

Davies (2008) suomii teoksessaan osakkeenomistajia churnalismista. Syysuhde on hänestä ilmiselvä. Kun väkeä vähennetään ja samalla lisätään tuotannon määrää, toimittajilla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin kierrättää ulkopuolisten aineistoa. Ongelma on Daviesin mielestä myös verkkojournalismi. Mitä pikemmin uutinen on julkaistava, sitä vähemmän omalle tiedon tarkistukselle on aikaa. Davies määrittää halvan jutun teon yhdeksi churnalismia ylläpitäväksi ehdoksi. Halpoja juttuja on nopea tehdä ja turvallista tuoda julki. Ne ovat yksinkertaisia eivätkä kannusta tutkivaan journalismiin. (Davies 2008, 69, 73, 114.) Tämä pitää medialainassa paikkansa. Medialaina on joskus lähtölaukaus pitkälle jutulle, joskus se on silkkaa täytettä.

Phillipsin (2010b) arvio toimitusten suhtautumisesta lainaamiseen on karu. Toisen viestimen julkaiseman tiedon kopiointia pidetään hänen mukaansa normaalina, yleisesti hyväksyttynä käytäntönä Britanniassa. Tällä on ilmeinen seuraus. Sitä, missä välineessä uutinen on ensimmäisenä julkaistu, on mahdoton tietää, koska lähde ei kerrota ja uutisten virta verkkolehdistä on vuolas. Miksi ostaa The Guardian, kun voi lukea saman, näennäisellä yksinoikeudella julkaistun artikkelin The Timesista, Phillips kysyy. (Phillips 2010b, 376.) Tilanne Suomessa on tuskin yhtä vakava, joskaan mikään maa ei ole lintukoto. Se, että kriittiset puheenvuorot medialainasta ovat vähemmistö, kertoo siitä, että pelisäännöt toimivat ja täyttävät alan vaatimukset.

Muita medioita pidetään Jussilan (2011) mukaan toimituksessa silmällä herkeämättä. Verkko, digitaalisuus, on tehnyt tarkkailusta intensiivistä. Toimittajien mielestä uutiseen on reagoitava, jos se lähtee leviämään verkkomediassa. Jussila kertoo reagoinnin tavan vaihtelevan yhdestä toimittajasta toiseen. Kalevassa lainaus tehtäisiin heti, Aamulehdessä asiasta kirjoitettaisiin omalla näkökulmalla, ei lainana. Uutistoimistossa kynnys on matala. Jos tapaus, valinta lainaamisesta, on tulkinnanvarainen, siteeraus on STT:n toimittajista syytä tehdä. Toistuvaa kilpailijan siteeraamista toimittajat eivät arvostaneet. Kalevan toimittaja luonnehti, ettei sellainen anna hyvää kuvaa. Kyseessä on ammatillisen kunnianhimon, nopeuskisan paineen ja tiedonvälityksen velvollisuuden ristiriita. (Jussila 2011, 47–48.) Päätelmä selittää sitä, miksi

medialaina kiinnostaa ja herättää mielipiteitä. Huomio imartelee yksilöä eli skuupin kirjoittanutta toimittajaa (emt., 62–63). Kokonaisuutena tilanne on monisyysempi, ammattiettiikkaa sivuava.

Arabikevään aikana tšekäläisillä medioilla ei Korpiolan (2012) mukaan ollut toimittajia, jotka olisivat seuranneet alueen yhteiskunnallista kehitystä pitkäjänteisesti. Tieto perustui sattumanvaraisen verkoston välityksellä rakentuneeseen tietoon. (Korpiola 2012, 15.)

Nähdäkseni tämä on keskeinen peruste sille, miksi ulkomaanuutisissa on medialainoja. Medialaina siirtää vastuuta tiedosta eteenpäin, ja sellainen on helppo tehdä, kun riittävän luotettavaa lähdettä ei ole saatavilla (ema., 20–21). Kotimaanuutisissa tiedon todennus on yksinkertaisempaa. Se vaatii kuitenkin aikaa. Kuten Korpiola (2012, 20) toteaa, aika on ratkaiseva tekijä uutiskilpailussa.

Jussilan (2011) tutkielmassa toimittajat perustelivat lainaamista myös klikkauksilla. Kyse ei ole satunnaisten lukijoiden houkuttelusta. Kyse on konsernin, kuten Sanoman tai Alma Median, sisäisestä yhteistyöstä, jossa lukija ohjataan mielellään saman konsernin muiden julkaisujen sivuille. (Jussila 2011, 49.) Medialaina ei tässä yhteydessä ole tiedonvälitystä. Se on tapa miellyttää ilmoitusosastoa, mainoskikka, keino lisätä kävijöiden määrää verkkolehdestä. Jussilan (emt.) työn mukaan se, mitä sukupolvea toimittaja on, vaikuttaa siihen, miten tämä suhtautuu lainaamiseen. STT:n toimittaja kertoo osan karsastavan siteerausten tekoa, Kalevan toimittaja sanoo, etteivät vanhakantaisimmat "pysty mieltämään" verkkoa ollenkaan. Usein medialaina on perusta omalle pidemmälle jutulle, samasta aiheesta. "Se on se vitsi, että tästä meillekin, se jono. Ja siinä ei sitten yleensä kauheesti mainita mistä se on peräisin, ellei sitten oo joku erityinen syy", Aamulehden toimittaja toteaa. (Emt., 57, 59–60.) Aiheen lainasta jää harvoin jälki. Sallittua se ei ammattieettisten pelisääntöjen mukaan ole. Lokakuussa 2013 Ilta-Sanomat sai JSN:ltä langettavan päätöksen toisen työn käytöstä. Toimitus oli perustanut juttunsa idean toisessa lehdessä eli Demokraatissa edellispäivänä julkaistuun juttuun. Idean lähdettä Ilta-Sanomat ei maininnut. (JSN 2013.)

2.5 Hyvä paha medialaina

Cardiffin yliopiston tutkijat (2008) katsovat itsenäisen tiedonhankinnan olevan lehdistössä pikemmin poikkeus kuin sääntö. Heidän mukaansa toimitukset, ennen kaikkea sanomalehdet, kierrättävät uutisia rutiininomaisesti eivätkä yleensä anna arvoa aineiston alkuperäiselle lähteelle. Muualla, kuten tieteessä, tällaista käytäntöä pidettäisiin plagiointina, Lewis ja kumppanit toteavat. He saavat tukea The Timesin toimittajalta. Toimittaja sanoo, että juttuja

kirnutaan ja käsitellään valmiista aineistosta, niitä ei kirjoiteta. Hänestä liki kaikki on peräisin toisesta lähteestä. Muuten monien juttujen kirjoittaminen yhdessä päivässä ei olisi mahdollista; Lewis ja kumppanit kertovat, että keskimäärin toimittajat tuottavat työpäivän aikana neljä ja puoli juttua. Kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta kuvasi määrää huomattavasti tai vähän suuremmaksi kuin kymmenen vuotta aiemmin. (Lewis ym. 2008, 28, 45.) Perusteena ovat mitä luultavimmin internet ja nopea verkkojournalismi. Kehitys huolettaa toimittajakuntaa Britanniassa – Cardiffin yliopiston tutkimuksessa (emt., 47) eräs haastateltava sanoo sanomalehtien muuttuneen jäljennetehtäiksi. Suomessa asiat ovat arjen kokemusteni mukaan paremmalla tolalla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei vastaava tila olisi tulevaisuudessa mahdollinen.

Ulkopuolisten tuottaman aineiston käyttö ei kuitenkaan ole Juntusesta (2011) yksiselitteisesti tuomittavaa. Hän toteaa tiedotteen voivan välittää yhteiskunnallisesti tärkeää tietoa, ja se, millä tavalla uutinen on saanut alkunsa, on hänen mukaansa toissijaista, jos asialla on uutisarvoa. Juntunen myös huomauttaa, ettei lähteen sanatarkka kopiointi kerro välttämättä journalistisen prosessin epäonnistumisesta. (Juntunen 2011, 54.) Mikään ei ole mustavalkoista. Medialaina on yhtämittaista tasapainoilua riippumattoman tiedonhankinnan ja aiheettoman lainaamisen kesken. Ulkomaanuutisissa medialainalla voi katsoa olevan lisäarvoa: Yhteiskunnallista keskustelua ei edistä se, ettei asiasta uutisoida, koska lähdettä ei tavoiteta. Se pikemmin tukahduttaa keskustelun.

Muiden medioiden seuraaminen on Juntusesta (emt.) ollut aina keskeinen osa toimittajan työtä. Lainaaminen ei hänen mukaansa ole uutta, mutta uutta on, että nykyisessä verkkojournalismissa lainaamisen kierteen uskotaan nopeutuneen. (Emt., 5, 44.) Salamannopea, siten lainaamista luonnehtivat lokakuussa 2009 Pentikäinen ja Pietiläinen. Pentikäinen ja Pietiläinen sanovat, että joskus uutinen kopioidaan omalle verkkosivustolle sellaisenaan, kirjoitusvirheitä korjaamatta. He pitävät kehitystä uhkaavana – uutisia ei hankita eikä juttuja kirjoiteta, jos niiden teko on kannattamatonta. (Helsingin Sanomat 25.10.2009.) Myös Phillips [2009] on tästä huolissaan. Hän on todennut, että jos skuupit eivät tuota voittoa, vaarana on, että mediatilat lakkaavat sijoittamasta tutkivaan journalismiin. (Ks. Juntunen 2011, 5.) Huoli on liioiteltu, joskaan ei aiheeton. Suomessa Helsingin Sanomat on alkanut kutsua datajournalismia uudeksi skuupiksi, lainaamisen vuoksi: datajournalismi tuottaa sisältöä, jota ei voi kopioida (Journalism.co.uk 14.10.2013).

Jussilan (2011) mielestä verkko ei ole muuttanut vain lainaamisen käytäntöjä. Se on vaikuttanut

myös aatteellisesti niin, että muun median lainaamisen katsotaan olevan osa oikean journalistin työtä. Lainaaaminen on ajan henki. Siihen on Jussilan mukaan sopeuduttava. (Jussila 2011, 72.) Tulkinta uhkuu absoluuttisuutta. Lainaamista ei kyseenalaisteta, vaikka liiallista lainaamista pidetään nolona (Juntunen 2011, 49). Jussila (2011, 34) haastatteli pro gradussaan kahdeksaa toimittajaa. Tulos olisi voinut olla maltillisempi, jos haastateltavia olisi ollut enemmän. Jussila (emt.) kertoo, että eettisesti lainaamista pohdittiin haastatteluissa yhden käsitteen eli ensi sijassa kunnian kautta. Alan sisällä uutisten lainaaminen miellettiin arvonnantona toiselle toimitukselle. Asiaa jäsennettiin siltä kannalta, millainen toiminta on reilua muita tiedotusvälineitä kohtaan. Kyse on myös vastuusta yleisölle, Jussila muistuttaa. (Emt., 61.) Lukija ei välttämättä anna arvoa median keskinäiselle kunnioitukselle. Siksi on luontevaa, että huomioidut medialainasta ovat yhteydessä ammattietiikkaan eli ammatin harjoittamista koskeviin eettisiin normeihin. Oikeudentunto, käsitys kohtuudesta, on osa sitä.

Jussilasta (emt.) mediatekstin yhteys arkielämään voi hämärtyä, jos uutiset viittaavat liiaksi toisiinsa. Hän toteaa mediajournalismin näyttävän muiden instituutioiden vallasta irralliselta. Kyse on kuitenkin autonomian eli itsehallinnon kaventumisesta, Jussila kirjoittaa. Medialainassa tiedotusväline on riippuvainen alkuperäisen tiedon esittäjästä, instituutiosta – mutta myös medialainan lähteestä. Keskeistä hänen mukaansa on lainaamisen määrä. Vaarana on, että uutiset menettävät yleisön silmissä merkityksensä. Jussila katsoi määrän olevan toimittajien mielestä kolme vuotta sitten maksimissa. (Emt., 6, 21, 89.) Suuntaus ei ole ollut laskeva. Uutistoimisto STT:ssä siteerausten teko on lisääntynyt sittemmin edelleen (Journalisti 16.1.2014, 13).

Medialaina on osa digitaalista julkisuutta. Korpiolan (2012) määritelmässä digitaalinen julkisuus on valtavirtamedian, sosiaalisen median, mediasovellusten ja hakukoneiden muodostama tila, jossa on mukana ihmisiä ja yhteisöjä. Digitaalisessa julkisuudessa sisällöt kiertävät ja uutiset leviävät ja eskaloituvat eli voimistuvat. Uutiset voimistuvat kierrättämällä, lainaamalla ja uudelleen medioitumalla. (Korpiola 2012, 17.)

Arvio medialainasta ja medialainan vaikutuksesta journalismiin sivuaa usein uutistoimiston roolia tämän päivän toimituksessa. Pelko niin sanotusta leikkaa–liimaa-journalismista ei ole aiheeton – Matthews (2013) toteaa, että toimituksissa on tullut tavaksi kirjoittaa toisen julkaisema tieto uusiksi, omalla näkökulmalla, viittaamatta alkuperäiseen lähteeseen. Näin hän katsoo käyneen samalla, kun uutistoimiston asema toimittajan tiedonhankinnassa on vahvistunut. Käytäntö on ilmeinen ennen kaikkea verkkojournalismissa. Hyväksi se ei ole.

Matthewsin mukaan tapa heikentää muun muassa journalismin läpinäkyvyyttä. (Matthews 2013, 248.) Kyseessä on medialainan kääntöpuoli: se, kun lainaaminen on kopioimista; se, kun arvonanto on varastamista. Matthews (ema.) suomii uutistoimistoja myös lähteiden vähentämisestä. Paikalliset, vaihtoehtoiset lähteet saatetaan korvata maakunnissa uutistoimiston tuottamalla aineistolla kulujen leikkausten vuoksi. Varsinaisten uutistoimistojen Matthews myöntää olevan luotettavia. Ongelma on niiden julkaisema tieto, jota toimittajat eivät haasta. Informaatio otetaan vastaan sellaisenaan, eikä sen virheettömyyttä varmisteta. (Ema., 246–248.) Tämä on harmillista. Mikäli toimitukset eivät tarkista uutistoimiston julki tuomaa tietoa, on epätodennäköistä, että toimittajat asettavat medialainan täsmällisyyden kyseenalaiseksi. Vaakalaudalla ovat luottamus ja uskottavuus.

Toimittajat rinnastivat Juntusen (2011) tutkimuksessa jutun aiheen lainaamisen ryöstämiseen tai varastamiseen. Yksi haastateltava oli arvellut, että kyse saattaa olla kiusanteosta, jonka tarkoituksena on vähentää kilpailevan tiedotusvälineen irtomyyntiä. Uhkakuvana pidettiin myös sitä, että toimitukset lakkaavat panostamasta omaan tiedonhankintaan ja tyytyvät kierrättämään toistensa aineistoa. "Jos perinteiset mediatalot vähentävät väkeä, niin kohta ei ole enää tavallaan ketään, joka kaivaisi niitä alkuperäisiä uutisia, kun kaikki vaan siteeraavat toisiaan", politiikan toimittaja sanoi Juntuselle. Juntusesta mediajournalismi voi vaarantaa itsenäisen riippumattoman tiedonhankinnan, etenkin, jos mediatalot unohtavat ulkomaailman ja tarkkailevat etupäässä muita viestimiä. (Juntunen 2011, 48, 51.) Näkemys vaikuttaa epärealistiselta, joskin Juntusen (emt.) havainnot verkkojournalismista tukevat sitä.

Phillipsistä (2010b) sellainen medialaina, jossa ei kerrota lähdettä, johtaa ennen pitkää uutisten yhdenmukaisuuteen. Hän arvioi, ettei kaupallisella medialla ole syytä satsata tutkivaan journalismiin, jos skuupilla ei ole mainosarvoa. Jos taas skuuppeja ei ole, erot toimitusten välillä tasoittuvat. Tämä supistaisi näkökulmien määrää. Sama aines toistuisi, omia selvityksiä ei tehtäisi. Phillips pitää kehitystä uhkaavana ja kertoo The Guardianin skuupista, jossa tarkasteltiin laajaa, ostettua data-aineistoa. Vastaavan skuupin hankinta tai teko ei hänen mukaansa onnistu ulkopuoliselta, kuten satunnaiselta blogin kirjoittajalta. (Phillips 2010b, 377, 380.) Huoli on perusteltu. Se kuitenkin on neljän vuoden takaa, kesältä 2010, jolloin avoin data ei ollut yhtä suosittu käsite kuin tällä hetkellä. Blogin eduksi Phillips (2010a; 2010b) lukee avoimuuden, läpinäkyvyyden eli lähteen linkittämisen. Tällaisen tunnustuksen käyttöönottoa hän toivoo Britanniassa myös ammattimaisessa toimitustyössä. Phillips myöntää, ettei alan historiassa ole ollut kultakautta, aikaa, jolloin kepulikonsteja ei ole ollut – mutta selvä lähteen

maininta sallisi tiedon tarkistamisen ja soisi kunnian uutisen alullepanijalle. Toimitus ei esittäisi skuaupia omana työnään. Kisa kulttuurisesta pääomasta muuttuisi. (Phillips 2010a, 58–59; 2010b, 380.) Suomessa samaa mieltä on Vehkoo (2011). Hänestä läpinäkyvyys lisää uskottavuutta ja uskottavuus on ammattimaisen median elinehto. (Suomen Lehdistö 3.11.2011.)

Lainaanin ongelmana on Juntusen (2011) mukaan pidetty sitä, että uutisaiheiden kirjo kapenee samalla, kun tiedotusvälineet tarkkailevat entistä enemmän toisiaan. Toimitukset itse ovat perustelleet lainaamista sillä, että yleisö saa yhtä mediaa seuraamalla kattavamman kuvan yhteiskunnasta. Juntusesta kääntöpuoli on, että samat uutiset toistuvat joka lähteessä. Myös virheet saattavat kertautua – Juntunen toteaa tiedotusvälineen tarkistavan harvoin muiden esittämiä tietoja. (Juntunen 2011, 57.)

Juntusen (emt.) tutkimuksessa toimittajat pitivät lainaamista koskevien sääntöjen noudattamista tärkeänä – mutta antoivat ymmärtää, ettei kaikkia tiedotusvälineitä kohdella asiassa tasa-arvoisesti. Usean toimittajan mukaan kyse on suurten mediatalojen keskinäisestä kunnianosoituksesta. Juntunen toteaa, että pienempien lehtien ja ulkomaisten viestinten juttuaiheita saatetaan lainata ilman viittausta. Sillä, kuka uutisen kertoi ensimmäisenä, ei monesta haastateltavasta ole merkitystä lukijalle tai katsojalle. (Emt., 50.) Ajatus on ristiriidassa brändäyksen kanssa. Miksi medialaina lisäisi toimituksen tunnettuutta, jos asia ei kiinnosta yleisöä? Mielipiteitä on saman verran kuin vastaajia.

Tutkielmassaan Jussila (2011) käsittelee median roolia tiedon portinvartijana. Tilanne mediajournalismissa on hänestä nurinkurinen. Mediajournalismissa tiedottajat eivät yritä läpäistä toimituksen seulaa. Seulan läpäisyä tavoittelevat toiset toimitukset. Jussilan mukaan STT:n rutiini lainaamisessa yhtenäistää muiden medioiden päivittäistä lainaamisen käytäntöä. Tyypillistä on siteerata toisen työtä lyhyesti verkossa ja tehdä aiheesta oma uutinen omalla näkökulmalla seuraavan aamun lehteen. Siten juttu lunastetaan itselle. Aamulehden toimittaja sanoo, että STT:n tekemät siteeraukset ovat printtilehdessä lainaamisen runko. (Jussila 2011, 51, 54.) Tästä herää kysymys, onko STT:stä tullut Suomessa aiempaa merkittävämpi tiedon portinvartija vai onko uutistoimiston asema ollut sellainen aina. Toimitukset ovat tietoisia STT:n lainaamisen rutiinista. Kuinka kauan asetelma on ollut tällainen? Sitä Juntunen (2011) ja Jussila (2011) eivät kerro.

Huovinen (2010) on kuvannut artikkelissaan virheen leviämistä valtakunnallisessa mediassa ja vahvistaa väitteen taustoituksen puutteesta. Hän kertoo, kuinka huhu-uutinen matkasi

alkuvuodesta 2009 ruotsalaisen iltapäivälehdessä Aftonbladetin kolumnista Ahvenanmaalle ja Helsingin Sanomiin ja sieltä muihin suomalaisiin sanomalehtiin, kuten Aamulehteen ja Savon Sanomiin. Helsingin Sanomien valta-asema Suomessa korostaa Huovisen mielestä sen vastuuta uutisten totuudenmukaisuudesta. (Huovinen 2010, 122, 126–127.) Huomautus valta-asemasta kuitenkin tekee tarpeettoman rajanvedon pienten ja suurten joukkoviestinten välille. Sillä, onko tieto peräisin tunnetusta tiedotusvälineestä, ei ole merkitystä – Journalistin ohjeet (JSN 2013) edellyttävät, että tieto on tarkistettava mahdollisimman hyvin, myös silloin, kun se on aiemmin julkaistu.

Kuutti ja Manninen (2013) muistuttavat, että toimittajan on tarkistettava medialainan, tiedon paikkansapitävyys myös, kun tieto on yhteistä omaisuutta. He perustelevat tätä kokemuksella Enkeli-Elisasta, tapauksella, jossa kirjailijan näkemykset ja tiedot muuttuivat toissa vuonna perusteettomiksi faktoiksi. Kyseessä oli uutisankka – perätön uutinen itsemurhan tehneestä koululaisesta. Kohua Enkeli-Elisasta ei olisi Kuutista ja Mannisesta syntynyt, jos toimitukset olisivat olleet alusta asti analyttisiä ja lähdekriittisiä. Heidän mukaansa toisen tuottaman tiedon lainaaminen on ongelmallista, etenkin, mikäli tietoa ei ehditä tarkistaa. Uutinen tehdään tällöin hätäisesti uudelleen ja julkaistaan sokkona. Toimitus luovuttaa arvovaltansa mahdolliselle uutisankalle, Kuutti ja Manninen toteavat. Kuutin ja Mannisen päätelmä on lohduton. Tarkistus voisi hidastaa tiedon julkistusta, mitätöidä skuppeja, vähentää muun median lainaamista. (Kuutti & Manninen 2013, 81–85.) Tämä olisi kuitenkin pieni hinta journalismin uskottavuudesta ja totuudenmukaisesta tiedosta.

Lainaamisen uskottavuutta ei heikennä ainoastaan virheen leviämisen mahdollisuus. Sitä heikentävät julkisuutta hakevat tahot, esittämällä ja harhaan johtamalla. Kirjassaan Davies (2008) kertoo, kuinka tarina Englannin maajoukkueen fanista, vakuutusyhtiön mainostempusta, läpäisi vuorokaudessa uutiskynnyksen Britanniassa. Britanniasta haastattelu levisi totena maailmalle, aina Intiaan, Kanadaan, Suomeen ja Uuteen-Seelantiin asti. (Davies 2008, 50.) Suomessa tarinan julkaisi uutistoimisto STT. Se on yhä luettavissa muun muassa Kalevan verkkolehdestä, ilman asianmukaista oikaisua. (Kaleva 8.5.2006.) Kaikkiaan Davies (2008) saattaa toimitukset perin epäedulliseen valoon teoksessaan. Toivoa kuitenkin on, hän huomauttaa. Internet voi leikata tuotannon kustannuksia, etenkin, jos painatusta vähennetään. Hän katsoo journalismin eli aineiston kierrättämisen harvennevan, mikäli säästöt osoitetaan toimituksiin, palkkaamalla uusia toimittajia. Ajatus on jalo, todennäköisesti liian, minkä Davies myöntää. (Davies 2008, 396.) Itse en ajatukseen usko. Muun median lainaaminen, saati jutun

teko tiedotteen perusteella, on osa toimitustyön rutiineja, kuten aiemmasta tutkimuksesta käy ilmi. Tätä rutiinia ei muuteta vähällä.

Huolta tutkijoissa herättää myös journalismin ja tiedotuksen eli PR:n välinen suhde.

Britanniassa Moloney ynnä muut (2013) painottavat, että toimitusten on pidettävä välimatka tiedottajiin. Perusteena on vastaparin yhteensovittamattomuus. Moloneyn ja kumppaneiden mukaan valtapeli alkaa aineiston, kuten tiedotteiden, tarjouksella ja jatkuu tilanteeseen, jossa toimituksen aatetta muokataan PR:n tavoitetta vastaavaksi. (Moloney ym. 2013, 272.)

Tulevaisuudenkuva on pessimistinen eikä anna arvoa toimitusten harkintakyvyille.

Tyhjänpäiväinen se ei ole. Siksi Moloney ja kumppanit (ema.) neuvovat, kuinka tiedottajan tarjoamaa houkutinta voi vastustaa. Heistä toimittajan on oltava epäilevä, skeptinen, kun tiedottaja esittäytyy auttajana; tiedottajan työnä on edistää asiakkaansa tai ideologiansa asiaa. Tiedotteesta tehty uutinen on tällaisista keinoista yksi. Moloney ynnä muut pitävät tärkeänä myös läpinäkyvyyttä, verkkolehdeissä linkitystä alkuperäiseen lähteeseen. Siten itse lukijalla on mahdollisuus arvioida jutun uskottavuutta ja puolueellisuutta. Tiedotus ei aina ole turhaa, minkä tutkijat myöntävät. Sillä, mitä pääministeri tuo tiedottajansa kertomana julki, on kansallista merkitystä. Toimituksen on kuitenkin selvitettävä se, mitä ja miksi ei sanota. (Ema., 272, 274–276.) Huomio on oiva muistutus siitä, että toisen toimituksen julkaisema tieto on tarkistettava. Tarkkuutta ja kritiikkiä ei ole liiaksi.

Churnalism on Runstenin (2012) mielestä paitsi eduksi myös haitaksi kansalaisjärjestöille. Hän toteaa niiden saavan kriittisen äänen helposti kuuluviin, jos ne osaavat tuottaa ja tarjota tiedotteen oikeaan aikaan toimituksille. Runstenin mukaan aiempi tutkimus osoittaa, etteivät toimittajat osaa todentaa argumentteja, joita tiedotteissa on. Tämän vuoksi toimitukset ovat riippuvaisempia lähteistään kuin ennen. Taustalla on historiallinen rakenteellinen muutos, jota länsimainen media käy paraikaa läpi. Kansalaisjärjestöihin turvaudutaan tavallisesti kauppaa, ilmastonmuutosta ja humanitaarista apua käsittelevissä uutisissa. Järjestöt eivät ole riippumattomia; Runsten kysyy, missä määrin itsenäinen uutinen ja uutinen, jossa piilee kätkeyty agenda, sekoitetaan toimituksissa toisiinsa. (Runsten 2012, 18, 61.) Kysymys on paikallaan. Medialainassa kyse on uutisesta tehdystä uutisesta. Tällöin agenda on entistä kätkeytympi.

Toisen toimituksen tuottaman tiedon käyttö eli medialaina ei ole yllätys. Jo yhdessä Helsingin Sanomien numerossa nähdään Pietilän ja Sondermannin (1994) mukaan yhteiskunnallistumista jättiläismitassa. He laskivat 20 vuotta sitten, että Helsingin Sanomat välittää noin 5 500 erilaisen toimijan ja runsaan miljoonan lukijan kosketuksen toisiinsa, päivittäin. (Pietilä & Sondermann

1994, 36–37.) Se, että muu media on yksi toimituksen tietolähteistä, on itsestäänselvyys. Aineiston määrä on suunnaton, siitä joukkoviestimen seulan läpäisee vain osa (emt., 51). Tätä osaa, medialainaa ei ole tutkittu riittävän monipuolisesti. Siksi tutkielmani on perusteltu.

3 Tutkimusasetelma

Määrittelen tässä luvussa pro gradu -tutkielmani tutkimusongelman. Tämän määrittelyn perustan aiemmassa luvussa eli luvussa 2 esittelemääni aiempaan tutkimukseen: siitä näkökulmasta, mikä on oma lisäni tälle tutkimusalueelle. Ensimmäisessä alaluvussa (3.1) kerron, mitä työssäni tutkin ja miten. Tämän jälkeen alaluvuissa 3.2 ja 3.3 esittelen kaksi tutkimusmenetelmääni eli sisällön erittelyn ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin. Lopuksi (3.4) kerron tutkimukseni aineistosta ja sen keruusta. Aikeeni on näin lisätä tutkielmani luotettavuutta ja kirjata valintani, jotta työni on mahdollisimman hyvin toisen tekijän toistettavissa.

3.1 Tutkimukseni tavoite

Tarkastelen tutkielmassani medialainaa. Sitä, miten medialainat rakentuvat suomalaisessa maakuntalehdessä, ja sitä, kuinka ja missä määrin tiedotusvälineet käyttävät toistensa tuottamaa aineistoa sekä tietoa. Näkökulmani on historioiva. Erittelen ja analysoin medialainan käytön ajallista kehitystä. Alan sisäisessä keskustelussa tätä muutosta pidetään ilmeisenä. Antaessaan periaatelausuman lainaamisesta toukokuussa 2010 JSN totesi, ettei viisi vuotta aiemmin ollut nähtävissä, millaisen aseman verkkojulkaisut saavat tiedonvälityksessä ja minkälainen uutiskilpailu siitä seuraisi. Ammattilehti Journalistin mukaan 1990- ja 2000-luvun vaihteessa oli noloa, jos jutussa viitattiin usein toisen toimituksen työhön. Oululaisessa maakuntalehdessä Kalevassa "vain parin" tuolloisen uutisen kerrottiin perustuvan muualta lainattuun aineistoon. (Journalisti 20.5.2010, 9.)

Pro gradussani etsin tälle ilmiölle selitystä, jonkinlaista lähtölaukausta. Juntusen (2011) aineistossa – suurten mediatalojen kotimaisessa uutistuotannossa – noin joka viides juttu oli medialaina. Tutkija arvioi, että todellisuudessa lukema on suurempi, koska medialähteen jäljittäminen oli työläs ja vaikea tehtävä. (Juntunen 2011, 44.) Viidennes uutisista sisältää tätä nykyä medialainan. Jo se oikeuttaa perehtymään aiheeseen tutkielman muodossa. Puhumattakaan siitä, etten yrityksestä huolimatta löytänyt historioivaa katsausta toimitusten keskinäisestä lainaamisesta, selvitystä siitä, millaisia tietolähteitä joukkoviestimet ovat toisilleen olleet ennen internetiä. Työni tavoitteena on tuottaa tietoa ammattieettisen argumentoinnin tueksi ja syventyä rakenteeseen, joka on itsestään selvä toimitustyön arjessa. Kuten Lappalainen (Journalisti 18.10.2012, 3) kirjoittaa, pahimmillaan toisen työn lainaaminen on tuomittavaa kollegiaalista kannibalismia.

Pro gradu -tutkielmani keskiössä on pirkanmaalainen Aamulehti. Aamulehti on maakuntalehti, eikä sen toimituksella ole kokonsa puolesta samanlaisia mahdollisuuksia itsenäiseen tiedonhankintaan kuin Helsingin Sanomilla tai Yleisradiolla. Kyseessä on Suomen toiseksi suurin seitsenpäiväinen sanomalehti (Levikintarkistus 2013). Aamulehti on tarpeeksi iso uutisväline ja edustaa sanomalehteä, jolle medialaina ei ole välttämättömyys palstatilaa täytettäessä. Vuonna 1992 Aamulehti julistautui kokoomuksen kannattajasta sitoutumattomaksi julkaisuksi (Alma Media 2013). Puoluetausta voi ilmetä tutkimukseni tuloksissa. Asia ei kuitenkaan ole merkittävä ongelmanasetteluuni nähden.

Tutkimuskysymykseni on:

Millainen on medialainan historia suomalaisessa maakuntalehdessä?

Valitsin Aamulehden, Pirkanmaan maakuntalehden, tutkimukseni kohteeksi, koska siten aineisto on helpommin kerättävissä kuin vaikkapa sähköisestä tiedotusvälineestä, kuten Yleisradiosta. Koko medialainan historiaa en pro gradussani saata hahmottaa. Siksi otteeni on pitkittäistutkimus. Rajaani aineistoni vuosiin 1958–2013, ja kerään sen viiden vuoden välisellä otannalla eli vuosilta 1958, 1963, 1968, 1973, 1978, 1983, 1988, 1993, 1998, 2003, 2008 ja 2013. Kutakin vuotta edustaa yhden päivän sattumanvaraisesti valittu painettu sanomalehti. Uskon, että näin kokonaisuus hahmottuu riittävän tarkasti. Väljemmällä otoksella kuva voisi olla hatara. Tutkimukseni tulokset eivät ole tilastollisesti yleistettävissä. Ne kertovat nimenomaisesta aineistosta. Kuvaan tästä huolimatta ilmiötä, medialainaa, yritän ymmärtää sen toimintaa ja annan sille teoreettisen tulkinnan, niin kuin Tuomi ja Sarajärvi (2009, 85) suosittavat.

Minua kiinnostaa, millä tavalla Aamulehti on käyttänyt toisen toimituksen tuottamaa aineistoa journalistisena tietolähteenä vuosina 1958–2013. Toisen toimituksen tuottamalla aineistolla viitataan Journalistin ohjeissa (2014) mainittuun toisen työhön. Journalistinen tietolähde käsittää Aamulehden toimituksellisen sisällön. Tästä sisällöstä etsin edellä määriteltäviä medialainoja.

Aineistoni alkaa vuodesta 1958. Näin siksi, että vuotta aiemmin eli vuonna 1957 julkaistiin Journalistin ohjeiden ensimmäinen versio, Etikettisäännöt Suomen sanomalehtimiehille. Säännöt (1957) eivät käsittele lainaamista. Otan kuitenkin julkaisua seuranneen vuoden tutkimusaineistooni. Säännöt osoittavat, että toimituksia on haluttu ohjata myös muulla kuin virallisella lainsäädännöllä. Ammattietiikka otti ensi askeliaan, ja sen takia vuosi, jolloin ohjeet viimeistään olivat käytössä, on tärkeä omalle tutkielmalleni.

Vastaan tutkimuskysymykseeni kolmessa osassa. Niistä kahdessa ensimmäisessä erittelen aineistoani määrällisesti eli kvantitatiivisesti. Eskola ja Suoranta (1998, 174) toteavat tällaisen tekstianalyysin voivan tuottaa puhuttelevia tutkimustuloksia. Kysymykseni kattaa monta seikkaa medialainasta: kuinka paljon Aamulehti on julkaissut medialainoja ja mistä aiheista, mitä tahoja Aamulehti on lainannut, millaisissa jutuissa medialainoja on esiintynyt. Kolmannessa osassa tarkastelen tutkimusaineistoa aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tällä takaan sen, että tulkintani on pintapuolista sisällön erittelyä syvällisempi. Alasuutari (2011) tähdentää, ettei ryhmittely ole määrällistä analyysiä. Se on kätevä tapa esitellä aineisto, johon laadullinen analyysi perustuu. (Alasuutari 2011, 192–193.)

Sisällönanalyysissä aineistoa luonnehditaan yleensä sanallisesti. Aineistolähtöisyys tarkoittaa, että analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tavoitteen ja ongelmanasettelun perusteella, ei aiempaan havaintoon, teoriaan, tietoon vedoten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106, 95.) Työni on osa journalististen lähdekäytäntöjen tutkimusta. Selvitän, onko muun median julkaiseman aineiston käyttö muuttunut maakuntalehden tietolähteenä ja jos on, miten. Tässä osassa kuvaan medialainaa siten, mitä määrällinen analyysi ei mahdollista. Teen havaintoja, päättelyjä, tulkintoja.

Pro gradussani havaintoyksikkö ei ole medialaina, vaan kuva tai juttu, joka sisältää yhden tai useamman medialainan. Kuvaksi käsitän esimerkiksi graafisen elementin, kuten taulukon. Analyysini on kolmiosainen. Seuraavissa alaluvuissa kerron tutkimusmenetelmäni sisällön erittelystä (3.2) ja sisällönanalyysistä (3.3) sekä aineistostani ja sen keruusta (3.4).

3.2 Määrällinen erittely

Tuomen ja Sarajärven (2009, 106) tulkinnan mukaan sisällön erittelyllä tarkoitetaan yleensä analyysiä, jossa kuvataan esimerkiksi tekstin sisältöä kvantitatiivisesti. Määrällisestä otteesta huolimatta kyse on laadullisesta tutkimuksesta. Sen perusta on havaintojen ehdottomuus: yksittäisistä havainnoista muotoillaan sääntöjä, jotka pätevät poikkeuksetta koko tutkimusaineistoon, eikä argumentaatiota rakenneta havaintoyksikköä kuvaavien muuttujien välisten tilastollisten yhteyksien varaan (Alasuutari 2011, 191). Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen suhdetta on luonnehdittu perinteisesti vastakkainasettelun kautta, kirjoittavat Tuomi ja Sarajärvi (2009). He toteavat asetelman olleen tällainen ymmärtävästä tutkimuksesta lähtien. Nytemmin vastakkainasettelua on alettu pitää aiheettomana. On katsottu, että määrällistä ja

laadullista tutkimusta voidaan jopa yhdistää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 65.)¹

Tästä syystä valitsin sisällön erittelyn ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin tutkielmani työkaluiksi. Uskon, että ihannetapauksessa ne tukevat toisiaan. Alasuutari (2011) kertoo näkemyksestä, jossa määrällistä tietoa pidetään pinnallisena mutta luotettavana ja laadullista syvällisenä mutta huonosti yleistettävänä. Tulos on hänestä otollisin, kun tutkimuksessa sovelletaan kummankin tradition parhaita puolia. Laadulliset menetelmät ovat hyödyllisiä ennen muuta esitutkimuksessa. (Alasuutari 2011, 231.) Sellainen pro gradu on.

Pietilän ja Sondermannin (1994) mukaan primaariaineiston luokittelu muuttaa aineiston tilastolliseksi. Erittelyä he pitävät sen vuoksi tilastollisena analyysinä. (Pietilä & Sondermann 1994, 63.) Tässä ilmenee tutkielmani kaksijakoisuus. Sisällön erittely on luonteeltaan kvantitatiivista, mutta aineistoni keruu on kvalitatiivinen. Se perustuu yksinomaan tulkintaani. Alasuutari (2011) täsmentää, että myös laadullisen aineiston analyysissä voi argumentoida määrällisillä suhteilla, kuten prosenttiosuuksilla. Tämä edellyttää sitä, että tapauksia on riittävän monta. Tapaus ei ole välttämättä tekstinäyte, se saattaa olla havaintoyksikkö näytteen sisällä. Silloin tilastollinen menetelmä on mahdollinen, Alasuutari toteaa. (Alasuutari 2011, 203–205.)

Sisällön erittelyssä ratkaiseva tekijä on onnistunut luokittelurunko. Runko määrittelee tutkimuksen tuloksen: sen, mitä tutkittavasta ilmiöstä saadaan viime kädessä selville. Eskolan ja Suorannan (1998) mielestä analyysisäännöt on määriteltävä tarkkaan ennen luokittelua. He neuvovat laatimaan selkeät, yksinkertaiset luokittelukriteerit. Mitä mutkikkaampi luokittelu on, sen vaikeampi on sijoittaa vastaukset tiettyyn luokkaan. (Eskola & Suoranta 1998, 167–168.) Luokittelua voi tiivistää työn edetessä. Juntusen (2011, 10) tutkimuksessa aineisto luokiteltiin ensin alustavasti, minkä jälkeen jokainen juttu koodattiin SPSS-ohjelmaan lähes 50-kohtaisen luokittelurungon mukaan.

Alkeellisimmillaan kvantitatiivinen analyysi on tekstien pituuksien laskemista ja luokittelua erilaisten tekijöiden perusteella. Kvantifiointia ei pidetä parhaana menetelmänä tulkita laadullista aineistoa. Sillä on kuitenkin helppo saada tuntumaa tutkimusaineiston hallintaan. (Eskola &

¹ Myös Pietilä (1973) arvioi, ettei tilastoivaa ja sanallisesti kuvailevaa menettelyä katsota toisilleen vastakkaisiksi. Hänestä olisi luovuttava näkemyksestä, jonka mukaan sisällön erittely on jokin erityinen, "vain dokumenttien ilmisisällön kuvailuun soveltuva tutkimustekniikka". Hedelmällisempää olisi käsittää sisällön erittely joukoksi menettelytapoja. Menettelytavoilla kerättäisiin tietoja, joko sanallisessa tai määrällisessä muodossa, joko sanallisina ilmaisuina tai luokiteltuina. (Pietilä 1973, 52–52.) Tässä työssä jaan tutkimusmenetelmäni selvyiden vuoksi kahtia eli sisällön erittelyyn ja sisällönanalyysiin.

Suoranta 1998, 165–166.) Erittelen aineistoa ensi sijassa aineistolähtöisesti. Tuomi ja Sarajärvi (2009) huomauttavat, ettei tällöin ole etukäteen tietoa siitä, kuinka monta luokkaa työssä syntyy. He ilmaisevat huolensa myös aineiston koosta. Kvantifioinnista ja kylläntymisestä eli siitä, kun aineisto alkaa toistaa itseään, ei pidä puhua samassa tutkimuksessa. "Ei vaikuta järin mielekkäältä sanoa, että 'aineistoni kylläntyi, ja nyt minulla on viisi noita ja kymmenen näitä' – edes vetoaminen 'tähän aineistoon' ei auta", tutkijat kirjoittavat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 89.) Rajaan aineistoni muulla kriteerillä, sanomalehtien määrällä. Olennaista ei ole aineiston kylläntyminen vaan se, missä määrin ja millä tavalla toisen toimituksen työtä esiintyy Aamulehdessä.

Luokittelurunkoa suunnitellessani käytän apuna Pietilän ja Sondermannin (1994) sekä Juntusen (2011) tutkimusta. Niissä kummassakin oli keskiössä sanomalehti. Pietilä ja Sondermann (1994) selvittivät, millainen yhteiskunta näyttäytyy yhden päivän Helsingin Sanomissa. Juntunen (2011) tarkasteli, miten paljon tiedotusvälineet lainaavat aineistoa toisiltaan, kuten luvussa 2 kerron. Molemmat tutkivat aineistoa määrällisellä analyysillä. Pietilä ja Sondermann (1994) laskivat yhteen muun muassa juttutyyppejä, yhteis- ja keskipituuksia sekä osastojen jutturakenteita. Juntunen (2011) teemoitti uutiset seitsemään kattokategoriaan ja merkitsi havaintomatriisiin tiedoksi esimerkiksi jutun tekijän ja sen, minkä joukkoviestimen uutiseen juttu pohjautuu. Näistä ryhmistä otan mallia tutkielmassani, vaikka otteeni on aineistolähtöinen. Ne helpottavat sisällön erittelyä, auttavat kiinnittämään huomiota oikeisiin asioihin. Siihen, mitä on aiemmin pidetty tähdellisenä.

Alasuutari (2011) muistuttaa, että muodostettiin muuttujat miten tahansa, prosenttiosuuksia voi käyttää "johtolankoina arvoituksen ratkaisemisessa". Sitä voimakkaampi on tilastollisen yhteyden oltava, mitä vähemmän on havaintoyksiköitä. Hän toteaa, etteivät numerot ja lukumäärät ole mystisiä. Ne ovat johtolankoja siinä, missä muut havainnot. Koko ratkaisua ei kuitenkaan voi rakentaa niiden varaan, Alasuutari sanoo. (Alasuutari 2011, 214.) Myös Eskola ja Suoranta (1998) ovat tällä kannalla. Analyysin pysäyttäminen määrälliseen käsittelyyn saattaa jättää paljon oleellista hyödyntämättä aineistosta. (Eskola & Suoranta 1998, 166.) Laadullisen sisällönanalyysin on määrä paikata tätä heikkoutta pro gradussani. Katsoa tutkimusaineistoa siitä näkökulmasta, jota sisällön erittely ei paljasta.

3.3 Laadullinen analyysi

Monessa lähteessä puhutaan Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällön erittelystä ja

sisällönanalyysistä synonyymeinä. Heidän tulkintansa mukaan kyse on kuitenkin kahdesta eri menetelmästä. Ensimmäisessä dokumentin sisältöä kuvataan määrällisesti, toisessa sanallisesti. Tuomi ja Sarajärvi sanovat rajan olevan merkittävä, koska esimerkiksi kvantifiointia ei nähdä yhtenä mahdollisena metodina sisällönanalyysissä. Se on nimenomaan sisällön erittelyä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 105–106.)

Kantani ei ole yhtä ehdoton, mutta pidän jaon esilletuomista tärkeänä, kerronhan, että sovellan analyysissä kumpaakin menetelmää. Kyse on työn yksinkertaistamisesta. On helpompi mieltää empiria kahdeksi jaksoksi kuin yhdeksi, jossa yhdistetään sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Myöhemmin myös Tuomi ja Sarajärvi (2009, 120) lieventävät näkemystään – he toteavat, että aineisto voidaan kvantifioida sisällönanalyysissä luokittelun tai kategorioiden muodostamisen jälkeen.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009) erottavat aineiston analyysitavat kahdeksi kokonaisuudeksi. Selittävässä tulkinnassa käytetään usein tilastollista analyysiä ja ymmärtämiseen pyrkivässä laadullista. Analyysi koetaan laadullisessa tutkimuksessa vaikeaksi. Vaihtoehtoja on paljon, eikä tiukkoja sääntöjä ole. (Hirsjärvi ym. 2009, 224.) Tämä pätee erityisesti aineistolähtöisessä analyysissä. Aineistolähtöisyys tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien, alhaalta ylös, sanovat Eskola ja Suoranta (1998). Avainasemassa on aineiston, korpuksen, rajausta. "Ongelmana nimittäin on, että laadullinen aineisto ei lopu koskaan", he selventävät. Aineistolähtöisen analyysin Eskola ja Suoranta katsovat olevan paikallaan, kun ilmiöstä tarvitaan perustietoa. Tutkimuksen tuloksista ei tällöin saa olla lukkoonlyötyjä oletuksia. (Eskola & Suoranta 1998, 19.)

Aiheeni vastaa edellistä kriteeriä. Toisen työn lainaamista on tutkittu nykytilanteesta käsin. Miten yleisiä medialainat ovat, mitä ne merkitsevät toimituksille. Sitä, miksi lainaamisesta on tullut viime vuosien puheenaihe, ei ole selvitetty. Uskon, että vastaus tähän kysymykseen hahmottuu ennemmin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä kuin sisällön määrällisellä erittelyllä. Kuten Alasuutari (2011) toteaa, yhteiskuntatieteellinen tutkimus ei ole vain havaintojen ja löydösten tekemistä. Aineiston avulla on ratkaistava arvoitus, ja tutkimuksen on vastattava vähintään yhteen miksi-kysymykseen. (Alasuutari 2011, 216.)

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysin voi mieltää yksittäiseksi metodiksi tai väljäksi teoreettiseksi kehykseksi. He kertovat, että useimmat laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmistä ovat tavalla tai toisella sisällönanalyysiä, semminkin, jos analyysillä

viitataan tekstin, puheen tai kuvan sisällön tulkintaan teoreettisena kehyksenä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tässä tutkielmassa tarkoitan laadullisella sisällönanalyysillä molempia, metodia ja teoreettista kehystä. Kehykseksi käsitän sisällön erittelyn ja sisällönanalyysin, metodiksi sisällönanalyysin eli tulkinnat, joita teen aineistosta. Sisällönanalyysissä tarkastelen yleisiä linjoja tai poikkeamia, aineistosta erittelyssä paljastuneita havaintoja. Siten varmistan, ettei tutkimukseni ole tilastollisten suhteiden tai osuuksien raportointia.

Työni aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä minua kiinnostaa, ilmenevätkö aineistossa Journalistin ohjeiden muutokset ja näkykö siellä kehitys, jota ammattieettisessä keskustelussa arvostellaan, luonnehditaan jopa kollegiaaliseksi kannibalismiksi. Aineistolähtöinen tutkimus on vaikea toteuttaa, huomauttavat Tuomi ja Sarajärvi (emt.). Takana on ihanne havaintojen teoriapitoisuudesta. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa ydinkysymys on, voiko tutkija taata, että analyysi tehdään aineiston tietojen eikä ennakkoluulojen perusteella. (Emt., 96.) Tämän takia olen kertonut kokemuksiani aiheesta mahdollisimman avoimesti. Sataprosenttinen puolueettomuus on kuitenkin kuvitelma, harhakuva. Myös Tuomi ja Sarajärvi (emt.) muistuttavat, että lopulta aineiston analyysissä on kyse keksimisen logiikasta. Tutkijan on itse tuotettava analyysinsä viisaus. (Emt., 100.)

Noudatan pro gradussani Tuomen ja Sarajärven (emt.) esittelemää mallia aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä. Menetelmässä on kolme osaa, aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston ryhmittely eli klusterointi ja aineiston käsitteellistäminen eli abstrahointi. Analyysissä on määriteltävä havaintoyksikkö. (Emt. 109–110.) Minulla se on kokonainen uutinen. Uutinen, joka sisältää yhden tai yhtä useamman medialainan. Ratkaisu helpottaa tuloksen vertaamista aiempaan tutkimukseen, esimerkiksi Murtosen [1992] jaotteluun rutiinijournalismista, normaalijournalismista ja tarkastelevasta journalismista. Tässä luokittelussa rutiinijournalismi on pinnallisin ja tarkasteleva journalismi vaativin ryhmä. (Ks. Selkälä 2006, 35.) Mitä luokkaa medialaina edustaa?

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa, aineiston redusoinnissa, tietoa pelkistetään ja aineistosta karsitaan kaikki tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen voi olla tiedon tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Klusteroinnissa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi. Klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoidaan, olennaisesta tiedosta muodostetaan käsitteitä ja johtopäätöksiä. Abstrahointia jatketaan niin kauan kuin se on mahdollista aineiston sisällön näkökulmasta. Näin tutkimustehtävä saa vastauksen, joka perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Aineistolähtöisessä

sisällönanalyysissä edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellistä näkemystä, teoriaa. (Ks. Tuomi & Sarajarvi 2009, 109–112.)

Tätä prosessia havainnollistan taulukoilla. Ne parantavat tekstin luettavuutta ja auttavat arvioimaan laadullisen tutkimustuloksen pätevyyttä. Tavoitteeni on läpinäkyvä tutkimustyö, sellainen, jossa tekijä perustelee valintansa ja tulkintansa. Eskola ja Suoranta (1998) kehottavat pohtimaan myös analyysin toistamista tutkimuksen aikana. Tulos saattaa olla toinen, jos sama tutkija palaa aineiston pariin eri tavalla valmistautuneena, eri mielentilassa. (Eskola & Suoranta 1998, 158.) Neuvo on huomionarvoinen, luotettavuuden mittapuu. Analyysin lisäksi sitä on syytä soveltaa aineiston keruussa. Siellä, jos missä, epähuomio on todennäköinen.

3.4 Aineiston keruu

Tarkastelen työssäni juttuja, jotka sisältävät yhden tai yhtä useamman medialainan. Aineistoni olen kerännyt lokakuun 13. päivän Aamulehdestä vuosilta 1958, 1963, 1968, 1973, 1978, 1983, 1988, 1993, 1998, 2003, 2008 ja 2013. Juttuja on yhteensä 133. Se tarkoittaa, että jokaisessa lehdessä havaitsin keskimäärin 11 juttua, jossa on medialaina tai medialainoja. Listaan tutkimusaineiston kokonaisuudessaan liitteessä 1. Juttujen määrä ja vuosittainen jako käyvät ilmi seuraavassa luvussa. Samassa luvussa eli luvussa 5 esittelen aineistoa myös tätä laajemmin, samalla, kun vastaan tutkimuskysymykseeni.

Keräsin aineistoni journalistisesti tuotetusta sisällöstä. Määritelmä kattaa Aamulehden uutisten lisäksi muun muassa kolumnit, pääkirjoitukset ja taitolliset elementit, kuten grafiikat ja sitaatit. Ulkopuolisten tuottamaa aineistoa – esimerkiksi ilmoituksia tai yleisönosastokirjoituksia – en tarkastellut. Ilmoitukset eivät todennäköisesti lainaa muuta mediaa. Yleisönosasto taas poikkeaa luonteeltaan perinteisestä joukkoviestinnästä, journalismista. Työssään Juntunen (2011, 7) ei eritellyt urheilu- ja ulkomaan uutisia, mitä hän perusteli osastojen omaleimaisuudella. Itse en pitänyt tällaista rajausta tarpeellisena. Analyysi on monipuolisempi, jos aineistossa ovat mukana kaikki sanomalehden osastot. Medialainasta hahmottuu muuta vaihtoehtoa parempi kuva.

Tässä tutkielmassa en kuitenkaan tarkastele Aamulehden verkkosivustoa. Tietotekniset taitoni mahdollistavat perehtymisen vain kuluvan vuoden verkkouutisiin. Tulos ei olisi verrattavissa muuhun aineistoon. Se kertoisi, miten paljon medialainoja on kulloisellakin hetkellä julkaistu Aamulehden verkkolehdestä. Internetiä ei voi sivuuttaa, mutta pro graduni keskiössä se ei ole.

JSN (10.5.2010) totesi periaatelausuman lainaamisesta selittyvän juuri verkkojulkaisujen asemalla. Juntunen (2011, 45) laski, että muusta mediasta lainattua aineistoa on selvästi enemmän verkossa kuin lehdissä tai televisiossa. Wirénin (2013, 60) mukaan verkkomedioissa on harvoin linkki tiedon alkuperäiseen lähteeseen. Lisäni tähän on medialainan kehityskaari suomalaisessa maakuntalehdessä, Aamulehdessä. Painopisteeni on historioiva, ei nykytilaa kuvaava.

Aineistoni keruussa oli tyypillisiä laadullisen tutkimuksen piirteitä. Keräsin tiedon omin käsin, enkä luottanut mittausvälineisiin vaan havaintoihini. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Ymmärrän, että tämä heikentää tutkielmani reliabiliteettia. Toinen tutkija olisi saattanut havaita Aamulehdessä juttuja, jotka ovat jääneet minulta huomiotta, tai karsia juttuja, jotka minä olen laskenut mukaan. Ennen aineiston keräämistä määrittelin, mitä todella etsin, kun etsin medialainan sisältäviä juttuja. Tukeuduin toimittajien ammattieettiseen säännöstöön Journalistin ohjeisiin. Niissä toisen työn lainaaminen mainittiin ensi kerran vuonna 1968, Journalistin ohjeiden toisessa painoksessa Lehtimiehen ohjeissa. Kehotus kuului:

Muista, että lehtimiehen kirjoitus on henkisen työn tuote. Älä siis varasta sitä. Jos lainaat toisen kirjoittamaa, muista lain määräykset ja mainitse aina lähde. (JSN 2013.)

Tätä aiemmin eli vuonna 1957 toisen toimituksen työtä ja lähteen mainitsemista ei korostettu (JSN 2013). Sittemmin asia on ollut esillä jokaisissa Journalistin ohjeissa. Sanamuoto on vaihdellut, mutta ajatus on pysynyt samana.²

Toisen työtä lainattaessa on mainittava lähde (JSN 2013 Lehtimiehen ohjeista 1976).

Toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Teosta lainattaessa on lähde mainittava. Hyvän tavan mukaista on mainita lähde silloinkin, kun käytetään pääasiassa toisen hankkimia ja julkaisemia asiatietoja. (JSN 2013 Lehtimiehen ohjeista 1983.)

Toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Vaikka kyse ei olisikaan tekijänoikeuden suojaamasta aineistosta, on hyvän tavan mukaista mainita lähde, kun käytetään pääasiassa toisen hankkimia tai julkaisemia tietoja. (JSN 2013 Journalistin ohjeista 1992.)

Myös toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen

² Journalistin ohjeita on päivitetty tammikuussa 2014 eli sen jälkeen kun olen kerännyt työni aineiston. Lainamista koskeva ohje on samanlainen kuin Journalistin ohjeissa vuonna 2005 ja 2011. Työssäni en ole huomioinut Journalistin ohjeita 2014, koska ne eivät ole olleet voimassa silloin, kun aineistoni on julkaistu.

julkaisemia tietoja. (JSN 2013 Journalistin ohjeista 2005.)

Myös toisen työtä käytettäessä on noudatettava hyvää tapaa. Lähde on mainittava, kun käytetään toisen julkaisemia tietoja. (JSN 2013 Journalistin ohjeista 2011.)

Aineistoni hankinnassa olennaista oli käsitys toisen työstä ja työn lainaamisesta. Tämän vuoksi tiivistin entisten ja nykyisten Journalistin ohjeiden keskeisen sanoman yhteen taulukkoon eli taulukkoon 3.4.1. Se helpotti työtäni. Epävarmoissa tapauksissa taulukko auttoi arvioimaan sitä, mikä on keruun tarkoitus ja millä on merkitystä tutkielmalle. Ohje lainaamisesta oli tiukka vuosien 1968, 1976, 2005 ja 2011 ohjeissa: toisen työtä tai toisen julkaisemaa tietoa käytettäessä lähde piti mainita. Vuosina 1983 ja 1992 JSN:n kanta oli lievempi. Lähteen maininta ei ollut pakollista. Se oli hyvän tavan mukaista, jos käytetään pääasiassa toisen hankkimaa ja julkaisemaa tietoa. (JSN 2013.)

Taulukko 3.4.1. Lainaaminen alan ammattieettisessä säännöstössä.

Vuosi *	1957	1968	1976	1983	1992	2005	2011
Miten asiaa on kuvattu	Ei mainintaa lainaamisesta	Toisen kirjoittama	Toisen työ	1) Toisen työ, 2) teos, 3) pääasiassa toisen hankkima ja julkaisema asiatieto	1) Toisen työ, 2) pääasiassa toisen hankkima tai julkaisema tieto	1) Toisen työ, 2) toisen julkaisema tieto	1) Toisen työ, 2) toisen julkaisema tieto
Miten on lainattava	Ei mainintaa lainaamisesta	Mainitse lähde	Lähde on mainittava	1) Hyvää tapaa on noudatettava, 2) lähde on mainittava, 3) lähteen maininta on hyvän tavan mukaista	1) Hyvää tapaa on noudatettava, 2) lähteen maininta on hyvän tavan mukaista	1) Hyvää tapaa on noudatettava, 2) lähde on mainittava	1) Hyvää tapaa on noudatettava, 2) lähde on mainittava

* Kunkin ammattieettisen ohjeen julkaisuvuosi.

JSN täsmensi lainaamista koskevaa ohjetta toukokuussa 2010. Periaatelausumassa neuvosto totesi, että mitä enemmän uutinen perustuu toisen työlle, sitä näkyvämmiin lähde on tuotava esiin. Myös sitä, että toista tiedotusvälinettä on lainattava mahdollisimman lyhyesti, korostettiin. (JSN 10.5.2010.) Lausumalla ei ollut painoarvoa aineistoni keruussa. Sen sävy on tarkentava, eikä se muuta Journalistin ohjeiden edellytystä siitä, että lähde on mainittava, kun lainataan toisen työtä.

Tässä kiteytyy keruun ydin. Juttu, joka ei viittaa toisen työhön tai toiseen toimitukseen tiedon julkaisijana, ei ole aineistossa mukana. Mukana ovat jutut, joiden tulkitsin rakentuvan kokonaan

tai osaksi toisen viestimen julkaisemasta materiaalista. Silloin tällöin raja oli häilyvä, etenkin perfekti-ilmauksissa. Onko jutussa medialaina, jos johtava poliitikko on vaatinut jotain julkisuudessa, mutta sitä, milloin tai missä yhteydessä, ei kerrota? Nähdäkseni ei. Kannanoton ei kerrota olevan peräisin toisesta tiedotusvälineestä, mikä oli päälimmäisin kriteerini. Kaikissa jutuissa medialainan lähdettä, kuten ulkomaista radiokanavaa, ei mainittu nimeltä. Uutisessa kuitenkin siteerattiin toisen työtä. Siksi otin sellaisen aineistooni.

Aineistossa jokaista vuotta edustaa sama päivämäärä, 13. lokakuuta. Valitsin päivän summamutikassa. Kuten Juntunen (2011, 9), asetin kriteeriksi sen, että ajankohta vastaa niin sanottua tavallista aikaa uutistyydyssä. Suljin pois pääsiäis-, kesä- ja joululoman. Lokakuussa ei ollut eduskunta- tai presidentinvaaleja, mutta kolme kunnallisvaalia sattui päivämäärän lähelle. Tämä ilmeni uutisten aiheissa. Se, vaikuttavatko syksyn 1968, 1988 ja 2008 kunnallisvaalit tutkimustuloksiin, selviää sisällön erittelyssä. Tulkinnan kannalta tällä ei ole merkitystä. En havittele tulosten yleistettävyyttä. Täsmällisempi tavoite on aineiston, tapauksen suhteuttaminen. Alasuutarista (2011) käsite kuvaa osuvammin laadullista tutkimusta kuin yleistäminen. Kyse on siitä, missä määrin analyysi kertoo muusta kuin yksittäisestä aineistosta. (Alasuutari 2011, 250.)

Keräsin aineistoni syksyllä 2013, lokakuun lopussa ja marraskuun alussa. Niiden vuosien ja päivien Aamulehdet, mitä tässä tutkielmassa tarkastelen, tilasin luettavakseni Tampereen yliopiston sanomalehtilukusaliin. Yliopiston varastossa ei ollut painettua Aamulehteä lokakuulta 1958, minkä vuoksi selasin sen mikrofilmiltä. Kävin kunkin lehden kahdesti läpi. Tein samalla muistiinpanoja medialainoista. Lopuksi otin valokopion jokaisesta havaitusta medialainasta tai skannasin sellaisen mikrofilmiltä muistitikulle. Lehtien lukeminen vei kauemmin aikaa kuin oletin eli kaksi ja puoli viikkoa. Silmäily ei riittänyt, koska medialaina saattoi olla pelkkä maininta, parin kolmen lauseen mittainen kappale. Kolmannen kerran tarkistin aineiston, kun luokittelin sen sisällön erittelyä ja sisällönanalyysiä varten. Tässä vaiheessa karsin aineistosta muutaman jutun, esimerkiksi uutistoimiston kirjoittaman sähkeen, jossa tähdennettiin uutistoimiston omaa tiedonhankintaa. Sähke ei ollut toisen työtä, vaikka se oli Aamulehdessä. Omaan työhön viittaaminen ei ole medialaina, toisen toimituksen tuottaman tiedon lainaamista.

Aineistossa ei myöskään ole juttuja, jotka Aamulehti on ostanut toiselta toimitukselta. Kyse ei ollut jutuista, joissa on medialaina, kyse oli juttulainoista. Ne Aamulehti oli merkinnyt tekijänoikeusmerkillä.

Tässä tutkielmassa juttu, joka sisältää yhden tai yhtä useamman medialainan, on yksi havaintoyksikkö. Juttua pidän Kuutin (2006, 84) tapaan yleisnimityksenä kaikille journalistisille tuotoksille ja esityksille. Se voi tekstin lisäksi olla kuva tai kuvajuttu. Aineistoni luokittelun olen perustanut Pietilän ja Sondermannin (1994) sekä Juntusen (2011) tekemään työhön. Runkoni on liitteessä 2. Taulukkoon eli havaintomatriisiin olen merkinnyt, millä osastolla juttu on julkaistu. Olen myös mitannut jutun palstamillimetrit viivaimella. Juntusen (emt.) tutkimusta sovellan runkoni kohdassa 5, 8 ja 15. Kohdassa 15 kerron, mitä aihetta kukin juttu käsittelee. Aiheita, teemoja on kymmenen. Niistä epäselvimmät ovat kotimaa ja ulkomaat. Kotimaahan tai ulkomaihin olen lukenut jutun, jolla ei ole muuta loogista teemaa. Lopuksi kohdassa 16 arvioin, käsitteleekö juttu enemmän kotimaata vai ulkomaita. Tällä perustelen sen, miksi olen luokitellut kotimaan politiikan uutisen politiikkaan enkä kotimaahan tai kotimaahan ja politiikkaan. Kulttuurin ja viihteen välinen raja on teemoissa häilyvä. Edellinen kattaa aineistossani jutun, joka kertoo korkeakulttuurista, kuten taiteesta. Jälkimmäinen kattaa aineistossani jutun, joka kertoo populaarikulttuurista, kuten julkkiksista.

Analyysissäni olen jakanut juttukokonaisuuden osiin. Tällaisessa kokonaisuudessa olen yleensä käsittänyt pääjutun uutiseksi ja esimerkiksi kainalojutun kainalojutuksi. Olen ryhmitellyt juttuni 16 juttutyyppiä. Jako perustuu Pietilän ja Sondermannin (1994) sekä Juntusen (2011) tutkimukseen. Juttutyyppini määrittelen lyhyesti taulukossa 3.4.2. Määritelmässä käytän lähteenä Kuutin (2006) teosta. Mukana on myös tulkintaani. Suurin osa juttutyypeistä on arkijärjellä ymmärrettävissä. Pro graduni toistettavuuden perustan kuitenkin läpinäkyvyyteen. Muuna juttutyyppinä pidän juttua, jota en muuten osaa luokitella. Analyysini toisessa osassa tarkastelen ensi sijassa uutisia. Tässä uutisella tarkoitan featurejuttua, henkilöhaastattelua, kainalojuttua, lyhyttä uutista, uutista ja vinkkijuttua. Aikeeni on eritellä sitä, miten medialainoja rakennetaan uutisissa. Siksi olen rajannut analyysin ulkopuolelle taitolliset elementit, kuten faktalaatikot ja grafiikat, sekä mielipidekirjoitukset.

On syytä todeta, että eronteko yleisönosastokirjoituksen, jollaisia aineistossa ei pitäisi olla, ja toimittajan mielipidekirjoituksen kesken oli vaikeaa. Alkupuolen eli 1950- ja 1960-luvun lehdissä sanomalehden osastoja ei erotettu toisistaan yhtä tarkasti kuin nykyisin. Kolumni, jossa lainattiin toista uutisvälinettä, saattoi olla vierailevan asiantuntijan kirjoittama. Tällaiset tapaukset hyväksyin aineistoon, jos kyseessä oli selvästi tunnistettava Aamulehden vakiopalsta. Vakiopalstaksi tulkitsin muun muassa Alakerran, katsauksen ajankohtaisesta aiheesta. Se sijaitsi monessa lehdessä pääkirjoituksen alla pääkirjoitussivulla. Alakerrat olivat tavallisesti

Taulukko 3.4.2. Aineiston jako juttutyyppeihin.

Juttutyyppi	Määritelmä
Arvostelu	Arviointi, kritiikki. Persoonallinen puheenvuoro esimerkiksi kulttuurikeskustelussa.
Faktalaatikko	Taitollinen elementti, monesti uutisen yhteydessä. Kiteyttää asian.
Featurejuttu	Vapaamuotoinen. Usein subjektiivisesti tehty erikoisjuttu, artikkeli, reportaasi. Saattaa perustua uutistapahtumaan, mutta on uutista ajattomampi ja monipuolisempi.
Grafiikka	Kaikki visuaalinen tieto, joka ei perustu valokuvaan tai piirrokseen. Pylväsdiagrammi, taulukko.
Henkilöhaastattelu tai henkilökuva	Kuin featurejuttu. Kertoo ihmisestä – joko ihmisen itsensä tai muiden lähteiden kertomana.
Kainalojuttu	Laajan juttukokonaisuuden osa. Usein taustajuttu. Taitetaan jutun lähelle eli kainaloon.
Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti	Omalla nimellä tai nimimerkillä julkaistu persoonallinen kannanotto yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus käsittää tässä työssä pakinan ja toimittajan kommentin.
Kuva	Visuaalinen tallenne kohteesta tai tilanteesta. Piirros, maalaus, valokuva.
Kuvajuttu	Juttu, joka koostuu pelkästä kuvasta ja kuvatekstistä. Otsikoitu tai otsikoimaton.
Lyhyt uutinen	Usein yhden tai kahden palstan mittainen uutinen.
Pääkirjoitus	Kirjoitus, jossa lehti ottaa kantaa ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen kysymykseen.
Sitaatti	Taitollinen elementti. Lainaa jotakuta. Taitetaan jutun lähelle, voi olla myös itsenäinen taittopala.
Sitaattikooste	Lista muiden lehtien, yhteiskunnallisten vaikuttajien, lukijoiden tai satunnaisten ohikulkijoiden kommentteista. Sisältää tässä tutkielmassa palstan, jossa lainataan muiden lehtien pääkirjoituksia.
Uutinen	Vanhin ja yleisin juttutyyppi. Tyypillistä uuden merkittävän, yllättävän tiedon kertominen. Viittaa myös asiaan, josta on odotettavissa uutta tietoa. Tässä aineistossa uutisanalyysi luetaan uutiseksi.
Vinkkijuttu	Mainos jutusta tai viittaus juttuun, joka on sisemmällä lehdessä. Taitetaan lehden etu- tai alkusivuille.

tieteenharjoittajan käsialaa. Jokaisessa mielipidekirjoituksessa kirjoittajan asemaa ei yksilöity. Tällöin luin kirjoituksen varalta läpi ja kirjasin sen aineistoon, jos teksti sisälsi medialainan. Määrälliseen tietoon mielipidekirjoituksista on täten suhtauduttava varauksellisesti. Mukana saattaa olla yleisönosastokirjoituksia, joskin mahdollisuus on pieni. Kokonaisuuteen en usko niiden vaikuttavan.

Havaitsin 12 sanomalehdessä yhteensä 133 juttua, jotka sisältävät yhden tai yhtä useamman medialainan. Lukumäärää voi selittää ainakin kahdella tavalla: olin huolimaton työssäni, tai tiedon lainaamista ei kerrottu lukijalle siten kuin Journalistin ohjeet edellyttivät. Jälkimmäisiä, toisen työn suoranaisia väärinkäytöksiä eli plagiaatteja, ei aineistossa ole. Niiden havaitseminen olisi ollut mahdotonta. Aineistossa on ainoastaan juttuja, jotka viittaavat toiseen

tiedotusvälineeseen, nimellä tai ilman. Tästä huolimatta tohdin luonnehtia aineistoa maltillisen kattavaksi otokseksi medialainoja. Uskon, että se vastaa valitsemaani tutkimuskysymykseen, kysymykseen siitä, millainen medialainan historia on suomalaisessa maakuntalehdessä. Se, miten ansiokas vastaus on, on kiinni tutkijan taidoistani. Miten hyvin onnistun aineiston tulkinnassa. Tästä kerron seuraavaksi.

4 Tutkimustulokseni: Medialainan historia on pitkä

Vastaan tässä luvussa tutkimuskysymykseeni. Luvun olen jakanut kolmeen osaan: analyysiin, jossa tarkastelen koko aineistoa (4.1); analyysiin, jossa tarkastelen uutisia (4.2); analyysiin, jossa tarkastelen koko aineistoa sen perusteella, miten iso osa jutuista ja uutisista perustuu medialainoihin (4.3). Uutisilla tarkoitan tässä yhteydessä featurejuttuja, henkilöhaastatteluja, kinalojuttuja, lyhyitä uutisia, uutisia ja vinkkijuttuja. Näkökulma on tarpeen, koska mielipideaineiston ja uutisten olemus eroaa toisistaan jonkin verran. Kaksi ensimmäistä lukua on määrällistä analyysiä eli sisällön erittelyä. Kolmas luku on sekä määrällistä että laadullista analyysiä. Analyysiyksikkö eli se, miten iso osa jutusta perustuu medialainaan, on laadullinen, minkä vuoksi analyysi on aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sanojen sijaan argumentoin määrillä ja osuuksilla. Tässä aineistossa se on luonnollista. Työssäni käytän paljon taulukoita. Ne tiivistävät asian, jota ei muuten voi kertoa lyhyesti. Taulukoissa on prosenttisia osuuksia, ei määriä. Määriin viittaen tekstissä. Yhteenvedon päätelmistä teen lopuksi luvussa 5.

4.1 Ensimmäinen erittely: Jutut

Juttujen, joissa on yksi tai yhtä useampi medialaina, määrä ja vuosittainen jako ilmenevät taulukossa 4.1.1. Samaan taulukkoon olen kirjannut tiedon kunkin lehden sivumäärästä ja julkaisupäivästä. Näin lukuja on mahdollista suhteuttaa toisiinsa. Arkijärjen mukaan viikonlopun lehdet ovat laajempia ja sisältävät enemmän uutisia kuin muut. Tämä on huomioitava, kun tarkastelee medialainojen määrällistä esiintymistä Aamulehdessä vuosina 1958–2013, etenkin vuonna 2013, jolloin Aamulehdessä oli kaksi kertaa enemmän sivuja kuin muina vuosina.

Taulukko 4.1.1. Juttujen, joissa medialaina tai medialainoja, määrä vuosittain.

Vuosi	1958	1963	1968	1973	1978	1983	1988	1993	1998	2003	2008	2013
Juttuja	12	11 *	10	10	5	7	12	6	14	11	17	18 **
Sivuja yhteensä	12	26 *	32	30	32	32	32	32	32	28	28	60 **
Lehden julkaisupäivä	Maa.	Sun.	Sun.	Lau.	Per.	Tors.	Tors.	Kes.	Tiis.	Maa.	Maa.	Sun.

* Mukana ei vuonna 1963 julkaistun lehden sunnuntaiillettä. Liitettä ei lehtikansiossa.

** Vuonna 2013 julkaistussa lehdessä juttuja, joissa medialaina tai medialainoja, 14 ja sivuja 32. Mukana tabloidikokoinen sunnuntaiilte. Liitteessä juttuja, joissa joissa medialaina tai medialainoja, neljä ja sivuja 28.

Tässä aineistossa medialainojen määrä ei kasva tai vähene olennaisesti yhdestä vuodesta tai

vuosikymmenestä toiseen. Eniten juttuja, joissa on medialaina, havaitsin vuoden 2013 Aamulehdessä. Medialainan sisältäviä juttuja oli yhteensä 18. Niistä 14 oli julkaistu varsinaisessa Aamulehdessä ja neljä Aamulehden sunnuntailiitteessä. Tämä vastaa edellisvuosia. Runkolehdestä juttuja, joissa on yksi tai useampi medialaina, oli eniten lokakuussa 2008. Juttuja kertyi tällöin 17 eli yksi vähemmän kuin koko Aamulehdessä vuonna 2013. Määrä on runkolehdestä verrattain paljon, ja lehti ajoittuu jaksolle, jona JSN (10.5.2010) julkaisi periaatelausuman lainaamisesta. Yksi lehti ei kuitenkaan todenna sitä, että noina vuosina medialainoja olisi ollut selvästi enemmän kuin muulloin.

Medialainojen käyttö Aamulehdessä ei tämän aineiston perusteella ole juurikaan yleistynyt, ei ainakaan määrällisesti. Sen aineisto osoittaa, että medialainalla on pitkä historia. Niitä on esiintynyt säännöllisesti lokakuusta 1958 asti. Vuoden 1958 Aamulehdessä oli 12 juttua, jotka sisälsivät medialainan. Määrä antaa ymmärtää, että medialainoja on ollut myös tätä ennen. Sitä, mistä saakka niitä on tehty, aineistoni ei kerro. Se ei ollut perimmäinen tutkimuskysymykseni. Aikeeni oli selvittää medialainan ajallista muutosta tai muuttumattomuutta.

Taulukkoon 4.1.2 olen koonnut pituudet ja pinta-alat jutuista, jotka sisältävät medialainan tai medialainoja. Yhden jutun keskimääräinen pituus on vuosina 1963–2013 ollut noin 221 palstamillimetriä. Pinta-alaksi laskin keskimäärin 10 543 neliömillimetriä. Näistä olennaisempaan pidän jutun pinta-alaa. Se huomioi sekä palstan pituuden että palstan leveyden. Pituudet ja pinta-alat puuttuvat vuoden 1958 osalta. Selasin lehden mikrofilmiltä eivätkä sivut näyttäytyneet oikeassa koossa. Palstojen ja palstatilan arvioiminen olisi ollut vaikeaa, jopa mahdotonta. Muut lehdet selasin paperisina. Tästä syystä myös palstamillimetrit ovat kirjattuina ja esillä.

Vaihtelu eri vuosien välillä on suurta. Jutut, joissa on medialainoja, ovat olleet suurimmillaan lokakuussa 1963 ja 1968. Tuolloin pinta-alat olivat keskimäärin 18 454 ja 15 759 neliömillimetriä. Suuruutta ei selitä se, että havaintoyksiköitä olisi poikkeuksellisen vähän, jolloin muutama pidempi juttu voisi vääristää kokonaistulosta. Vuoden 1963 Aamulehdessä havaitsin 11 juttua, jotka sisältävät medialainan, ja vuoden 1968 lehdessä kymmenen. Pinta-alaltaan pienimpiä jutut ovat olleet vuonna 2008, keskimäärin 6 715 neliömillimetriä. Medialainan sisältäviä juttuja oli tuona vuonna 17, muuhun aineistoon verrattuna paljon. Muulloin pinta-alat ovat olleet keskimäärin vajaan 10 000 neliömillimetrin tuntumassa. Se, kertovatko tulokset siitä, että medialainoja esiintyy aiempaa lyhyemmissä jutuissa, vai siitä, että jutut ylipäänsä ovat lyhentyneet 1960-luvun jälkeen, on pohtimisen arvoinen asia. Kyse voi olla molemmista. Tähän

Taulukko 4.1.2. Juttujen vuosittaiset pituudet ja pinta-alat palstamillimetreinä.

Vuosi	Palstamillimetrien keskimääräinen pituus	Palstamillimetrien yhteispituus	Palstamillimetrien keskimääräinen pinta-ala	Palstamillimetrien yhteispinta-ala
1958 *	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä
1963	399	4788	18454	221449
1968	344	3100	15759	141827
1973	158	1580	10242	102424
1978	195	974	9390	46949
1983	303	2122	12832	89823
1988	211	2526	9131	109576
1993	214	1286	9215	55287
1998	165	2316	8528	119390
2003	160	1755	8219	90405
2008	145	2469	6715	114162
2013	211	3798	10244	184385
Yht.	221 **	26714	10543 **	1275677

* Lokakuun 1958 lehti luettu mikrofilmiltä. Mittakaava epätarkka.

** Keskiarvo vuosina 1963–2013.

viittaa aineiston luokittelu juttutyyppeihin. Luokkajako käy ilmi taulukosta 4.1.3.

Havaitsin medialainan tai medialainoja useimmiten uutisissa ja lyhyissä uutisissa. Koko aineistossa 39 juttua eli 29 prosenttia jutuista oli uutisia. Lyhyiden uutisten määrä oli 34 ja osuus 26 prosenttia. Uutisia ja lyhyitä uutisia oli enemmän kuin muita juttutyyppejä. Niiden yhteenlaskettu osuus aineistossa on yli puolet eli noin 55 prosenttia. Featurejuttuja oli yhdeksän eli seitsemän prosenttia aineistosta. Se ja kainalojuttu olivat sitaattikoosteen ja kolumnin jälkeen viidenneksi yleisimmät juttutyyppit. Tämä tukee Selkälän (2006) havaintoa. Aamulehden uutistoimittajat käyttävät sanomalehtiä tausta- ja yleistietona useita kertoja viikossa. Featuretoimittajilla ne ovat keino pysyä ajan tasalla tapahtumista. (Selkälä 2006, 96–97.) Se saattaa selittää sen, miksi medialainoja on todennäköisemmin uutisissa kuin featurejutuissa. Medialaina tehdään nopeassa uutistilanteessa, ei ajattomassa artikkelissa. Siksi niitä on enemmän, useammin uutisissa ja lyhyissä uutisissa kuin monipuolisemmissa juttutyypeissä.

Lokakuussa 2008, jolloin jutun keskimääräinen pinta-ala oli pienin, lyhyiden uutisten osuus juttutyypeistä oli 41 prosenttia. Osuus on huomattava. Vuotta 1958 lukuun ottamatta lyhyitä

Taulukko 4.1.3. Juttujen luokittelu juttutyyppeihin. Juttutyypien osuudet vuosittain.

V.	Ar. *	Fa. *	Fe. *	Gr. *	He. *	Ka. *	Ko. *	Ku. *	KJ. *	Ly. *	Mu. *	Pä. *	Si. *	SK. *	Uu. *	Vi. *	Yht.	(n)
1958	0	0	8 %	0	0	0	0	0	0	58 %	0	0	0	8 %	25 %	0	99 %	12
1963	0	0	18 %	0	0	0	27 %	0	0	18 %	0	9 %	0	9 %	18 %	0	99 %	11
1968	0	0	10 %	0	0	10 %	30 %	0	0	10 %	0	0	0	10 %	20 %	10 %	100 %	10
1973	0	0	10 %	0	0	10 %	0	10 %	0	20 %	0	0	0	10 %	30 %	10 %	100 %	10
1978	0	0	0	0	0	20 %	0	0	0	0	0	0	0	20 %	60 %	0	100 %	5
1983	14 %	0	0	0	0	14 %	14 %	0	0	14 %	0	0	0	14 %	29 %	0	99 %	7
1988	0	0	0	0	0	8 %	8 %	0	0	25 %	0	8 %	0	8 %	33 %	8 %	98 %	12
1993	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33 %	0	0	0	0	67 %	0	100 %	6
1998	0	0	7 %	7 %	0	0	0	0	0	29 %	0	0	7 %	7 %	36 %	7 %	100 %	14
2003	0	0	0	0	0	9 %	9 %	0	0	18 %	0	9 %	18 %	9 %	27 %	0	99 %	11
2008	0	6 %	6 %	0	0	6 %	6 %	0	0	41 %	6 %	0	6 %	6 %	18 %	0	101 %	17
2013	0	6 %	11 %	0	6 %	11 %	0	0	0	17 %	0	6 %	0	17 %	28 %	0	102 %	18
Yht.	1 %	2 %	7 %	1 %	1 %	7 %	8 %	1 %	0	26 %	1 %	3 %	3 %	10 %	29 %	3 %	103 %	133

* Ar. = Arvostelu, Fa. = Faktalaatikko, Fe. = Featurejuttu, Gr. = Grafiikka, He. = Henkilöhaastattelu tai henkilökuva, Ka. = Kainalojuttu, Ko. = Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti, Ku. = Kuva, KJ. = Kuvajuttu, Ly. = Lyhyt uutinen, Mu. = Muu juttutyyppi, Pä. = Pääkirjoitus, Si. = Sitaatti, SK. = Sitaattikooste, Uu. = Uutinen, Vi. = Vinkkejuttu.

uutisia on ollut noin viidennes, enintään kolmannes juttutyypeistä. Lyhyet uutiset vaikuttavat vuoden 2008 lehden juttujen pinta-aloihin. Ne ovat yleensä yhden tai kahden palstan mittaisia uutisia. Uutisten osuus on vaihdellut aineistossa eri vuosina 18 prosentista 67 prosenttiin. Suhteellisesti eniten uutisia oli lokakuussa 1993. Tuolloin uutisten osuus juttutyypeistä oli edellä mainittu 67 prosenttia. Jutun keskimääräinen pinta-ala oli 9 215 neliömillimetriä, mikä jää kauas 1960-luvun pinta-aloista, 18 454:stä ja 15 759 neliömillimetristä. Lokakuussa 1963 ja 1968 viidennes juttutyypeistä oli uutisia. Tämä antaa ymmärtää, että jutut – etenkin sellaiset, jotka sisältävät medialainan – ovat lyhentyneet Aamulehdessä ylipäätään.

Kolmanneksi yleisin juttutyyppi aineistossa oli sitaattikooste. Sitaattikoosteella tarkoitan listaa lehtien, yhteiskunnallisten vaikuttajien tai lukijoiden kommentteista. Sen osuus juttutyypeistä oli noin kymmenen prosenttia. Sitaattikoosteen havaitsin joka lehdessä, lukuun ottamatta vuotta 1993. Useimmiten sitaattikooste oli palsta, jossa lainattiin muiden lehtien pääkirjoituksia. Palsta oli sanatarkkaa lainausta. Siinä lähteet mainittiin avoimesti. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus oli aineistossa neljänneksi yleisin juttutyyppi. Kolumnien määrä oli kymmenen ja osuus kahdeksan prosenttia. Kainalojuttuja, joissa oli medialaina, oli yhtä monta kuin featurejuttuja eli yhdeksän.

Muut juttutyypit olivat tässä aineistossa harvinaisempia. Niiden osuus vaihteli yhdestä kolmeen prosenttiin. Kuvajuttuja en havainnut ollenkaan. Ajallisesti juttutyypien määrissä ei ole havaittavissa merkittävää muutosta. Sitaatteja aineistosta oli kolme prosenttia. Osuus on pieni, mutta sitaatteja, jotka sisältävät medialainan, on aineiston mukaan alettu julkaista vasta 1990-luvulla. Tulos kuvaa sanomalehden rakennetta, jossa graafisella ilmeellä ja taittopaloilla on suuri rooli.

Taulukossa 4.1.4 olen luokitellut aineiston sen perusteella, mikä taho on kerrottu jutun tekijäksi. Useimmiten jutun, jossa on medialaina, oli tehnyt uutistoimisto, kuten AFP, Reuters, STT tai UPI. Koko aineistossa uutistoimisto oli mainittu tekijäksi 54 jutussa eli noin 41 prosentissa jutuista. Sellaisten juttujen, joissa tekijää ei ollut kerrottu, määrä oli 38 ja osuus 29 prosenttia. Kolmanneksi yleisin jutun tekijä oli Aamulehden toimittaja. Jutuista 23 eli 17 prosenttia oli Aamulehden toimittajan käsialaa. Muita kuin edellä mainittuja tekijöitä oli harvakseltaan. Niiden yhteenlaskettu osuus on aineistossa 15 prosenttia. Työparia tai työryhmää ei ollut kerrottu kertaakaan jutun tekijäksi.

Taulukko 4.1.4. Kuka jutun on tehnyt? Osuudet vuosittain.

Vuosi	AL *	Toimittaja	Työpari tai työryhmä	Uutistoimisto	Uutistoimisto ja AL tai AL:n toimittaja *	Nimi-merkki	Epäselvä	Tekijää ei mainittu	Muu	Yht.	(n)
1958	0	8 %	0	75 %	0	0	8 %	8 %	0	99 %	12
1963	18 %	9 %	0	27 %	0	18 %	9 %	18 %	0	99 %	11
1968	0	10 %	0	30 %	0	20 %	0	40 %	0	100 %	10
1973	0	0	0	60 %	0	0	0	40 %	0	100 %	10
1978	0	0	0	60 %	0	0	0	40 %	0	100 %	5
1983	0	29 %	0	29 %	0	14 %	0	29 %	0	101 %	7
1988	8 %	17 %	0	50 %	0	0	0	25 %	0	100 %	12
1993	0	17 %	0	17 %	0	0	0	67 %	0	101 %	6
1998	7 %	21 %	0	43 %	7 %	0	0	21 %	0	99 %	14
2003	0	9 %	0	45 %	9 %	0	0	36 %	0	99 %	11
2008	6 %	35 %	0	29 %	0	0	0	24 %	6 %	100 %	17
2013	0	28 %	0	28 %	17 %	0	0	28 %	0	101 %	18
Yht.	4 %	17 %	0	41 %	4 %	4 %	2 %	29 %	1 %	102 %	133

* AL = Aamulehti.

Uutistoimiston osuus on vaihdellut aineistossa paljon. Eniten juttuja, joiden tekijäksi kerrotaan uutistoimisto, on ollut vuonna 1958 ja 1970-luvulla. Juttujen osuudet olivat tuolloin 75 ja 60 prosenttia. Uutistoimiston tai uutistoimistojen tekemiä juttuja oli vähiten 1960-luvulla ja

lokakuussa 1983, 1993, 2008 ja 2013. Osuudet kunkin vuoden jutuista olivat enintään 30 prosenttia eli alle koko aineiston keskiarvon. Osuuksien vaihtelussa ei tunnu olevan johdonmukaisuutta, eikä sille ole havaittavissa selkeää syytä. Perustellulta tulkinnalta vaikuttaa se, että uutistoimistolla on ollut tässä aineistossa merkittävä rooli medialainojen teossa. Juttuja, joiden tekijäksi on kerrottu paitsi uutistoimisto myös Aamulehti, on ollut vuosina 1998, 2003 ja 2013. Aamulehden toimittaja oli useimmiten tekijänä vuonna 2008, jolloin medialainan sisältäviä juttuja oli runkolehdeksi runsaasti. Tuolloin toimittajien signeeraamien juttujen osuus oli 35 prosenttia, huomattavasti enemmän kuin lokakuussa 1958, 1963, 1968, 1973, 1978 ja 2003, jolloin vastaava osuus oli nollasta kymmeneen prosenttia.

Juttuja, joiden tekijää ei ole kerrottu, oli erityisen paljon vuosina 1968, 1973, 1978 ja 1993. Niiden osuudet olivat 40 ja 67 prosenttia. Tekijän mainitsemista voidaan pitää yhtenä avoimuuden, läpinäkyvyyden kriteerinä. Tuloksella ei ole yhteyttä sen kanssa, mainitaanko medialainan lähde eli toinen joukkoviestin nimeltä. Uutisten luokittelu tekijöiden perusteella antaa ymmärtää, että nimettömiä juttuja on enemmän muissa juttutyypeissä kuin itse uutisissa.

Taulukosta 4.1.5 ilmenee, mitä tiedotusvälinettä Aamulehden jutussa on lainattu. Erittely poikkeaa muista erittelyistä jonkin verran. Jos juttu on lainannut monia tiedotusvälineitä, kuten lehdistöä ja radiota tai televisiota ja uutistoimistoa, olen käsitellyt juttua yhtenä tapauksena, josta olen eritellyt eri tiedotusvälineiden osuudet. Näin luvut ovat säilyneet vertailukelpoisina.

Taulukko 4.1.5. Vuosittaiset osuudet välineistä, joita jutuissa lainataan.

Vuosi	Lehdistö	Radio	Televisio	Uutistoimisto	Muu joukkoviestin	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	75 %	21 %	0	4 %	0	0	100 %	12
1963	86 %	0	0	5 %	0	9 %	100 %	11
1968	55 %	20 %	5 %	10 %	0	10 %	100 %	10
1973	80 %	0	5 %	15 %	0	0	100 %	10
1978	60 %	0	20 %	0	0	20 %	100 %	5
1983	57 %	14 %	0	0	0	29 %	100 %	7
1988	58 %	0	21 %	21 %	0	0	100 %	12
1993	42 %	0	25 %	17 %	17 %	0	101 %	6
1998	46 %	14 %	18 %	21 %	0	0	99 %	14
2003	77 %	9 %	5 %	9 %	0	0	100 %	11
2008	79 %	0	12 %	3 %	0	6 %	100 %	17
2013	50 %	0	8 %	0	22 %	19 %	99 %	18
Yht.	65 %	6 %	9 %	9 %	4 %	7 %	100 %	133

Juttujen yhteenlaskettu määrä on sama kuin muissa taulukoissa eli 133. Se ei ole suurempi, vaikka osa jutuista lainaa useampaa kuin yhtä tiedotusvälinettä. Tiedotusvälineellä tarkoitetaan ensi sijassa ilmaisuvälinettä, mediaa, en yksittäistä toimitusta tai yksittäisiä toimituksia.

Useimmiten aineistossa on siteerattu lehdistöä. Sen osuus tietolähteistä oli keskimäärin 65 prosenttia. Muiden tiedotusvälineiden osuudet ovat pienemmät. Television ja uutistoimiston osuudet ovat aineistossa yhdeksän prosenttia. Radion osuus on kuusi ja muiden joukkoviestinten osuudet ovat neljä prosenttia. Muuksi joukkoviestimeksi olen luokitellut muun muassa Yleisradion, jolla on sekä radiokanavia että televisiotoimintaa. Noin seitsemässä prosentissa medialainoista viitataan toiseen tiedotusvälineeseen epäselvästi. Niissä lähdeä ei kerrota. Medialainan lähteeseen ei viitata edes epämääräisesti lehtenä, radiona tai televisiona.

Tiedotusvälineiden osuudet medialainojen lähteinä vaihtelevat vuosittain. Lehdistön osuus on ollut suurimmillaan 86 prosentissa lokakuussa 1963 ja pienimmillään 42 prosentissa 30 vuotta myöhemmin. Se, että maakuntalehti lainaa lehdistöä, ei yllätä. Se, että reaaliaikaisten tiedotusvälineiden, kuten radion ja television, lainaaminen lehdessä on ollut verrattain vähäistä, yllättää. Tämän päivän sanomalehden tieto on eilisen tietoa. Huomisen lehdessä tieto on toissapäiväistä. Useimmiten televisio on ollut tiedon lähteenä vuosina 1978, 1988, 1993 ja 1998, jolloin television osuus tietolähteistä on vaihdellut 18 prosentista 25 prosenttiin. Uutistoimiston osuus on ollut noina vuosina samaa luokkaa eli noin viidenneksen vuosina 1988, 1993 ja 1998. Epäselviä viittauksia on ollut suhteellisesti eniten lokakuussa 1978, 1983 ja 2013.

Jutussa, joka sisältää medialainan, on tässä aineistossa lainattu todennäköisemmin sanomalehteä kuin aikakauslehteä. Tämän havainnollistaa taulukko 4.1.6. Sanomalehti on ollut tiedon lähteenä 51 jutussa eli noin 55 prosentissa jutuista, jotka siteeraavat lehdistöä. Aikakauslehteä siteeranneiden juttujen määrä oli 13 ja osuus 14 prosenttia. Kumpakaan on lainannut kuusi juttua eli seitsemän prosenttia jutuista. Epäselviä tapauksia oli neljännes. Niissä lehtitiedon lähdeä ei kerrottu avoimesti tai sen määrittely aikakauslehdeksi tai sanomalehdeksi oli mahdotonta.

Aineistossa joka lehdessä on lainattu sanomalehteä. Sanomalehdeksi käsittelen julkaisun, joka ilmestyy vähintään kerran viikossa (Sanomalehtien Liitto 2014). Aikakauslehti ilmestyy harvemmin. Se on suppeampi kausijulkaisu. Sanomalehtien osuus tietolähteistä on ollut suurimmillaan lokakuussa 1988, jolloin 12 jutusta kahdeksan perusti tietonsa lehdistöön. Kahdeksasta jutusta kuusi eli 75 prosenttia siteerasi sanomalehteä. Määrällisesti eniten juttuja,

Taulukko 4.1.6. Onko lehtitiedon lähteenä aikakauslehti vai sanomalehti? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Aikakauslehti	Sanomalehti	Molemmat	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	0	56 %	0	44 %	100 %	9
1963	10 %	30 %	10 %	50 %	100 %	10
1968	33%	50 %	0	17 %	100 %	6
1973	0	67 %	0	33 %	100 %	9
1978	0	33 %	0	67 %	100 %	3
1983	0	50 %	0	50 %	100 %	4
1988	0	75 %	0	25 %	100 %	8
1993	0	67 %	0	33 %	100 %	3
1998	14 %	57 %	14 %	14 %	99 %	7
2003	22 %	67 %	0	11 %	100 %	9
2008	43 %	50 %	7 %	0	100 %	14
2013	9 %	55 %	27 %	9 %	100 %	11
Yht.	14 %	55 %	7 %	25 %	101 %	93

joissa medialainan lähteenä on sanomalehti, on ollut vuonna 2008. Tuolloin niitä oli seitsemän. Samana vuonna aikakauslehteä lainasi kuusi juttua eli 43 prosenttia jutuista, joissa viitattiin lehdistöön. Aikakauslehteä ei siteerattu kertaakaan vuosina 1958, 1973, 1977, 1983, 1987 ja 1993. Sittemmin sitä tai sitä ja sanomalehteä on lainattu vähintään kahdessa jutussa lehteä kohti. Vaikka määrä ei ole suuri, lehdistön käyttö toimituksen tietolähteenä näyttää tässä aineistossa monipuolistuneen aiemmasta. Epäselviä tapauksia on ollut suhteellisesti eniten lokakuussa 1963, 1978 ja 1983. Tapaukset ovat vähentyneet 2000-luvulla.

Jaan taulukossa 4.1.7 aineiston sen mukaan, lainaako juttu kotimaista vai ulkomaista mediaa vai molempia. Tulos on yksiselitteinen. Puolet eli 53 prosenttia jutuista, jotka sisältävät medialainan, lainaa ulkomaista tiedotusvälinettä kotimaisen sijaan. Määränä tämä tarkoittaa 70:tä juttua. Kotimaisia medialainoja on 45 eli 34 prosenttia aineistosta. Kaksi juttua eli kaksi prosenttia jutuista siteeraa sekä kotimaista että ulkomaista mediaa. Epäselvien tapausten määrä oli 16 ja osuus 12 prosenttia.

Suhteessa ulkomaaisia medialainoja on ollut eniten lokakuussa 1973. Ulkomaista mediaa siteerasi tuolloin yhdeksän juttua kymmenestä eli 90 prosenttia jutuista, joissa on medialaina. Sama määrä, yhdeksän juttua, tavoitettiin vuosina 1958 ja 1988. Juttuja, joissa lainataan ulkomaista tiedotusvälinettä, on ollut suhteellisesti vähiten vuonna 2008, jolloin niiden määrä oli

Taulukko 4.1.7. Lainaako juttu kotimaista vai ulkomaista mediaa? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Kotimaista	Ulkomaista	Sekä että	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	8 %	75 %	0	17 %	100 %	12
1963	36 %	46 %	0	18 %	100 %	11
1968	20 %	60 %	0	20 %	100 %	10
1973	10 %	90 %	0	0	100 %	10
1978	20 %	40 %	0	40 %	100 %	5
1983	29 %	43 %	0	29 %	101 %	7
1988	8 %	75 %	0	17 %	100 %	12
1993	33 %	50 %	0	17 %	100 %	6
1998	36 %	43 %	7 %	14 %	100 %	14
2003	55 %	46 %	0	0	101 %	11
2008	71 %	29 %	0	0	100 %	17
2013	44 %	44 %	6 %	6 %	100 %	18
Yht.	34 %	53 %	2 %	12 %	101 %	133

viisi ja osuus 29 prosenttia. Kotimaista mediaa siteeraavia juttuja on ollut vähiten vuosina 1958, 1973, 1978 ja 1988. Kunakin vuonna niitä oli yksi eli kahdeksan, kymmenen ja 20 prosenttia jutuista. Kotimaisten medialainojen määrät ja osuudet ovat kasvaneet aineistossa 1990-luvulta lähtien. Eniten niitä oli lokakuussa 2008. Kotimaista tiedotusvälinettä lainasi 12 juttua eli 71 prosenttia jutuista. Ulkomaiset medialainat ja epäselvät tapaukset ovat vastaavasti vähentyneet jonkin verran. Ulkomaista mediaa on lainannut vuoden 1998 jälkeen enintään 46 prosenttia jutuista. Epäselviä tapauksia on ollut nolasta kahteen juttuun eli nolasta 14 prosenttiin per lehti.

Tässä aineistossa jutun lähteenä on ollut yleensä joko kotimainen tai ulkomainen tiedotusväline. Jutut, jotka sisältävät medialainan, eivät kahta poikkeusta ja epäselviä tapauksia lukuun ottamatta ole sekoituksia molemmista. Tulos on ilmeinen, minkä vuoksi tohdin luonnehtia sitä medialainan piirteeksi ylipäänsä. Tulos myös on yhteydessä siihen, käsitteleekö juttu kotimaata vai ulkomaita. Tämä on järkeenkäypää, se, että juttu, joka lainaa ulkomaista mediaa, kertoo todennäköisemmin ulkomaiden tapahtumista kuin kotimaasta.

Taulukossa 4.1.8 olen laskenut, kuinka montaa toimitusta, viestintä kunkin vuoden jutuissa lainataan. Enemmistö eli noin 59 prosenttia jutuista siteeraa yhtä toimitusta. Tällaisia juttuja oli aineistossa 78. Kahta viestintä on lainannut 22 juttua eli 17 prosenttia jutuista. Epäselviä tapauksia oli kolmanneksi eniten. Sellaisia oli 21 juttua eli 16 prosenttia jutuista. Jutun katsoin

Taulukko 4.1.8. Kuinka montaa viestintä jutussa lainataan? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Yhtä	Kahta	Kolmea	Neljää	Viittä	Kuutta	Seitsemää	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	58 %	25 %	0	0	0	0	0	17 %	100 %	12
1963	46 %	18 %	0	0	9 %	0	0	27 %	100 %	11
1968	60 %	10 %	0	0	0	0	10 %	20 %	100 %	10
1973	60 %	10 %	10 %	0	10 %	0	0	10 %	100 %	10
1978	40 %	0	0	0	0	20 %	0	40 %	100 %	5
1983	43 %	0	0	0	0	0	14 %	43 %	100 %	7
1988	67 %	17 %	8 %	0	0	0	0	8 %	100 %	12
1993	83 %	17 %	0	0	0	0	0	0	100 %	6
1998	57 %	7 %	7 %	14 %	0	0	0	14 %	99 %	14
2003	73 %	27 %	0	0	0	0	0	0	100 %	11
2008	77 %	12 %	6 %	0	0	0	0	6 %	101 %	17
2013	39 %	33 %	6 %	0	0	0	0	22 %	100 %	18
Yht.	59 %	17 %	4 %	2 %	2 %	1 %	2 %	16 %	103 %	133

epäselväksi, jos se ei kertonut medialainan lähdettä tai viittasi siihen epämääräisesti. Viisi juttua eli neljä prosenttia jutuista siteerasi kolmea viestintä. Neljää tai useampaa julkaisua on lainannut yhdestä kahteen juttua eli yhdestä kahteen prosenttiin jutuista. Aineistossa ei lainattu enempää kuin seitsemää viestintä. Jutut, jotka lainasivat monia joukkoviestimiä, olivat sitaattikoosteita.

Yhden medialähteen tietoihin perustuvia juttuja on ollut eniten lokakuussa 2008. Tuolloin niitä oli 13 eli noin 77 prosenttia jutuista. Juttuja on ollut suhteellisesti eniten 15 vuotta aiemmin, vuonna 1993, jolloin viisi juttua kuudesta lainasi yhtä julkaisua. Suhteellisesti vähiten yhden medialähteen juttuja on ollut vuosina 1978, 1983 ja 2013. Niiden määrät olivat kaksi, kolme ja seitsemän ja osuudet 40, 43 ja 39 prosenttia. Lokakuun 2013 Aamulehdessä medialähteiden käyttö on monipuolisempaa kuin aiemmissa lehdissä. Kahta medialähdettä lainaavia juttuja oli kolmannes eli kuusi. Arkijärjellä kahden lähteen jutut ovat analyttisempia, kollaasimaisempia, eivät yhden lähteen suoria rippauksia tai rippeitä, jollaisiksi verkkotoimittajat jälkimmäisiä nimittävät Mannisen (2013, 67) tutkielmassa. Epäselviä tapauksia on ollut nollasta neljään juttua joka lehdessä. Ne eivät ole määrällisesti vähentyneet aiemmasta, vaikka osuudet näin antavat ymmärtää.

Tässä aineistossa selvä enemmistö jutuista mainitsee medialainan lähteen nimeltä. Juttuja, joissa toista toimitusta siteerataan avoimesti, oli 90 eli 68 prosenttia. Sellaisten juttujen, joissa medialainan lähde ei kerrota, määrä oli aineistossa 30 ja osuus 23 prosenttia. Epäselviä tapauksia havaitsin noin yhden vuotta kohti. Jako ilmenee taulukossa 4.1.9. Vielä kertaalleen on syytä todeta, ettei aineistossa ole mukana plagiaatteja eli mediavarkauksia. Tällä tarkoitan juttuja, jotka lainaavat muuta mediaa mutta eivät kerro sitä. Jutut, jotka eivät mainitse medialainan lähde nimeltä, viittaavat lähteeseen epämääräisesti. Plagiaatit, mediavarkaudet eivät viittaa ollenkaan. Tästä syystä niitä oli mahdotonta havaita tässä tutkielmassa.

Taulukko 4.1.9. Mainitaanko medialainan lähde nimeltä? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Kyllä	Ei	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	67 %	25 %	8 %	100 %	12
1963	55 %	36 %	9 %	100 %	11
1968	70 %	30 %	0	100 %	10
1973	70 %	10 %	20 %	100 %	10
1978	20 %	60 %	20 %	100 %	5
1983	29 %	71 %	0	100 %	7
1988	67 %	17 %	17 %	101 %	12
1993	67 %	17 %	17 %	101 %	6
1998	64 %	21 %	14 %	99 %	14
2003	91 %	0	9 %	100 %	11
2008	88 %	6 %	6 %	100 %	17
2013	72 %	22 %	6 %	100 %	18
Yht.	68 %	23 %	10 %	101 %	133

Useimmiten jutut, joissa on medialaina, ovat maininneet toisen tiedotusvälineen nimeltä lokakuussa 2003. Juttujen määrä oli tuolloin kymmenen ja osuus 91 prosenttia. Nimen maininneiden juttujen määrät ja osuudet ovat olleet verrattain suuret 2000-luvulla. Vuonna 2008 juttuja, joissa medialainan lähde kerrottiin nimeltä, oli yhteensä 15 eli 88 prosenttia jutuista. Viisi vuotta myöhemmin määrä oli 13 ja osuus 72 prosenttia. Samassa ajassa kotimaiset medialainat ovat lisääntyneet jonkin verran. Mainitaanko medialainan lähde todennäköisemmin nimeltä, jos se on kotimainen? Tämä on epäselvää. Mainitaan tai ei mainita – juttuja, jotka mainitsevat medialainan lähteen nimeltä, on ollut vähiten ennen vuotta 1998. Pienimmillään niiden osuus on ollut parissakymmenessä prosentissa, vuosina 1978 ja 1983. Vastaavasti juttuja, joissa

medialainan lähde ei kerrota, on ollut noina vuosina suhteellisesti eniten eli 60 ja 71 prosenttia jutuista. Kyse voi olla tilastollisesta harhasta tai siitä, että avoimuus on tässä aineistossa lisääntynyt vuosien varrella.

Aineiston luokittelu teemoittain käy ilmi taulukossa 4.1.10. Kymmenestä teemasta yleisin oli politiikka. Siitä kertoi tavalla tai toisella 59 juttua eli noin 44 prosenttia jutuista. Tulos on yllättävä. Jälkikäteen aloin pohtia, onko politiikka teemana liian lakea. Se käsittää työssäni monia aiheita kunnallispolitiikasta ulkopoliittikkaan ja sotiin. Sotien erottaminen erilliseksi teemaksi olisi ollut järkevää. Havaitsin tämän vasta, kun olin luokitellut aineiston. Yhtäältä sodat ovat valtioiden sisäisiä tai välisiä taisteluja, minkä vuoksi ne ovat politiikkaa. Toisaalta sodasta kertovia juttuja oli paljon, etenkin varhaisissa lehdissä. Sodan luku politiikaksi kasvattaa politiikan juttujen määrää ja osuutta. Se ei vääristä kokonaistulosta, mutta se on hyvä tiedostaa.

Taulukko 4.1.10. Vuosittaiset osuudet teemoista, joista jutut kertovat.

Vuosi	Kotimaa	Kulttuuri	Politiikka	Rikokset ja onnet- tomuudet	Talous	Terveys ja hyvin- vointi	Ulkomaat	Urheilu	Viihde	Monta eri teemaa	Yht.	(n)
1958	0	17 %	42 %	0	8 %	0	8 %	17 %	0	8 %	100 %	12
1963	0	18 %	18 %	0	18 %	18 %	9 %	0	0	18 %	99 %	11
1968	0	20 %	30 %	10 %	10 %	0	10 %	10 %	0	10 %	100 %	10
1973	0	0	90 %	0	0	0	10 %	0	0	0	100 %	10
1978	0	20 %	60 %	20 %	0	0	0	0	0	0	100 %	5
1983	14 %	14 %	43 %	0	0	0	0	14 %	0	14 %	99 %	7
1988	0	0	67 %	0	17 %	0	8 %	0	0	8 %	100 %	12
1993	0	0	67 %	0	17 %	0	0	17 %	0	0	101 %	6
1998	0	0	57 %	7 %	7 %	0	0	21 %	0	7 %	99 %	14
2003	0	0	18 %	18 %	27 %	9 %	0	18 %	0	9 %	99 %	11
2008	6 %	6 %	24 %	0	41 %	0	0	12 %	6 %	6 %	101 %	17
2013	6 %	0	44 %	11 %	0	6 %	6 %	6 %	6 %	17 %	102 %	18
Yht.	3 %	7 %	44 %	5 %	14 %	3 %	5 %	10 %	2 %	9 %	102 %	133

Juntusen (2011) tutkimuksessa jutuissa, joissa siteerattiin kotimaista mediaa, yleisin kategoria oli kotimaa, 22 prosentin osuudella. Viihteen osuus näissä jutuissa oli 20 prosenttia, rikosten ja onnettomuuksien 19 prosenttia ja politiikan 18 prosenttia. Taloudesta kertoi yhdeksän prosenttia aineistosta, kulttuurista kuusi prosenttia ja terveydestä ja hyvinvoinnista viisi prosenttia.

Ulkomailta lainatuista jutuista enemmistö eli 81 prosenttia oli viihdeutisia. (Juntunen 2011, 46.)

Tulokset poikkeavat omasta työstäni, osaksi siksi, että tarkastelen muun ohella ulkomaita ja urheilua. Juntunen (emt., 7) ei näitä osastoja analysoinut. Myös media, tutkimuksen kohde selittää eroa. Tässä tutkielmassa keskiössä on maakuntalehti, vuosikymmenten otannalla, Juntusella (emt., 7) keskiössä oli seitsemän valtakunnallista mediaa, toukokuussa 2010. Pro gradussani en myöskään erittele verkkouutisia, toisin kuin Juntunen (emt., 7).

Aineistossa toiseksi yleisin teema on talous. Taloudesta kertoi 18 juttua eli 14 prosenttia jutuista. Kymmenen prosenttia jutuista eli 13 juttua käsitteli urheilua ja yhdeksän prosenttia eli 12 juttua montaa eri teemaa. Kulttuurista kertovia juttuja oli viidenneksi eniten eli yhdeksän. Se tarkoittaa seitsemää prosenttia aineistosta. Muissa teemoissa medialainoja on harvemmin. Tästä huolimatta pidän teemarunkoa onnistuneena. Havaitsin jokaisesta teemasta vähintään kaksi juttua. Monen eri teeman jutut olivat pääasiassa sitaatteja tai sitaattikoosteita.

Ajallisesti juttujen teemoissa ei ole havaittavissa merkittävää kehitystä, muutosta. Ainoa teema, joka toistuu yhdestä lehdestä toiseen, on politiikka. Poliitiikan osuus on ollut suurimmillaan 90 prosentissa vuonna 1973 ja pienimmillään 18 prosentissa vuosina 1963 ja 2003. Se on ollut yleisin teema kunakin vuonna lukuun ottamatta vuosia 2003 ja 2008. Enemmistö jutuista, joissa on medialaina, kertoi tuolloin taloudesta. Taloutta käsitteli lokakuussa 2003 runsas neljännes jutuista. Viisi vuotta myöhemmin osuus oli 41 prosenttia. Vuonna 1963 kulttuuri, politiikka, talous, terveys ja hyvinvointi sekä monta eri teemaa olivat yhtä yleisiä teemoja. Niistä jokaisesta kertoi kaksi juttua eli 18 prosenttia jutuista. Kulttuurin yhdeksästä jutusta kahdeksan on julkaistu ennen vuotta 1983. Eniten kulttuurin juttuja on ollut vuosina 1958, 1963 ja 1968, kunakin vuonna kaksi. Talouden jutuista enemmistö eli 14 juttua on julkaistu vuoden 1988 jälkeen. Talouden juttuja oli eniten vuonna 2008, seitsemän. Viihteen molemmat jutut ovat ilmestyneet 2000-luvulla eli vuosina 2008 ja 2013. Kahdesta jutusta ei voi kuitenkaan päätellä mitään, ei maakuntalehden eikä medialainan viihteellistymistä. Muut teemat jakautuvat tasaisesti eri vuosille.

Teemojen tarkastelu ei ole mielekkäin näkökulma analysoida medialainaa ja medialainan historiaa maakuntalehdessä. Mielenkiintoni on medialainassa journalistisen työn muotona, ei teemoissa, jotka vaihtuvat päivästä ja tapahtumasta toiseen. Sinänsä se, että medialaina on tässä aineistossa ollut useimmiten politiikan jutussa, on kiinnostava tulos. Se kuvaa sitä, millainen asema, rooli medialainalla on ollut maakuntalehdessä, Aamulehdessä. Teemana politiikka on yhteiskunnallisesti tärkeä. Se on kovien uutisten teema, vakavampi kuin vaikkapa viihde. Tulos, jonka mukaan Aamulehti lainaa muuta mediaa eniten vakavamman teeman

jutuissa, on myötäsukaisempi kuin se, että medialainan teema olisi kevyempi. Koetaanko medialaina oikeutetummaksi vakavammassa jutussa kuin kevyemmässä? Tätä aineisto ei kerro.

Taulukossa 4.1.11 olen tulkinnut, käsittelee juttu, joka sisältää medialainan, enemmän kotimaata vai ulkomaita. Tulos on verrannollinen taulukon 4.1.7 kanssa eli sen kanssa, onko medialainan lähde kotimainen vai ulkomainen media. Aineistossa enemmistö jutuista eli 73 juttua käsittelee pikemmin ulkomaita kuin kotimaata. Suhteessa tämä tarkoittaa puolta eli 55:tä prosenttia jutuista. Kotimaasta, Suomesta kertoo kolmannes jutuista eli 43 juttua. Juttuja, jotka eivät käsittele selvästi kumpaakaan, oli aineistossa 17 eli noin 13 prosenttia jutuista.

Taulukossa 4.1.7 vastaavat määrät ovat 70, 45 ja 16 ja osuudet 53, 34 ja 12 prosenttia.

Tulokset antavat ymmärtää, että jos medialainan lähde on kotimainen, juttu käsittelee todennäköisemmin kotimaata kuin ulkomaita. Tämä on järkeenkäypää. Siksi se on luonteva päätelmä.

Taulukko 4.1.11. Käsittelee juttu enemmän kotimaata vai ulkomaita? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Kotimaata	Ulkomaita	Ei selvästi kumpaakaan	Yht.	(n)
1958	17 %	83 %	0	100 %	12
1963	36 %	55 %	9 %	100 %	11
1968	40 %	50 %	10 %	100 %	10
1973	0	80 %	20 %	100 %	10
1978	20 %	60 %	20 %	100 %	5
1983	43 %	43 %	14 %	100 %	7
1988	8 %	83 %	8 %	99 %	12
1993	50 %	50 %	0	100 %	6
1998	36 %	43 %	21 %	100 %	14
2003	27 %	45 %	27 %	99 %	11
2008	59 %	29 %	12 %	100 %	17
2013	39 %	50 %	11 %	100 %	18
Yht.	32 %	55 %	13 %	100 %	133

Ulkomaista kertovia, medialainan sisältäviä juttuja on ollut suhteellisesti eniten vuosina 1958, 1973 ja 1988. Tuolloin niitä oli 80 prosentista 83 prosenttiin jutuista. Määrässä tämä vastaa kahdeksasta kymmeneen juttua vuotta kohti. Ulkomaan juttujen määrät ovat pysyneet samalla

tasolla lehdestä toiseen. Niiden osuus on pienentynyt, koska kotimaata käsittelevien juttujen määrät ovat kasvaneet aineistossa jonkin verran. Kaikista kotimaan jutuista 18 on julkaistu ennen vuotta 1993. Jäljellä olevat 25 juttua on julkaistu vuonna 1998 tai sen jälkeen. Tämä todentaa sen, että kotimaasta kertovat medialainat ovat tässä aineistossa yleistyneet 1990-luvulta saakka. Rajakohta on sama kuin se, jolloin kotimaista mediaa siteeraavien juttujen määrät ja osuudet alkoivat kasvaa. Kotimaan juttuja on ollut eniten lokakuussa 2008. Tuolloin niitä oli kymmenen eli 59 prosenttia jutuista. Viisi vuotta myöhemmin kotimaata käsitteli seitsemän juttua eli 39 prosenttia jutuista, joissa on medialaina. Ennen 1990-lukua kotimaasta kertoi joka lehdessä nollasta neljään juttua. Osuudet olivat nollasta 43 prosenttiin jutuista.

Kyseenalaista on se, missä määrin tulokset ovat yleistettävissä. Aineisto on hajanainen ja pieni eikä oikeuta yleistämistä. Tulokset kuitenkin tukevat arjen havaintoja. Oululaisessa Kalevassa päivittäin "vain pari" uutista perustui muiden medioiden aineistoon, kun päätoimittajana oli Uimonen (Journalisti 20.5.2010, 9). Tämän työn tulokset viittaavat siihen, että näin ylipäänsä on ollut, etenkin kotimaata käsittelevissä jutuissa. Medialainojen mahdollinen kotimaistuminen on oletettavasti luonut tarpeen päivittää ammattieettisiä ohjeita, kuten Journalistin ohjeet vuodelta 2005 ja periaatelausuma lainaamisesta toukokuulta 2010 osoittavat. Ohjeet olivat tiukemmat vuonna 2005 kuin 13 vuotta aiemmin, vuonna 1992. Vuoden 1992 Journalistin ohjeiden mukaan lähteen maininta on hyvän tavan mukaista. Vuoden 2005 Journalistin ohjeiden mukaan lähde on mainittava. (JSN 2013.) Kyseessä ei ole kuvaus hyvistä tavoista, kyseessä on vaatimus. Tässä aineistossa ulkomaita käsitteleviä, medialainan sisältäviä juttuja ei ole ollut viime vuosina sen enempää kuin ennenkään. Tämän tulkitsen tarkoittavan, ettei ulkomaisia medialainoja koeta yhtä ongelmallisiksi kuin kotimaisia. Ei, vaikka Journalistin ohjeet eivät tee eroa kotimaisen ja ulkomaisen median lainaamisen välillä.

Samalla, kun arvioin juttujen teemoja ja laskin pinta-aloja, määritin, miten iso osa kustakin jutusta perustuu medialainaan. Tulokset ovat esillä taulukossa 4.1.12. Taulukosta on syytä todeta, että menetelmä on kauttaaltaan laadullinen. Se pohjaa tulkintaani. Se myös vastaa luvussa 4 kuvattua sisällönanalyysiä. Analyysissä olen redusoinut, klusteroinut ja abstrahoinut aineiston: redusoinnilla tarkoitan aineiston keruuta ja luokittelemista; klusteroinnilla tarkoitan tiedon ryhmittelyä eli tiedon jakamista ja yhdistämistä osiin; abstrahoinnilla tarkoitan tulosten esittämistä ja niistä kertomista. En ole tässä tutkielmassa osannut erottaa määrällistä ja laadullista analyysiä toisistaan, minkä vuoksi argumentoin ensi sijassa määrillä ja osuuksilla. Koska menetelmä on läpeensä laadullinen, tuloksiin on suhtauduttava varauksellisesti.

Virheellinen tulkinta on todennäköisempi kuin aiemmissa taulukoissa, joskin muutamat mahdolliset virheet eivät 133 jutussa muuta kokonaiskuvaa.

Taulukko 4.1.12. Miten iso osa jutusta perustuu medialainaan? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Lause tai muutama lause	Muutama kappale	Puoliksi	Suurin osa tai kokonaan	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	25 %	0	17 %	58 %	0	100 %	12
1963	27 %	9 %	18 %	46 %	0	100 %	11
1968	50 %	20 %	0	30 %	0	100 %	10
1973	10 %	10 %	20 %	60 %	0	100 %	10
1978	20 %	20 %	20 %	40 %	0	100 %	5
1983	43 %	14 %	14 %	29 %	0	100 %	7
1988	25 %	50 %	0	25 %	0	100 %	12
1993	33 %	17 %	17 %	33 %	0	100 %	6
1998	29 %	29 %	7 %	36 %	0	101 %	14
2003	18 %	18 %	18 %	46 %	0	100 %	11
2008	18 %	18 %	18 %	47 %	0	101 %	17
2013	28 %	50 %	17 %	6 %	0	101 %	18
Yht.	26 %	23 %	14 %	37 %	0	100 %	133

Yleisimpiä aineistossa ovat jutut, jotka perustuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan yhteen tai useampaan medialainaan. Tällaisia ovat esimerkiksi rippaukset ja läpimenot, siteeraukset. Juttuja havaitsin yhteensä 49. Se vastaa koko aineistossa noin 37:ää prosenttia. Toisella sijalla olivat jutut, joissa medialainan osuus on lause tai pari lausetta. Juttujen määrä oli 35 ja osuus 26 prosenttia. Sellaisia juttuja, joissa muutama kappale perustuu medialainaan, oli aineistossa kolmanneksi eniten. Juttuja kertyi 31, eli niiden osuus oli 23 prosenttia. Puoliksi medialainaan perustuvia juttuja oli neljänneksi eniten eli 18. Suhteessa tämä tarkoittaa 14:ää prosenttia. Epäselviä tapauksia ei ollut ollenkaan. Grafiikassa ja kuvassa arvioin medialainan osuutta pinta-alana, en lauseina tai kappaleina. Neljä luokkaa oli tässä aineistossa riittävä määrä. Ne poikkesivat toisistaan tarpeeksi paljon. Vain silloin tällöin jouduin pohtimaan sitä, mihin luokkaan juttu kuuluu. Tavallisesti tämä oli itsestään selvää.

Kokonaan medialainasta tehtyjä juttuja on ollut tasaisesti eri vuosina. Eniten juttuja on ollut lokakuussa 2008. Juttujen määrä oli kahdeksan ja osuus 47 prosenttia. Suhteellisesti eniten tällaisia juttuja on ollut vuonna 1973, jolloin niitä oli kuusi kymmenestä eli 60 prosenttia jutuista.

Vähiten juttuja, jotka perustuvat suureksi osaksi tai kokonaan medialainaan tai medialainoihin, on ollut vuonna 2013. Tuolloin juttuja oli yksi eli kuusi prosenttia jutuista. Määrä on pieni. Sitä, miksi, ei tämä aineisto kerro. Juttuja on ollut tasaisesti myös kahdessa muussa luokassa: jutuissa, joissa medialainan osuus on lause tai muutama, ja jutuissa, jotka perustuvat puoliksi medialainaan. Edellisessä luokassa juttujen määrä on vaihdellut yhdestä viiteen, jälkimmäisessä luokassa juttujen määrä on vaihdellut nolasta kolmeen. Ainoa ajallinen, selvä muutos aineistossa on toisessa luokassa eli jutuissa, joissa medialainaan perustuu muutama kappale. Tässä luokassa jutut ovat lisääntyneet vuoden 1988 jälkeen. Aiemmin juttuja oli nolasta kahteen vuotta kohti. Sitten niitä on ollut yhdestä yhdeksään. Eniten muutaman kappaleen medialainoja on ollut lokakuussa 2013, jolloin niiden määrä oli yhdeksän ja osuus puolet. Mistä muutos kertoo – jos kertoo. Tätä voi arvailla. Muutosta jäsennän kahdessa seuraavassa luvussa.

Lopuksi olen koko aineistossa tarkastellut sitä, mainitsevatko jutut medialainan lähteen otsikossa. Kysymyksenasettelu on peräisin lainaamisen periaatelausumasta. Se toteaa, että jos juttu ei sisällä omaa tietoa tai lähteellä on hallitseva rooli, lähde on kerrottava otsikossa tai jutun alussa (JSN 10.5.2010). Lausuma on annettu toukokuussa 2010 eikä koske valtaosaa aineistoa. Halusin tästä huolimatta selvittää, onko tapa ollut käytössä aiemmin. Uskoakseni

Taulukko 4.1.13. Mainitaanko medialainan lähde nimeltä jutun otsikossa? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Kyllä	Ei	Yht.	(n)
1958	0	100 %	100 %	12
1963	9 %	91 %	100 %	11
1968	10 %	90 %	100 %	10
1973	20 %	80 %	100 %	10
1978	0	100 %	100 %	5
1983	0	100 %	100 %	7
1988	8 %	92 %	100 %	12
1993	0	100 %	100 %	6
1998	0	100 %	100 %	14
2003	0	100 %	100 %	11
2008	0	100 %	100 %	17
2013	0	100 %	100 %	18
Yht.	4 %	96 %	100 %	133

lähteen maininta otsikossa antaa tälle paitsi kunnian myös vastuun tiedosta, jos tietoa ei ole itse tarkistettu. Uimosen mukaan "lainattavan viestimen nimen mainitseminen otsikoissa on ollut vaikeaa" (Journalisti 20.5.2010, 8–9). Taulukko 4.1.13 todistaa, että näin on.

Tässä aineistossa enemmistö jutuista ei mainitse medialainan lähdettä nimeltä otsikossa. Juttujen määrä on 128 ja osuus 96 prosenttia. Sellaisia juttuja, jotka kertovat lähteen nimeltä otsikossa, on viisi eli neljä prosenttia jutuista. Niistä kaksi on julkaistu vuonna 1973 ja kolme vuosina 1963, 1968 ja 1988. Viidestä jutusta kolme eli 60 prosenttia lainaa neuvostoliittolaista mediaa, kuten sanomalehti Izvestijaa tai sanomalehti Pravdaa. Kuvaavaa on, ettei otsikoissa ole mainintoja lokakuussa 2013, jolloin lausuma oli voimassa. Verkossa tulos voi olla suopeampi, toisenlainen.

Seuraavassa alaluvussa tarkastelen uutisia. Uutisilla tarkoitan tässä luvussa featurejuttuja, henkilöhaastatteluja, kinalojuttuja, lyhyitä uutisia, uutisia ja vinkkijuttuja, jos en toisin mainitse. Aineiston käsittelytapa on sama kuin edellä. Kerron tuloksista, jotka olennaisesti poikkeavat koko aineistosta. Näin alaluku on aiheellinen, perusteltavissa.

4.2 Toinen erittely: Uutiset

Aineistossa on kaikkiaan 96 uutista, jotka sisältävät medialainan tai useamman. Uutisten määrä ja vuosittainen jako käyvät ilmi taulukossa 4.2.1. Eniten uutisia on ollut vuonna 2013. Niiden määrä oli tuolloin 13. Lokakuussa 2008 on ollut 12 uutista, joissa on medialaina. Kolmanneksi eniten uutisia on ollut vuosina 1958 ja 1998, jolloin niitä kertyi aineistossa 11. Vähimmin uutisia on ollut vuosina 1978 ja 1983, neljä. Koko aineistossa medialainojen määrä ei kasva tai vähene huomattavasti yhdestä vuodesta tai vuosikymmenestä toiseen, kuten taulukko 4.1.1 osoittaa

Taulukko 4.2.1. Uutisten, joissa medialaina tai medialainoja, määrä vuosittain.

Vuosi	1958	1963	1968	1973	1978	1983	1988	1993	1998	2003	2008	2013
Juttuja	11	6 *	6	8	4	4	9	6	11	6	12	13 **
Sivuja yhteensä	12	26 *	32	30	32	32	32	32	32	28	28	60 **
Lehden julkaisupäivä	Maa.	Sun.	Sun.	Lau.	Per.	Tors.	Tors.	Kes.	Tiis.	Maa.	Maa.	Sun.

* Mukana ei vuonna 1963 julkaistun lehden sunnuntailiitettä. Liitettä ei lehtikansiossa.

** Vuonna 2013 julkaistussa lehdessä juttuja, joissa medialaina tai medialainoja, 14 ja sivuja 32. Mukana tabloidikokoinen sunnuntailiite. Liitteessä juttuja, joissa joissa medialaina tai medialainoja, neljä ja sivuja 28.

aiemmassa luvussa. Uutisissakaan muutos ei ole huomattava, mutta se on suurempi kuin koko aineistossa. 2000-luvulla uutiset, jotka sisältävät medialainan, lisääntyvät aiemmasta jonkin verran. Yleistyvätkö medialainat, vai onko kyse yksittäisistä päivistä, tätä aineisto ei kerro.

Uutisten määrän sekä julkaisupäivän ja sivumäärän välillä ei näytä olevan tässä aineistossa yhteyttä. Sivumäärä on melko sama, noin 30. Sivuja ei ole enemmän runkolehdeissä, vaikka päivä on sunnuntai. Medialainojakaan ei ole enemmän tai vähemmän viikonloppuisin tai arkisin. Aineisto antaa ymmärtää, että toisen työtä lainaavien uutisten määrässä on kyse yksittäisestä päivästä tai medialainojen yleistymisestä, ei viikonpäivästä tai paljosta sivumäärästä, jolloin palstatilaa on runsaammin. Uutisten jako juttutyyppeihin ilmenee taulukossa 4.1.3.

Uutisissa pituudet ja pinta-alat ovat lyhyempiä ja pienempiä kuin koko aineistossa. Koko aineistossa yhden jutun keskimääräinen pituus oli noin 221 palstamillimetriä ja pinta-ala 10 543 neliömillimetriä. Uutisissa vastaavat luvut ovat keskimäärin 179 palstamillimetriä ja 8 300 neliömillimetriä. Aineiston mukaan uutiset, joissa on medialaina, ovat suppeampia kuin mielipidekirjoitukset tai sitaattikoosteet. Se, onko näin ylipäätään, jää epäselväksi, joskin tämä on todennäköistä, koska jutut, jotka sisältävät medialainan, eivät aineiston keruussa poikenneet

Taulukko 4.2.2. Uutisten vuosittaiset pituudet ja pinta-alat palstamillimetreinä.

Vuosi	Palstamillimetrien keskimääräinen pituus	Palstamillimetrien yhteispituus	Palstamillimetrien keskimääräinen pinta-ala	Palstamillimetrien yhteispinta-ala
1958 *	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä	Epäselvä
1963	233	1396	10756	64533
1968	178	1066	8113	48680
1973	137	1099	7458	59667
1978	141	562	7308	29233
1983	157	626	6673	26693
1988	171	1539	7527	67741
1993	214	1286	9215	55287
1998	187	2051	9035	99383
2003	162	970	7223	43335
2008	152	1825	6386	76636
2013	217	2815	10329	134282
Yht.	179	15235	8300	705470

* Lokakuun 1958 lehti luettu mikrofilmiltä. Mittakaava epätarkka.

ulkoisesti muista jutuista. Jos näin on, tulokset eivät kerro pelkästään medialainoista. Ne kertovat jutuista yleisesti ottaen. Pituudet ja pinta-alat olen koonnut taulukkoon 4.2.2.

Aineistossa uutiset ovat olleet suurimmillaan vuosina 1963 ja 2013. Uutisten suuruudet olivat tuolloin keskimäärin 10 756 ja 10 329 neliömillimetriä. Tulos poikkeaa koko aineistosta, jossa pinta-alat ovat pienentyneet tuntuvasti vuoden 1963 jälkeen, noin 18 000 neliömillimetristä noin 10 000 neliömillimetriin. Uutisissa samanlaista muutosta ei ole. Niissä pinta-alat ovat pysyneet verrattain samana, mikä viittaa muiden juttujen kuin uutisten lyhentyneen aineistossa. Pienimpiä uutiset ovat olleet vuonna 2008, jolloin yhden uutisen pinta-ala oli keskimäärin 6 386 neliömilliä. Pienuutta selittävät lyhyet uutiset. Lyhyitä uutisia oli lokakuussa 2008 seitsemän 12 uutisesta.

Taulukossa 4.2.3 ryhmittelen aineiston sen mukaan, mikä taho on kerrottu uutisen tekijäksi. Tulokset eivät poikkeaa merkittävästi koko aineistosta. Tämä on järkeenkäypää, koska uutisia on aineistossa kolme juttua neljästä. Tästä huolimatta taulukko on paikallaan. Se tukee tulkintaa siitä, että uutistoimistolla on tässä aineistossa iso rooli medialainojen teossa. Medialainan sisältävän uutisen on useimmiten tehnyt uutistoimisto. Uutistoimisto kerrotaan tekijäksi 54 uutisessa eli 56 prosentissa uutisista. Koko aineistossa vastaava osuus on pienempi eli 41 prosenttia. Ero on luonteva. Kolumnien tai pääkirjoitusten tekeminen ei oletettavasti lukeudu

Taulukko 4.2.3. Kuka uutisen on tehnyt? Osuudet vuosittain.

Vuosi	AL *	Toimittaja	Työ- pari tai työryhmä	Uutis- toimisto	Uutis- toimisto ja AL tai AL:n toimittaja *	Nimi- merkki	Epäselvä	Tekijää ei mainittu	Muu	Yht.	(n)
1958	0	9 %	0	82 %	0	0	9 %	0	0	100 %	11
1963	17 %	17 %	0	50 %	0	0	0	17 %	0	101 %	6
1968	0	17 %	0	50 %	0	0	0	33 %	0	100 %	6
1973	0	0	0	75 %	0	0	0	25 %	0	100 %	8
1978	0	0	0	75 %	0	0	0	25 %	0	100 %	4
1983	0	25 %	0	50 %	0	0	0	25 %	0	100 %	4
1988	0	11 %	0	67 %	0	0	0	22 %	0	100 %	9
1993	0	17 %	0	17 %	0	0	0	67 %	0	101 %	6
1998	9 %	27 %	0	55 %	0	0	0	9 %	0	100 %	11
2003	0	0	0	83 %	17 %	0	0	0	0	100 %	6
2008	8 %	42 %	0	42 %	0	0	0	0	8 %	100 %	12
2013	0	31 %	0	39 %	23 %	0	0	8 %	0	101 %	13
Yht.	3 %	19 %	0	56 %	4 %	0	1 %	16 %	1 %	100 %	96

* AL = Aamulehti

uutistoimiston tehtäviin. Uutisissa juttujen, joiden tekijää ei ole mainittu, osuus on kymmenesosan pienempi kuin koko aineistossa. Nimettömiä uutisia on 15 eli 16 prosenttia uutisista. Arvattavasti tämä kertoo siitä, että signeerauksen käytännöt ovat avoimempia uutisissa kuin mielipidekirjoituksissa. Tällaiset uutiset ovat vähentyneet 2000-luvulla aiemmasta.

Uutisissa kolmanneksi yleisin tekijä on Aamulehden toimittaja. Toimittaja on mainittu tekijäksi joka viidennessä uutisessa. Koko aineistossa osuus on lähes sama eli 17 prosenttia. Tekijöiden vuosittainen vaihtelu mukailee uutisissa koko aineiston linjaa. Ainoa poikkeus on vuosi 2003, jolloin viisi uutista kuudesta eli 83 prosenttia uutisista on tehnyt uutistoimisto. Samana vuonna koko aineistossa uutistoimisto on ollut tekijänä 45 prosentissa jutuista. Osuus on huomattavasti pienempi.

Kaikista jutuista puolet eli noin 53 prosenttia lainaa ulkomaista tiedotusvälinettä kotimaisen sijaan. Uutisissa osuus on 69 prosenttia eli suurempi kuin koko aineistossa. Tämä tarkoittaa yhteensä 66:ta uutista. Kotimaista viestintä siteeraa tässä työssä 20 uutista eli 21 prosenttia uutisista. Epäselviä tapauksia on yhdeksän eli yhdeksän prosenttia uutisista. Sekä kotimaista että ulkomaista mediaa lainaa aineistossa yksi uutinen, vuonna 1998. Kotimaisten ja ulkomaisten medioiden osuudet uutisissa ovat esillä taulukossa 4.2.4.

Taulukko 4.2.4. Lainaako uutinen kotimaista vai ulkomaista mediaa? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Kotimaista	Ulkomaista	Sekä että	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	0	82 %	0	18 %	100 %	11
1963	17 %	83 %	0	0	100 %	6
1968	0	100 %	0	0	100 %	6
1973	0	100 %	0	0	100 %	8
1978	0	50 %	0	50 %	100 %	4
1983	25 %	75 %	0	0	100 %	4
1988	0	89 %	0	11 %	100 %	9
1993	33 %	50 %	0	17 %	100 %	6
1998	18 %	55 %	9 %	18 %	100 %	11
2003	17 %	83 %	0	0	100 %	6
2008	67 %	33 %	0	0	100 %	12
2013	39 %	54 %	0	8 %	101 %	13
Yht.	21 %	69 %	1 %	9 %	100 %	96

Ulkomaisen median osuus tämän aineiston uutisissa yllättää. Suurimmillaan se on ollut sadassa prosentissa vuosina 1968 ja 1973. Osuutta ei selitä medialainojen mahdollinen vähyys. Uutisia, joissa on medialaina, oli lokakuussa 1968 kuusi ja lokakuussa 1973 kahdeksan. Määrä ei kasva tai vähene yhdestä lehdestä toiseen. Ulkomailta lainattuja uutisia on ollut suhteellisesti vähiten vuonna 2008, jolloin ulkomaista mediaa siteerasi neljä uutista eli 33 prosenttia uutisista. Viisi vuotta myöhemmin tällaisia uutisia oli seitsemän eli 54 prosenttia uutisista. Ulkomaista mediaa lainaavien uutisten määrän voi täten todeta pysyneen tässä aineistossa ennallaan, vaikka niiden osuus on vuosien saatossa pienentynyt. Muutosta selittävät kotimaiset medialainat. Aineistossa kotimaista mediaa lainaa 20 uutista. Niistä enemmistö eli 13 on julkaistu vuosina 2008 ja 2013, edellisenä vuonna kahdeksan ja jälkimmäisenä vuonna viisi. Tällöin myös niiden osuudet ovat olleet suurimmillaan: vuonna 2008 noin 67 prosentissa ja vuonna 2013 noin 39 prosentissa. Tuloksen perusteella uutiset, jotka siteeraavat kotimaista mediaa, ovat lisääntyneet aineistossa aiemmasta. Kotimaisen medialainan sisältävät uutiset olivat harvinaisempia vuonna 2003 ja tätä ennen. Niitä oli lehdessä nolasta kahteen.

Taulukossa 4.2.5 luokittelen uutiset teemoittain. Tulos on yhtenevä koko aineiston kanssa. Kuten koko aineistossa, uutisissa kymmenestä teemasta yleisin on politiikka. Siitä kertoo aineistossa 51 uutista eli 53 prosenttia uutisista. Koko aineistossa vastaava määrä on 59 ja osuus 44 prosenttia. Kaikissa jutuissa toiseksi yleisin teema on talous ja kolmanneksi yleisin urheilu. Uutisissa tulos on päinvastainen. Toisella sijalla on urheilu, josta kertoo 13 uutista eli 14 prosenttia uutisista, ja kolmannella sijalla talous, josta kertoo kymmenen uutista eli kymmenen prosenttia uutisista. Ero koko aineiston ja uutisten välillä on pieni ja kertoo suureksi osaksi siitä, että urheilua käsittelevät medialainat ovat poikkeuksetta uutisia, eivät mielipidekirjoituksia tai sitaatteja, toisin kuin talouden medialainat. Muita teemoja uutisissa, joissa on medialaina, on harvemmin. Seitsemän uutista käsittelee rikoksia ja onnettomuuksia, viisi uutista kulttuuria tai ulkomaita ja kaksi uutista terveyttä ja hyvinvointia tai viihdettä. Monen eri teeman juttuja on koko aineistossa 12. Uutisissa sellaisia ei ole yhtään.

Uutisissa teemoissa ei ole havaittavissa selkeää muutosta. Teemojen osuudet vaihtelevat paljon, kuin sattumanvaraisesti. Poliitiikan medialainoja on uutisissa vuosittain, mikä tukee aiempaa tulkintaa siitä, että tässä aineistossa Aamulehti on lainannut muuta mediaa eniten vakavamman teeman jutuissa ja uutisissa. Tulos kuvaa paitsi aineistoa myös Aamulehteä, entistä kokoomuksen kannattajaa, maakuntalehteä. Iltaapäivälehdessä tai verkkolehdessä tulos voi olla toinen. Tutkimustuloksissa eivät korostu syksyn 1968, 1988 ja 2008 kunnallisvaalit:

Taulukko 4.2.5. Vuosittaiset osuudet teemoista, joista uutiset kertovat.

Vuosi	Kotimaa	Kulttuuri	Politiikka	Rikokset ja onnettomuudet	Talous	Terveys ja hyvinvointi	Ulkomaat	Urheilu	Viihde	Monta eri teemaa	Yht.	(n)
1958	0	18 %	46 %	0	9 %	0	9 %	18 %	0	0	100 %	11
1963	0	17 %	33 %	0	17 %	17 %	17 %	0	0	0	101 %	6
1968	0	17 %	33 %	17 %	0	0	17 %	17 %	0	0	101 %	6
1973	0	0	88 %	0	0	0	13 %	0	0	0	101 %	8
1978	0	25 %	50 %	25 %	0	0	0	0	0	0	100 %	4
1983	0	0	75 %	0	0	0	0	25 %	0	0	100 %	4
1988	0	0	78 %	0	22 %	0	0	0	0	0	100 %	9
1993	0	0	67 %	0	17 %	0	0	17 %	0	0	101 %	6
1998	0	0	64 %	9 %	0	0	0	27 %	0	0	100 %	11
2003	0	0	17 %	33 %	17 %	0	0	33 %	0	0	100 %	6
2008	8 %	0	33 %	0	33 %	0	0	17 %	8 %	0	99 %	12
2013	0	0	54 %	15 %	0	8 %	8 %	8 %	8 %	0	101 %	13
Yht.	1 %	5 %	53 %	7 %	10 %	2 %	5 %	14 %	2 %	0	99 %	96

politiikan medialainoja ei ole tavallista enemmän tai tavallista vähemmän.

Aineistossa suurin osa uutisista, joissa on medialaina, kertoo pikemmin ulkomaista kuin kotimaasta. Ulkomaan uutisia havaitsin 67 eli 70 prosenttia uutisista. Kotimaata käsittelee noin neljännes uutisista. Määrässä tämä vastaa 23:a uutista. Uutisia, jotka eivät käsittele selvästi kumpaakaan, on tässä työssä kuusi eli kuusi prosenttia uutisista. Kokonaistulos mukailee taulukkoa 4.2.4, minkä takia en pro gradussani esittele taulukkoa, jossa luokittelen uutiset sen mukaan, käsittelevätkö ne enemmän kotimaata vai ulkomaita. Tulos kuitenkin on maininnan arvoinen. Ulkomaat dominoivat uutisia, joissa on yksi tai yhtä useampi medialaina.

Arvioin taulukossa 4.2.6, miten iso osa kustakin uutisesta perustuu medialainaan. Menetelmä ja neljä luokkaa ovat samat kuin aiemmassa luvussa taulukossa 4.1.12. Myös luokkien järjestys uutisissa vastaa koko aineistoa: yleisimpiä ovat uutiset, jotka perustuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainaan. Tällaisia uutisia havaitsin 30 eli 31 prosenttia uutisista. Toiseksi eniten oli uutisia, joissa medialainan osuus on lause tai muutama lause. Uutisten määrä oli 29 ja osuus 30 prosenttia. Ero kahden yleisimmän luokan välillä on pieni, yksi uutinen. Koko aineistossa se on suurempi eli 14 juttua. Tämä on luontevaa, koska sitaateissa ja sitaattikoosteissa medialainan osuus on suuri, jopa sataprosenttinen. Uutisia, joissa muutama kappale perustuu

medialainaan, havaitsin 22 eli 23 prosenttia uutisista. Neljännellä sijalla olivat uutiset, jotka perustuvat puoliksi medialainaan tai medialainoihin. Tällaisia uutisia oli aineistossa 15 eli 16 prosenttia uutisista.

Taulukko 4.2.6. Miten iso osa uutisesta perustuu medialainaan? Osuudet vuosittain.

Vuosi	Lause tai muutama lause	Muutama kappale	Puoliksi	Suurin osa tai kokonaan	Epäselvä	Yht.	(n)
1958	27 %	0	18 %	55 %	0	100 %	11
1963	33 %	0	17 %	50 %	0	100 %	6
1968	67 %	0	0	33 %	0	100 %	6
1973	13 %	13 %	25 %	50 %	0	101 %	8
1978	25 %	25 %	25 %	25 %	0	100 %	4
1983	25 %	25 %	25 %	25 %	0	100 %	4
1988	22 %	56 %	0	22 %	0	100 %	9
1993	33 %	17 %	17 %	33 %	0	100 %	6
1998	36 %	36 %	9 %	18 %	0	99 %	11
2003	17 %	33 %	17 %	33 %	0	100 %	6
2008	25 %	17 %	17 %	42 %	0	101 %	12
2013	39 %	39 %	23 %	0	0	101 %	13
Yht.	30 %	23 %	16 %	31 %	0	100 %	96

Sellaisia uutisia, jotka perustuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainaan, on ollut eniten vuonna 1958. Tuolloin tällaisia uutisia oli kuusi eli 55 prosenttia uutisista. Vuonna 2008 uutisten määrä oli viisi ja osuus 42 prosenttia. Muina vuosina kokonaan medialainaan perustuvia uutisia on ollut yhdestä neljään, lukuun ottamatta lokakuuta 2013, jolloin aineistossa ei ollut ollenkaan tällaisia uutisia. Luokka on ammatteettisesti muita luokkia kyseenalaisempi. Siinä uutinen ei sisällä omaa tiedonhankintaa vaan on lainattu kokonaisuudessaan toisesta tiedotusvälineestä. Miksi tällaisia uutisia ei ole aineistossa vuonna 2013? Onko taustalla periaatelausuma tai edeltävien vuosien keskustelu lainaamisesta? Kyse saattaa olla tilastoharhasta. Jos lehtiä olisi enemmän, tulos voisi olla toinen. Tässä aineistossa se on kuitenkin selvä – vuonna 2013 medialainan osuus uutisessa on korkeintaan puolet, ei tämän enempää.

Uutisia, joissa medialainan osuus on lause tai pari, on vähintään yksi joka lehdessä. Luokka on uutisissa ainoa, joka toistuu vuodesta toiseen. Muutaman lauseen mittainen medialaina on ymmärrettävä, se on sitaatti tai yksittäinen tieto, jota ei ole hankittu itse. Tällaisia uutisia on ollut

määrällisesti eniten vuonna 2013, jolloin niitä oli viisi eli 39 prosenttia uutisista. Suhteessa eniten tämän luokan uutisia on ollut vuonna 1968. Tuolloin niiden määrä oli neljä ja osuus 67 prosenttia. Pidempiä, muutaman kappaleen mittaisia medialainoja en havainnut lainkaan vuosina 1958, 1963 ja 1968. Sitten uutisia, joissa muutama kappale perustuu medialainaan, on ollut yhdestä viiteen, eniten lokakuussa 1988 ja 2013. Puolittain medialainoihin perustuvia uutisia on aineistossa tasaisesti.

Lopuksi erittelen aineistoa sen perusteella, miten iso osa kustakin jutusta tai uutisesta perustuu medialainaan. Osuus on suppea mutta tarpeellinen. Se monipuolistaa, syventää analyysiä. Tarkastelen ensi sijassa koko aineistoa. Uutisista kerron, mikäli tulokset poikkeavat kaikista jutuista. Uutisilla tarkoitan samaa kuin edellä eli featurejuttuja, henkilöhaastatteluja, kinalojuttuja, lyhyitä uutisia, uutisia ja vinkkijuttuja, silloin, kun en toisin mainitse.

4.3 Paljon, enemmän, eniten

Olen luokitellut aineistoni tässä luvussa neljään osaan eli uutisiin, joissa medialainan osuus on lause tai muutama lause tai muutama kappale tai jotka perustuvat medialainaan puoliksi tai suurimmaksi osaksi tai kokonaan. Jako on samanlainen kuin edellä. Näkökulmani ei ole historioiva, erittelen pikemmin medialainan sisältävää juttua sellaisenaan. Pienessä mittakaavassa kyse on aineistolähtöisen teorian luomisesta: siitä, miten juttuja, joissa on medialaina tai useampi, voidaan tarkastella. Se, kuinka antoisa, tarpeellinen menettelytapa on, riippuu tulkitsijasta. Analyysini on ristiintaulukointia, jossa tutkitaan muuttujien jakautumista ja niiden välisiä riippuvuuksia (KvantiMOTV 2014).

Juttujen pituudet ja pinta-alat ilmenevät taulukossa 4.3.1. Koko aineistossa juttu, jossa on medialaina, on keskimäärin 221 palstamillimetriä pitkä ja 10 543 neliömillimetriä suuri. Pituuksien ja pinta-alojen ajallisia muutoksia olen käsitellyt aiemmissa luvuissa, minkä vuoksi en sivua asiaa tässä yhteydessä.

Pisimpiä tässä aineistossa ovat jutut, joissa medialainan osuus on muutama kappale. Juttujen pituus on keskimäärin 251 palstamillimetriä ja pinta-ala 11 693 neliömillimetriä. Jutut, joissa lause tai muutama lause perustuu medialainaan, eivät jää kauas – ne ovat keskimäärin 247 palstamillimetriä pitkiä ja 11 377 neliömillimetriä suuria. Tässä aineistossa pituudeltaan ja pinta-alaltaan pienimpiä ovat jutut, jotka muodostuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainasta tai useammasta. Keskimäärin tällaisten juttujen pituus on 184 palstamillimetriä ja pinta-ala

Taulukko 4.3.1. Juttujen pituudet ja pinta-alat palstamillimetreinä. *

Medialainaa	Palstamillimetrien keskimääräinen pituus	Palstamillimetrien yhteispituus	Palstamillimetrien keskimääräinen pinta-ala	Palstamillimetrien yhteispinta-ala
Lause tai muutama lause	247	7888	11377	364052
Muutama kappale	251	7767	11693	362478
Puoliksi	209	3339	10834	173344
Suurin osa tai kokonaan	184	7720	8948	375803
Yhteensä	221	26714	10543	1275677

* Tilastossa ei mukana lokakuun 1958 lehteä. Lehti luettu mikrofilmiltä. Mittakaava epätarkka.

8 948 neliömillimetriä. Niiden pituudet ja pinta-alat ovat selvästi pienempiä kuin kahden edellä mainitun. Tätä ei selitä juttujen vähäinen määrä. Yleisimpiä aineistossa ovat jutut, jotka perustuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainaan, kuten aiemmassa alaluvussa käy ilmi.

Mielestäni on ymmärrettävää, ettei juttua, joka suureksi osaksi tai kokonaan on medialainaa, ole haluttu julkaista yhtenä pitkänä medialainana. Sellainen ei olisi kestävä. Miksi lukea maakuntalehteä, joka referoi laajasti muuta mediaa, kun voi lukea tiedon ensi käden lähteestä? Tämän työn aineistossa medialainat ovat enimmäkseen osa pitkää juttua, eivät pitkä juttu itsessään. Arvioni mukaan pitkissä ja pinta-alaltaan suurissa jutuissa on toimituksen omaa tiedonhankintaa. Pelkkää medialainaa sisältävät jutut ovat lyhyempiä ja pienempiä kuin jutut, joissa medialainan osuus ei ole yhtä iso.

Olen luokitellut aineistoni juttutyypeittäin taulukossa 4.3.2. Yleisimpiä juttutyyppejä tässä aineistossa ovat uutiset ja lyhyet uutiset, joiden yhteenlaskettu osuus on 55 prosenttia jutuista. Muita juttutyyppejä kuin uutisia tai lyhyitä uutisia on vähemmän. Toiseksi yleisimpiä ovat sitaattikoosteet, kolumnit, featurejutut ja kainalojutut, joita kutakin on kymmenestä seitsemään prosenttia jutuista.

Jutut, joissa medialainan osuus on pieni eli lause tai muutama lause, ovat useimmiten uutisia. Näin on 15 jutussa eli 43 prosentissa tällaisista jutuista. Jutuista kuusi eli 17 prosenttia on lyhyitä uutisia. Muutaman kappaleen medialainoissa tulokset ovat samankaltaisia. Niissä uutisia on 13 eli 42 prosenttia jutuista. Toiseksi eniten on kainalojuttuja. Niiden määrä on muutaman kappaleen medialainoissa viisi ja osuus 16 prosenttia. Muita juttutyyppejä tässä ryhmässä on

Taulukko 4.3.2. Juttujen luokittelu juttutyyppeihin. Osuudet sen mukaan, miten iso osa jutusta on medialainaa.

Medialainaa	Ar. *	Fa. *	Fe. *	Gr. *	He. *	Ka. *	Ko. *	Ku. *	KJ. *	Ly. *	Mu. *	Pä. *	Si. *	SK. *	Uu. *	Vi. *	Yht.	(n)
Lause tai muutama lause	3 %	0	14 %	0	3 %	0	9 %	0	0	17 %	0	6 %	0	0	43 %	6 %	101 %	35
Muutama kappale	0	3 %	0	0	0	16 %	10 %	0	0	7 %	3 %	7 %	0	7 %	42 %	7 %	102 %	31
Puoliksi	0	0	11 %	0	0	6 %	17 %	0	0	44 %	0	0	0	0	22 %	0	100 %	18
Suurin osa tai kokonaan	0	2 %	4 %	2 %	0	6 %	2 %	2 %	0	37 %	0	0	8 %	23 %	14 %	0	100 %	49
Yhteensä	1 %	2 %	7 %	1 %	1 %	7 %	8 %	1 %	0	26 %	1 %	3 %	3 %	10 %	29 %	3 %	103 %	133

* Ar. = Arvostelu, Fa. = Faktalaatikko, Fe. = Featurejuttu, Gr. = Grafiikka, He. = Henkilöhaastattelu tai henkilökuva, Ka. = Kainalojuttu, Ko. = Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti, Ku. = Kuva, KJ. = Kuvajuttu, Ly. = Lyhyt uutinen, Mu. = Muu juttutyyppi, Pä. = Pääkirjoitus, Si. = Sitaatti, SK. = Sitaattikooste, Uu. = Uutinen, Vi. = Vinkkejuttu.

nollasta kolmeen eli nollasta seitsemään prosenttia jutuista.

Uutisten määrä ja osuus vähenevät kahdesta edellisestä jonkin verran jutuissa, jotka perustuvat puoliksi tai suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainaan. Jutuista, joissa medialainan osuus on puolet, on lyhyitä uutisia kahdeksan eli 44 prosenttia. Jutuissa, jotka ovat pelkkää medialainaa, vastaava määrä on 18 ja osuus 37 prosenttia. Edellisistä jutuista uutisia on neljä eli 22 prosenttia ja jälkimmäisistä jutuista seitsemän eli 14 prosenttia. Tämä tukee aiempaa päätelmääni siitä, etteivät pitkät jutut yleensä perustu yksin medialainaan. Huomionarvoista myös on, että suureksi osaksi medialainaan perustuvista jutuista 11 eli 23 prosenttia on juttutyypiltään sitaattikoosteita. Osuus juttutyypeistä on tässä kategoriassa toiseksi suurin.

On syytä todeta, etteivät taulukon 4.3.2 tulokset ole välttämättä toisiinsa verrannollisia.

Menetelmäni oli tässä yhteydessä tulkinnanvarainen. Lyhyessä uutisessa ei useinkaan ollut kuin muutama lause. Mikäli nämä lauseet siteerasivat muuta mediaa, katsoin jutun perustuvan medialainaan suurimmaksi osaksi tai kokonaan. Tulkinnan varaa oli enemmän pidemmissä jutuissa, ja tämän takia tuloksia, ennen kaikkea lyhyistä uutisista, voi pitää suuntaa antavina. Kokonaiskuvan niistä kuitenkin hahmottaa.

Taulukkoihin 4.3.3 ja 4.3.4 olen kirjannut tiedon siitä, lainaako juttu tai uutinen kotimaista vai ulkomaista mediaa vai molempia. Tulokset eivät ole identtisiä, minkä vuoksi kerron kummastakin taulukosta erikseen.

Kuten taulukosta 4.3.3 ilmenee, kaikista jutuista hieman yli puolet eli 53 prosenttia lainaa

Taulukko 4.3.3. Lainaako juttu kotimaista vai ulkomaista mediaa?

Medialainaa	Kotimaista	Ulkomaista	Sekä että	Epäselvä	Yht.	(n)
Lause tai muutama lause	14 %	63 %	0	23 %	100 %	35
Muutama kappale	32 %	48 %	3 %	16 %	99 %	31
Puoliksi	39 %	56 %	6 %	0	101 %	18
Suurin osa tai kokonaan	47 %	47 %	0	6 %	100 %	49
Yhteensä	34 %	53 %	2 %	12 %	101 %	133

tietonsa ulkomaisesta mediasta. Jäljempänä olevan taulukon mukaan osuus on uutisissa suurempi. Niissä ulkomaista mediaa siteeraa 66 uutista eli 69 prosenttia uutisista. Kotimaista mediaa lainaa kaikista jutuista kolmannes eli 34 prosenttia ja uutisista viidennes eli 21 prosenttia.

Taulukko 4.3.4. Lainataanko uutisessa kotimaista vai ulkomaista mediaa?

Medialainaa	Kotimaista	Ulkomaista	Sekä että	Epäselvä	Yht.	(n)
Lause tai muutama lause	10 %	76 %	0	14 %	100 %	29
Muutama kappale	27 %	59 %	0	14 %	100 %	22
Puoliksi	33 %	60 %	7 %	0	100 %	15
Suurin osa tai kokonaan	20 %	73 %	0	7 %	100 %	30
Yhteensä	21 %	69 %	1 %	9 %	100 %	96

Kolmessa ensimmäisessä luokassa – jutuissa ja uutisissa, joista lause, muutama kappale tai noin puolet perustuu medialainaan – taulukoiden 4.3.3 ja 4.3.4 tiedot vastaavat jotakuinkin toisiaan. Niissä enemmistö käyttää tietolähteenään ulkomaista mediaa. Ulkomaisten medioiden osuudet vaihtelevat lähes puolesta noin 76 prosenttiin jutuista ja uutisista. Vähiten kotimaista mediaa lainaavat jutut ja uutiset, joissa medialainan osuus on lause tai muutama lause. Näistä jutuista viisi eli 14 prosenttia ja uutisista kolme eli kymmenen prosenttia lainaavat kotimaista mediaa. Tässä ryhmässä ulkomaisen median osuus on vastaavasti suurimmillaan eli 63:ssa ja 76 prosentissa.

Taulukoiden tulokset poikkeavat toisistaan neljännessä luokassa eli jutuissa ja uutisissa, jotka perustuvat medialainaan suurimmaksi osaksi tai kokonaan. Kaikissa jutuissa noin puolet eli 23 juttua lainaa kotimaista mediaa ja noin puolet eli 23 juttua ulkomaista mediaa. Uutisissa – eli

featurejutuissa, henkilöhaastatteluissa, kinalojutuissa, lyhyissä uutisissa, uutisissa ja vinkkijutuissa – tulokset ovat kolmen aiemman luokan kaltaisia. Niistä ulkomaista mediaa siteeraa 22 eli 73 prosenttia ja kotimaista mediaa kuusi eli 20 prosenttia. Sitä, miksi tulokset ovat sellaisia kuin ovat, tämä tutkimusmenetelmä ei kerro. Se kertoo vain, että tässä aineistossa kotimaista mediaa lainaavat eniten jutut, jotka muodostuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainasta. Jos kyseessä on uutinen, ulkomainen media on kotimaista mediaa todennäköisempi tietolähde – oli medialainan osuus uutisessa miten iso tahansa. Kaikissa jutuissa kotimaisen median osuutta kasvattavat arvatenkin pääkirjoitusten yhteydessä olevat sitaattikoosteet. Yleensä ne koostuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainasta tai useammasta, kuten taulukko 4.3.2 todentaa.

Seuraavissa taulukoissa olen laskenut, kuinka montaa viestintä jutussa tai uutisessa lainataan. Tiedot käyvät ilmi taulukoista 4.3.5 ja 4.3.6. Tässä aineistossa 59 prosenttia jutuista, joissa on yksi tai useampi medialaina, lainaa yhtä tiedotusvälinettä. Kahden medialähteen juttuja on 22 eli 17 prosenttia. Epäselviä tapauksia kaikissa jutuissa on lähes yhtä monta eli 21. Tämä vastaa noin 16:ta prosenttia koko aineistosta.

Taulukko 4.3.5. Kuinka montaa viestintä jutussa lainataan? Osuus sen mukaan, miten iso osa jutusta on medialainaa.

Medialainaa	Yhtä	Kahta	Kolmea	Neljää	Viittä	Kuutta	Seitsemää	Epäselvä	Yht.	(n)
Lause tai muutama lause	54 %	6 %	0	0	0	0	0	40 %	100 %	35
Muutama kappale	48 %	29 %	3 %	0	0	0	0	19 %	99 %	31
Puoliksi	72 %	11 %	11 %	6 %	0	0	0	0	100 %	18
Suurin osa tai kokonaan	63 %	18 %	4 %	2 %	4 %	2 %	4 %	2 %	99 %	49
Yhteensä	59 %	17 %	4 %	2 %	2 %	1 %	2 %	16 %	103 %	133

Osuudet ovat yhteneviä uutisissa – lukuun ottamatta viiden–seitsemän medialähteen uutisia, jollaisia tässä aineistossa ei ole yhtään. Aineistossa on eniten uutisia, jotka lainaavat yhtä viestintä. Sellaisia on 64 eli 67 prosenttia uutisista. Yhden medialähteen uutisia on täten suhteessa jonkin verran enemmän kuin yhden medialähteen juttuja.

Kaikissa jutuissa ja uutisissa tulokset vastaavat pitkälti toisiaan sen perusteella, miten iso osa jutusta tai uutisesta on peräisin muusta mediasta. Ero on selvä ainoastaan yhdessä ryhmässä eli jutuissa ja uutisissa, joiden tekstistä suurin osa perustuu medialainaan. Tällaisissa jutuissa yhden medialähteen juttuja on 31 eli 63 prosenttia jutuista. Uutisissa vastaava määrä on 24 ja

Taulukko 4.3.6. Kuinka montaa viestintä uutisessa lainataan?

Medialainaa	Yhtä	Kahta	Kolmea	Neljää	Viittä	Kuutta	Seitsemää	Epäselvä	Yht.	(n)
Lause tai muutama lause	62 %	7 %	0	0	0	0	0	31 %	100 %	29
Muutama kappale	50 %	32 %	5 %	0	0	0	0	14 %	101 %	22
Puoliksi	73 %	7 %	13 %	7 %	0	0	0	0	100 %	15
Suurin osa tai kokonaan	80 %	17 %	0	0	0	0	0	3 %	100 %	30
Yhteensä	67 %	16 %	3 %	1 %	0	0	0	14 %	101 %	96

osuus 80 prosenttia. Ero johtuu siitä, ettei uutisissa ole kahta useamman medialähteen uutisia lainkaan, kun taas jutuissa sellaisia on yhteensä kahdeksan eli noin 16 prosenttia jutuista.

Taustalla ovat uskoakseni sitaattikoosteet. Ne perustuvat medialainaan suurimmaksi osaksi tai kokonaan, ja niissä käytetään monesti useampaa kuin yhtä medialähdettä. Uutisissa sitaattikoosteita ei ole huomioitu.

Tässä työssä todennäköisyys sille, että jutussa tai uutisessa lainataan yhtä useampaa medialähdettä, on suurin silloin, kun jutussa tai uutisessa medialainaan perustuu muutama kappale. Näistä jutuista 15 eli 48 prosenttia ja uutisista 11 eli 50 prosenttia lainaavat yhtä medialähdettä. Kahden medialähteen juttujen ja uutisten osuudet ovat suurimmillaan tässä ryhmässä. Kaikissa jutuissa kahden medialähteen juttuja on yhdeksän eli 29 prosenttia. Uutisissa sellaisia on seitsemän eli 32 prosenttia. Epäselviä tapauksia on eniten jutuissa ja uutisissa, joissa medialainan osuus on lauseesta muutama lauseeseen. Jutuissa niitä on 14 eli 40 prosenttia ja uutisissa yhdeksän eli 31 prosenttia. Mitä isompi osa jutusta tai uutisesta perustuu medialainaan, sitä vähemmän jutuissa ja uutisissa on epäselvyyttä siitä, kuinka montaa viestintä niissä lainataan.

Tämän luvun viimeinen taulukko eli taulukko 4.3.7 havainnollistaa, miten suuri osa jutuista mainitsee medialainan lähteen nimeltä. Sen mukaan lähde kerrotaan nimeltä kahdessa kolmesta eli noin 68 prosentissa jutuista. Nimeltä mainitsemattomia medialähteitä on 30 jutussa eli 23 prosentissa jutuista. Epäselvien juttujen määrä on 13 ja osuus kymmenen prosenttia. Juttujen ja uutisten tulokset ovat toistensa mukaisia kussakin luokassa eli sen mukaan, miten iso osa jutusta tai uutisesta perustuu medialainaan. Tämän takia kerron tässä yhteydessä yksistään kaikkien juttujen tuloksista, en niiden ohessa uutisten tuloksista.

Tulokset ovat selvässä linjassa: sitä todennäköisemmin medialainan lähde ei kerrota nimeltä,

Taulukko 4.3.7. Mainitaanko medialainan lähde nimeltä?

Medialainaa	Kyllä	Ei	Epäselvä	Yht.	(n)
Lause tai muutama lause	43 %	51 %	6 %	100 %	35
Muutama kappale	58 %	19 %	23 %	100 %	31
Puoliksi	83 %	11 %	6 %	100 %	18
Suurin osa tai kokonaan	86 %	8 %	6 %	100 %	49
Yhteensä	68 %	23 %	10 %	101 %	133

mitä pienempi medialainan osuus jutussa on. Jutuissa, joissa lause tai muutama lause perustuu medialainaan, tällaisten juttujen määrä on 18 ja osuus 51 prosenttia. Nimeltä mainitsemattomat medialähteet vähenevät jutuissa sitä mukaa, mitä isommaksi medialainan osuus jutuissa kasvaa. Suhteessa niitä on vähiten jutuissa, jotka perustuvat medialainaan suurimmaksi osaksi tai kokonaan. Tässä luokassa neljä juttua eli kahdeksan prosenttia jutuista ei mainitse medialainan lähdettä nimeltä.

Edellä kerrotut tulokset pätevät tässä työssä käänteisesti. Nimeltä mainittujen medialähteiden osuus on suurin jutuissa, jotka muodostuvat suurimmaksi osaksi tai kokonaan medialainasta tai useammasta. Tällaisia juttuja niistä on 42 eli 86 prosenttia. Suhteessa vähiten nimeltä mainittuja medialähteitä on jutuissa, joissa medialainan osuus on lause tai muutama lause. Näistä jutuista medialainan lähteen mainitsee nimeltä 15 juttua eli 43 prosenttia jutuista. Taulukko täten osoittaa, että mitä suurempi painoarvo medialainalla on jutussa, sitä luultavammin sen lähde kerrotaan jutussa nimeltä – ja toisinpäin. Yhden tai muutaman lauseen mittaisissa medialainoissa nimen mainitsemista ei tässä aineistossa ole pidetty tarpeellisena. Onko käytäntö oikein? Kysymys on ennen muuta ammattieettinen, enkä ota siihen kantaa tässä tutkielmassa. Kuten alaluvussa 4.3 käy ilmi, Journalistin ohjeet ovat todenneet vuodesta 1968 asti, että toisen työtä käytettäessä "lähde on mainittava" tai että lähteen maininta on "hyvän tavan mukaista".

Lopuksi on syytä tähdentää, etteivät tämän alaluvun tulokset ole vertailukelpoisia muihin aineistoihin tai tutkimuksiin nähden. Aineisto on kerätty eri vuosikymmeniltä eikä sinänsä edusta tiettyä aikaa tai aikakautta. Ensi sijassa kyse on tämän aineiston laadullisesta tarkastelusta ja analyysin syventämisestä, ei tutkimustulosten yleistämisestä.

5 Empirian jälkeen

Tässä luvussa tarkastelen pro gradu -tutkielmaani kokonaisuudessaan. Työni tuloksista teen yhteenvedon alaluvussa 5.1. Samalla vertaan niitä aiempiin tutkimuksiin aiheesta, siinä määrin kuin se on mahdollista. Toisessa alaluvussa eli alaluvussa 5.2 arvioin työni luotettavuutta eli reliabiliteettia ja pätevyyttä eli validiteettia. Pohdin myös, missä olen onnistunut ja mitä olisin voinut tehdä paremmin. Lopuksi (5.3) kerron ajatuksiani jatkotutkimuksesta.

5.1 Suomalaisempi medialaina

Tarkastelin tässä tutkielmassa medialainaa. Empirian eli empiiristen havaintojen tekemisen lisäksi määrittelin, mitä medialainalla tarkoitan. Kuten alaluvussa 2.1 kerron, medialainaa ei ole määritelty suomalaisessa tutkimuksessa kovinkaan tarkasti. Itse käsitän medialainaksi toisen toimituksen tuottaman tiedon lainaamisen. Medialaina ei ole pelkästään lehti-, juttu- tai uutislaina, jotka viittaavat kirjoitettuun tietoon. Se voi olla kuva tai datajournalistinen tilastoaineisto.

Työssäni en huomioi sosiaalista mediaa enkä sosiaalisessa mediassa, kuten blogeissa, tuotetun tiedon lainaamista. Tulevaisuudessa medialaina voi käsittää lainattavan tiedon lähteenä myös sosiaalisen median. Ei ole ollenkaan harvinaista, että poliitikkoa tai muuta julkisuuden henkilöä siteerataan sosiaalisen median, ei toiselle medialle annetun haastattelun, perusteella.

Pro gradu -tutkielmani näkökulma on historioiva. Halusin selvittää, miten ja missä määrin pirkanmaalainen maakuntalehti Aamulehti on käyttänyt muun median tuottamaa aineistoa vuosien varrella. Tavoitteeni oli eritellä medialainojen käytön mahdollista ajallista muutosta. Historioivaa katsausta medialainoista ei ole aiemmin tehty, minkä vuoksi otteeni oli pitkäikäistutkimus. Tutkimusaineistoni keräsin Aamulehden 12 numerosta vuosilta 1958–2013.

Uskon, että pro graduni tulokset syventävät kuvaa siitä, millainen tietolähde toinen tiedotusväline on ollut suomalaiselle maakuntalehdelle. Tulokseni osoittavat, että medialainan historia on pitkä. Niitä on esiintynyt Aamulehdessä säännöllisesti lokakuusta 1958 asti. Mielestäni on perusteltua sanoa, että muu media on ollut jo pitkään tietolähde Aamulehdelle. Se jää työssäni epäselväksi, mistä saakka näin on ollut. Medialainojen määrä ei kasva tai vähene

olennaisesti yhdestä vuodesta tai vuosikymmenestä toiseen. Medialainan ajallinen muutos ei ole tässä aineistossa määrällinen. Se on pikemmin sisällöllinen.

Havaitsin tutkimassani aineistossa yhteensä 133 juttua, joissa on yksi tai yhtä useampi medialaina. Tämä tarkoittaa, että jokaisessa lehdessä oli medialainan sisältäviä juttuja keskimäärin 11. Niistä enemmistö eli 55 prosenttia oli juttutyypiltään uutisia ja lyhyitä uutisia. Koko aineistossa uutisia oli 39 eli noin 29 prosenttia ja lyhyitä uutisia 34 eli 26 prosenttia jutuista. Juttutyypien määrät tai osuudet eivät muuttuneet vuosina 1958–2013 merkittävästi. Ainoa juttutyyppi, jossa havaitsin ajallisen muutoksen, olivat sitaatit. Medialainan sisältäviä sitaatteja esiintyy aineistossa 1990-luvulla ja tämän jälkeen.

Suurin muutos tässä aineistossa koskee mielestäni kotimaisia medialainoja. Tällä tarkoitan medialainoja, jotka käsittelevät kotimaata ja lainaavat kotimaista mediaa. Tällaisten medialainojen määrät ja osuudet ovat kasvaneet aineistossa 1990-luvulta lähtien. Vuonna 1998 ja 2000-luvulla kotimaata käsitteleviä ja kotimaisen medialainan sisältäviä juttuja oli aineistossa keskimäärin kuusi lehteä kohti. Tätä aiemmin vastaava määrä on ollut kaksi. Rohkenen todeta, että kotimaiset medialainat, eli kotimaasta kertovat ja kotimaista tiedotusvälinettä lainaavat medialainat, ovat yleistyneet 1990-luvulta saakka. Tulos on yllättävä mutta ymmärrettävä. Teknologian kehitys – ennen kaikkea internet – on helpottanut muun median seuraamista reaaliaikaisesti.

Myös muita selityksiä voi olla. Kuten Davies (2008, 73) kirjoittaa, toimittajilla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin kierrättää ulkopuolisten tuottamaa aineistoa, kun väkeä toimituksissa vähennetään ja samalla tuotannon määrää lisätään. Tällä Davies viittaa ensi sijassa tiedotteisiin. Vaikka näkemys on synkkä, sitä voi soveltaa medialainoihin. Itse kuitenkin toivon tulosten kertovan siitä, että kotimaisen median käyttö toimituksen tietolähteenä on tässä aineistossa aiempaa läpinäkyvämpää. Tietoa ei panna omiin nimiin. Sen lähde kerrotaan lukijalle.

Kaikista tämän aineiston jutuista suurin osa eli 73 juttua käsittelee enemmän ulkomaita kuin kotimaata. Suhteessa tämä vastaa yli puolta jutuista. Kotimaasta kertoo aineistossa noin kolmannes jutuista eli 43 juttua. Ulkomaita käsittelevien juttujen määrät pysyvät samalla tasolla lehdestä toiseen. Niiden osuudet pienenevät jonkin verran, koska kotimaasta kertovien juttujen määrät kasvavat. On toki luonnollista, että maakuntalehti lainaa jutuissaan ulkomaista mediaa. Sillä ei ole kokonsa puolesta samanlaisia mahdollisuuksia yhtä perusteelliseen ulkomaisen tiedon hankintaan kuin valtakunnallisilla medioilla, kuten Helsingin Sanomilla ja Yleisradiolla.

Kuvaavaa on, että tässä aineistossa useimmiten jutun, jossa on medialaina, on tehnyt uutistoimisto. Se on mainittu tekijäksi 54 jutussa eli 41 prosentissa jutuista.

Mannisen (2013) tutkielmassa medialainan sisältävistä jutuista 47,3 prosenttia perustui yhteen lähteeseen. Verkkojutuissa lainattiin muuta mediaa hänen mukaansa laajasti. (Manninen 2013, 67.) Juntusen (2011, 45) tutkimuksessa ilmeni, että medialainoja on selvästi enemmän netissä kuin lehdissä tai televisiossa. Verkkoa käsittelevät tulokset eivät ole vertailukelpoisia oman työni kanssa, mutta pidän niitä suuntaa antavina. Tässä aineistossa enemmistö eli 59 prosenttia jutuista siteeraa yhtä toimitusta eli yhtä lähdetä. Tällaisia, yhteen medialähteeseen perustuvia juttuja on ollut eniten lokakuussa 2008, eli kyse on melko tuoreesta lehdestä. Yleisimpiä aineistossa olivat jutut, jotka perustuivat suurimmaksi osaksi tai kokonaan yhteen tai useampaan medialainaan. Eniten sellaisia on ollut kuusi vuotta sitten, niin ikään vuonna 2008. Myös tämä tukee Mannisen (2013) havaintoja.

Kymmenestä teemasta yleisin oli tässä aineistossa politiikka. Siitä kertoi tavalla tai toisella 59 juttua, joissa on medialaina, eli 44 prosenttia jutuista. Toiseksi yleisintä teemaa taloutta käsitteli noin 14 prosenttia jutuista. Juttujen teemoissa en havainnut merkittävää ajallista muutosta. Näin tulokset eivät suoraan vahvista – ainakaan määrällisesti – Davisin (2014) väitettä siitä, että politiikan journalismi on riippuvaisempi ulkopuolisten lähteiden tiedosta kuin koskaan aiemmin. Ulkoiseksi lähteeksi Davis lukee muun muassa muun median. (Davis 2014, 118.) Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei riippuvuus voisi ilmetä muulla tavalla.

Ginman (1983, 130) totesi 31 vuotta sitten, että muu media, hänen tutkimuksessaan sanomalehdet, on toimittajan toiseksi tärkein tietolähde henkilölähteen jälkeen. Toteamus sai tukea Selkälän (2006) tutkielmassa. Siinä Aamulehden uutistoimittajat kertovat käyttävänsä yleisimpiä sanomalehtiä tausta- ja yleistiedon hankkimiseksi useita kertoja viikossa. (Selkälä 2006, 96.) Omasta työstäni ei käy ilmi, onko asia näin – sen se silti todentaa, että muu media on maakuntalehdelle tärkeä tietolähde ja on ollut sitä kauan. Millainen tietolähde, millainen on medialainan historia, näihin kysymyksiin pro gradu -tutkielmani vastaa.

5.2 Muutos voi olla muuttumattomuus

Erittelen tässä työssä medialainaa ja medialainan sisältäviä juttuja suomalaisessa maakuntalehdessä eli pirkanmaalaisessa Aamulehdessä. Analysoin tutkimusaineistoani ensi sijassa määrällisesti. Kvantitatiivisesta otteesta huolimatta analyysini tulokset eivät ole

yleistettävissä muihin suomalaisiin maakuntalehtiin. Tulosten yleistäminen vaatisi sekä useampien maakuntalehtien että useampien yksittäisten sanomalehden numeroiden tarkastelua. Kyseenalaista myös on, missä määrin työni tulokset kertovat Aamulehdestä itsestään. Aineistoni on suppea: Aamulehden 12 numeroa. On todennäköistä, että sattumalla on tutkielmani tuloksissa suuri rooli. Itse en tästä syystä yleistäisi niitä Aamulehteenkään. Medialainasta pro graduni kuitenkin tuottaa mielestäni arvokasta, vaikkakin karkeaa tietoa. Aineistoni on määrällisesti pieni, eikä tutkimusmenetelmäni eli sisällön erittely lähtökohtaisesti tuota prosenttisia osuuksia syvällisempää tietoa. Arvokasta tällainen tieto medialainasta on, koska kuten luvusta 2 käy ilmi, vastaavaa tutkimusta ei tiedotusopin tutkimusalueella tiettävästi ole aiemmin toteutettu.

Työni tuloksia pidän luotettavina. Uskon, että ne olisivat toistettavissa samassa aineistossa samalla tutkimusmenetelmällä. Kävin kunkin jutun yhteensä kolmesti läpi. Luokittelun tein kertaalleen, mutta en usko tämän heikentävän tutkielmani toistettavuutta. Luokitteluni oli yksinkertainen. Varsinaista tulkintaa vaati ainoastaan se, miten iso osa yksittäisestä jutusta perustui muun median tuottamaan aineistoon. Tulosten pätevyyydessä eli validiteetissa en näe moitittavaa. Tutkimusmenetelmäni, sisällön erittely ja sisällönanalyysi, mittasi sitä, mitä sen oli tarkoitus mitata, eli medialainan sisältäviä juttuja.

Tutkimuskysymystäni – millainen on medialainan historia suomalaisessa maakuntalehdessä – lähestyin ajallisen muutoksen näkökulmasta. Tässä piilee vaara. Kun etsii muutosta, voi olla sokea sille, mikä on muuttumatonta, pysyvää, staattista. Aineistossani suurin osa medialainoista esiintyi uutisissa tai uutismaisissa juttutyypeissä. Mistä tämä kertoo? Analyysissäni kysymys jää huomiotta. Myös luokittelurungossani olisi ollut parantamisen varaa. Tarkastelin, mainitseeko Aamulehti otsikossaan tiedotusvälineen, jolta lainattu tieto on peräisin. Olisin tämän lisäksi voinut tarkastella, mainitseeko Aamulehti lainatun tiedon otsikossaan. Tällöin olisi ollut mahdollista arvioida sitä, miten monesta jutusta maininta nykykäytännön mukaan puuttuu. JSN (10.5.2010) on edellyttänyt toukokuusta 2010 saakka, että lähde on kerrottava jutun alussa tai otsikossa, jos sillä on hallitseva rooli jutussa. Tämän puutteen luokittelurungossani havaitsin liian myöhään.

5.3 Määrällinen ei kerro, miksi

Kiinnostuin tutkielmani aiheesta alun perin siihen liittyvien toimituksellisten käytäntöjen vuoksi. Miksi läpimenoja tavoitellaan, miten niitä tavoitellaan? Aiempi tutkimus sivuaa tätä, mutta pidän

aihetta edelleen kiinnostavana. Tietoa on nykypäivänä paljon ja ihmisten huomio rajallinen. Miten toimitukset pärjäävät huomiotaloudessa eli talouden ilmiössä, jossa julkisuus tuo lisäarvoa toiminnalle tai tuotteelle, tässä tapauksessa sanomalehdelle tai muulle julkaisulle?

Muun median käyttö toimituksen tietolähteenä voi olla aikansa elänyt näkökulma huomiotaloudessa. Sosiaalisessa mediassa perinteisellä medialla on suora yhteys myös muihin kuin oman alueensa asukkaisiin. Jos juttu tai kuva lähtee leviämään sosiaalisessa mediassa, sen saama huomio voi olla suurempi kuin se, jonka lainattu juttu saisi toisessa tiedotusvälineessä.

Tätä problematiikkaa pro gradu -tutkielmani ei sivua. Aihetta eli toisen työn lainaamista on mahdollista ja kannattaa tutkia yhä, kuumentaahan se sen verran journalistisen ammattikunnan tunteita, kuten aiemmin mainitusta kannibalismi-ilmauksesta voi päätellä.

Journalisti (2014) totesi elokuussa 2014, että Iltalehti julkaisee ulkomaisten verkkolehtien juttuja lähes suorina käännöksinä omien toimittajiensa nimissä. Iltalehden verkon esimies sanoo Journalistin haastattelussa, ettei valvonta ulkomaisten medioiden suhteen ole yhtä tiivistä kuin kotimaisten. Oleellista hänestä on, että lähteeseen linkataan. (Journalisti 14.8.2014, 2.) Journalistin kysymyksenasettelu – eli se, saako Iltalehden juttuja käyttää samalla tavalla kuin Iltalehti käyttää ulkomaisten verkkolehtien juttuja – huokuu tunnetta, ja tämän työn tietojen valossa on kummallista, että näin on edelleen, on, vaikka muun median juttuja on lainattu Aamulehdessä sellaisenaan vuosikymmeniä. Vaikka käytännöllä on pitkä historia, se ei välttämättä ole ammattieettisesti oikein. Tämä näkökulma, kotimaisen ja ulkomaisen medialainan välinen ristiriita, olisi pohtimisen arvoinen asia myös tulevaisuudessa.

Lähteet

Kirjat ja artikkelit

Alasuutari, Pertti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Neljäs, uudistettu painos. [1993] Tampere: Vastapaino.

Davies, Nick (2008) *Flat Earth News*. Lontoo: Chatto & Windus.

Davis, Aeron (2014) The Impact of Market Forces, New Technologies, and Political PR on UK Journalism. Teoksessa Kuhn, Raymond & Nielsen, Rasmus Kleis (toim.) *Political Journalism in Transition. Western Europe in a Comparative Perspective*. Lontoo: I. B. Tauris, 111–128.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Fenton, Natalie (2010) NGOs, New Media and the Mainstream News. News from Everywhere. Teoksessa Fenton, Natalie (toim.) *New Media, Old News. Journalism & Democracy in the Digital Age*. Lontoo: Sage, 153–168.

Ginman, Mariam (1983) *En modell för journalisternas informationsanskaffning. Relationen mellan informationsflöde och -substans inom olika informationsprocesser i samhället*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Granado, António (2011) Slaves to journals, serfs to the web. The use of the Internet in newsgathering among European science journalists. *Journalism* 12(7): 794–813.

Haasio, Ari & Savolainen, Reijo (2004) *Tiedonhankintatutkimuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Hemánus, Pertti (1990) *Journalistiikan perusteet. Johdatus tiedotusoppiin 2*. Helsinki: Yliopistopaino.

Herkman, Juha (2009) Journalismi markkinoilla. Konserni- ja mediajournalismia. Teoksessa Välvirronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 32–49.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2009). *Tutki ja kirjoita*. Viidestoista, uudistettu painos. [1997] Helsinki: Tammi.

Juntunen, Laura (2009) Kiireen ja kilpailun haasteet journalistiselle etiikalle. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 171–192.

Juntunen, Laura & Väliverronen, Esa (2009) Intiimin politiikka ja skandaalin yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 262–284.

Kang, Hyunjin, Bae, Keunmin, Zhang, Shaoke & Sundar, S. Shyam (2011) Source Cues in Online News. Is the Proximate Source More Powerful than Distal Sources? *Journalism & Mass Communication Quarterly* 88(4): 719–736.

Kiviranta, Uolevi (1989) Journalistit lähteitä ammentamassa. *Tiedotustutkimus* 12(1): 56–61.

Kuutti, Heikki (2006) *Uusi mediasanasto*. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Phillips, Angela (2010a) Journalists as Unwilling 'Sources'. Transparency and the New Ethics of Journalism. Teoksessa Franklin, Bob & Carlson, Matt (toim.) *Journalists, Sources and Credibility. New Perspectives*. Lontoo: Routledge, 49–60.

Phillips, Angela (2010b) Transparency and the new ethics of journalism. *Journalism Practice* 4(3): 373–382.

Pietilä, Kauko & Sondermann, Klaus (1994) *Sanomalehden yhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Pietilä, Veikko (1973) *Sisällön erittely*. Helsinki: Gaudeamus.

Quandt, Thorsten (2008) (No) News on the World Wide Web? *Journalism Studies* 9(5): 717–738.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Viides, uudistettu painos. [2002] Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Huovinen, Annamari (2010) Kunnon kalajuttu. EU-huhu-uutisen harharetket. Teoksessa Kyrölä, Katariina (toim.) *Journalismikritiikin vuosikirja 2010. Media & viestintä* 33(1): 121–128. URL: <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65345/978-951-44-8030-0.pdf?sequence=1>>. [Viitattu 20.4.2013.]

Juntunen, Laura (2011) *Leikkaa–liimaa-journalismia? Tutkimus uutismedian lähdekäytännöistä*. Helsinki: Helsingin yliopiston Viestinnän tutkimuskeskus CRC. URL: <http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/leikkaaliimaa_raportti.pdf>. [Viitattu 1.10.2013.]

Korpiola, Lilly (2012) Arabikevät ja journalismin uusi ekosysteemi. Teoksessa Vehkoo, Johanna (toim.) *Journalismikritiikin vuosikirja 2012. Media & Viestintä* 35(1): 14–24. URL: <http://uta17-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/65347/journalismikritiikin_vuosikirja_2012.pdf?sequence=1#page=15>. [Viitattu 2.1.2014.]

Kuutti, Heikki & Manninen, Ville (2013) Verkon pelisäännöt hukassa medialta. Julkaisussa Kurvinen, Heidi (toim.) *Journalismikritiikin vuosikirja 2013. Media & Viestintä* 36(1): 81–87. URL: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68074/journalismikritiikin_vuosikirja_2013.pdf?sequence=1>. [Viitattu 4.2.2014.]

KvantiMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Ristiintaulukointi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. URL: <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 12.10.2014.]

Lewis, Justin, Williams, Andrew, Franklin, Bob, Thomas, James & Mosdell, Nick (2008) *The Quality and Independence of British Journalism. Tracking the changes over 20 years*. Cardiff: Cardiff University. URL: <<http://www.cardiff.ac.uk/jomec/resources/QualityIndependenceofBritishJournalism.pdf>>. [Viitattu 15.10.2013.]

Matthews, Jamie (2013) Journalists and their sources. The twin challenges of diversity and verification. Teoksessa Fowler-Watt, Karen & Allan, Stuart (toim.) *Journalism. New Challenges*. Bournemouth: Bournemouth University, 242–258. URL: <http://microsites.bournemouth.ac.uk/cjcr/files/2013/10/2013-Journalism-New_Challenges-

[Fowler-Watt_and_Allan-v1-02.pdf](#)>. [Viitattu 2.2.2014.]

Moloney, Kevin, Jackson, Dan & McQueen, David (2013) News and Public Relations. A Dangerous Relationship. Teoksessa Fowler-Watt, Karen & Allan, Stuart (toim.) *Journalism. New Challenges*. Bournemouth: Bournemouth University, 259–282. URL:
<http://microsites.bournemouth.ac.uk/cjcr/files/2013/10/2013-Journalism-New_Challenges-Fowler-Watt_and_Allan-v1-02.pdf>. [Viitattu 31.1.2014.]

Runsten, Kaijaleena (2012) *Reporting Global Trade. Is it a dying art and if so, does it matter?* Oxford: University of Oxford. URL:
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/fileadmin/documents/Publications/fellows_papers/2011-2012/REPORTING_GLOBAL_TRADE.pdf>. [Viitattu 4.2.2014.]

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. URL:
<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 3.10.2013.]

Thorsen, Einar (2013) Live Blogging and Social Media Curation. Challenges and Opportunities for Journalism. Teoksessa Fowler-Watt, Karen & Allan, Stuart (toim.) *Journalism. New Challenges*. Bournemouth: Bournemouth University, 123–145. URL:
<http://microsites.bournemouth.ac.uk/cjcr/files/2013/10/2013-Journalism-New_Challenges-Fowler-Watt_and_Allan-v1-02.pdf>. [Viitattu 2.2.2014.]

Julkaisemattomat

Itkonen, Mervi (2007) Dinosauruksia uuden median kintereillä. Blogit suomalaisten sanomalehtien lähteinä Kaakkois-Aasian tsunamiuutisoinnissa. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. URL:
<<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/78210/gradu01978.pdf?sequence=1>>. [Viitattu 5.2.2014.]

Jussila, Veera (2011) Jaetut jutut. Journalistien käsityksiä uutisten lainaamisesta julkisen keskustelun edistämisen näkökulmasta. Helsingin yliopisto: Viestinnän pro gradu -tutkielma. URL:
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/30027/pro_gradu_Veera_Jussila.pdf?sequence

=3>. [Viitattu 8.10.2013.]

Manninen, Ville (2013) Luottamuksen perusteet. Suomalaisten verkkotoimittajien lähdekäytännöt. Jyväskylän yliopisto: Journalistiikan pro gradu -tutkielma. URL: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41752/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201306121956.pdf?sequence=1>>. [Viitattu 4.2.2014.]

Selkälä, Elina (2006) Sanomalehtitoimittajan tiedonhankinta jutun kirjoittamiseksi. Tampereen yliopisto: Informaatiotutkimuksen pro gradu -tutkielma. URL: <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93910/gradu01380.pdf?sequence=1>>. [Viitattu 26.10.2013.]

Wirén, Sini (2013) New media – new norms. Transparency in Finnish online journalism. Helsingin yliopisto: Viestinnän pro gradu -tutkielma. URL: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39517/Sini%20Wiren_Masters%20thesis_April%202013.pdf?sequence=2>. [Viitattu 4.2.2014.]

Aikakauslehdet

Journalisti (2010) Pekka Vehviläinen. Asiasta kertoi ensimmäisenä... Artikkel. Julkaistu Journalistissa 20.5.2010. Sivut 8–9. URL: <http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2010/10/artikkelit/asiasta_kertoi_ensimmaisena/>. [Viitattu 9.12.2013.]

Journalisti (2011) Katri Porttinen. Yle on vuoden 2010 siteeratuin. Artikkel. Julkaistu Journalistissa 13.1.2011. Sivut 4–5. URL: <<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2011/01/artikkelit/yle-on-vuoden-2010-siteeratuin/>>. [Viitattu 20.1.2014.]

Journalisti (2012) Markku Lappalainen. Uutislainoja rahalla. Pääkirjoitus. Julkaistu Journalistissa 18.10.2012. Sivu 3. URL: <<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2012/18/paakirjoitus-uutislainoja-rahall/>>. [Viitattu 22.11.2013.]

Journalisti (2013) Manu Marttinen. Hei, meitä siteerataan! Artikkel. Julkaistu Journalistissa 17.1.2013. Sivut 4–5. URL: <<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2013/01/artikkelit/hei-meita-siteerataan/>>. [Viitattu 7.9.2014.]

Journalisti (2014) Manu Marttinen. Hesari kipusi ykköseksi siteerauksissa. Artikkel. Julkaistu Journalistissa 16.1.2014. Sivu 13. URL:
 <<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2014/01/artikkelit/hesari-kipusi-ykkoseksi-siteerau/>>.
 [Viitattu 16.1.2014.]

Journalisti (2014) Journalisti. Mitenkäs nyt? Artikkel. Julkaistu Journalistissa 14.8.2014. Sivu 2. URL: <http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2014/09/palstat/mitenkas_nyt/>. [Viitattu 6.9.2014.]

Suomen Lehdistö (2011) Johanna Vehkoo. Linkki lisää luottamusta. Mieli-pidekirjoitus. Julkaistu Suomen Lehdistön verkkosivuilla 3.11.2011. URL:
 <<http://www.suomenlehdisto.fi/blog/2011/11/03/linkki-lisaa-luottamusta/>>. [Viitattu 4.2.2014.]

Muut

Alma Media (2014) Läntisen ja pohjoisen Suomen sanomalehdet tiivistävät journalistista yhteistyötään Lännen Mediassa. Tiedote. Julkaistu Alma Median verkkosivuilla 5.2.2014. URL:
 <<http://www.almamedia.fi/uutishuone/tiedote/liWh5k8xTTm2IJtGena9fw/lantisen-ja-pohjoisen-suomen-sanomalehdet-tiivistavat-journalistista-yhteistyotaan-lannen-mediassa/>>. [Viitattu 6.3.2014.]

Alma Media (2013) Historia. Aamulehden merkkipaaluja. URL:
 <<http://www.aamulehti.fi/yritystiedot/Historia>>. [Viitattu 15.11.2013.]

Helsingin Sanomat (2009) Mikael Pentikäinen & Tuomo Pietiläinen. Vain media itse voi lopettaa juttuvarkaudet. Mieli-pidekirjoitus. Julkaistu Helsingin Sanomissa 25.10.2009. URL:
 <<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Vain+media+itse+voi+lopettaa+juttuvarkaudet/aaHS20091025SI1VS04x0u?src=haku&ref=arkisto%2F>>. [Viitattu 20.1.2014.]

Helsingin Sanomat (2012) Esa Mäkinen. HS julkaisee Käypä hoito -suositusten laatijoiden sidonnaisuudet. Artikkel. Julkaistu Helsingin Sanomien HS Next -blogissa 25.10.2012. URL:
 <<http://blogit.hs.fi/hsnext/hs-julkaisee-kaypa-hoito-suositusten-laatijoiden-sidonnaisuudet>>.
 [Viitattu 28.1.2014.]

Helsingin Sanomat (2012) Esa Mäkinen. HS julkaisee Helsingin, Espoon ja Vantaan gallupdataa avoimena tietona. Artikkel. Julkaistu Helsingin Sanomien HS Next -blogissa

31.10.2012. URL: <<http://blogit.hs.fi/hsnext/hs-julkaisee-helsingin-espoon-ja-vantaan-gallupdataa-avoimena-tietona>>. [Viitattu 28.1.2014.]

Helsingin Sanomat (2013) Esa Mäkinen. HS julkaisee kansalaisaloitegallupin taustatiedot avoimena datana. Artikkel. Julkaistu Helsingin Sanomien HS Next -blogissa 8.4.2013. URL: <<http://blogit.hs.fi/hsnext/hs-julkaisee-kansalaisaloitegallupin-taustatiedot-avoimena-datana>>. [Viitattu 28.1.2014.]

Helsingin Sanomat (2013) Matti Huuskonen. Suomalaiset luottavat vankasti poliisiin Aarnio-sotkusta huolimatta. Uutinen. Julkaistu Helsingin Sanomien verkkosivustolla 27.12.2013. URL: <<http://www.hs.fi/kotimaa/a1388114164352>>. [Viitattu 17.1.2014.]

Journalism.co.uk (2013) Sarah Marshall. Why data journalism is 'the new scoop' for a Finnish news site. Artikkel. Julkaistu Journalism.co.uk-verkkolehdessä 14.10.2013. URL: <<http://www.journalism.co.uk/news/why-data-journalism-is-the-new-scoop-for-a-finnish-news-site/s2/a554423/>>. [Viitattu 20.1.2014.]

Julkisen sanan neuvosto (1968) Lehtimiehen ohjeet 1968. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/lehtimiehen-ohjeet-1968/>. [Viitattu 4.10.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (1976) Lehtimiehen ohjeet 1976. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/lehtimiehen-ohjeet-1976/>. [Viitattu 4.10.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (1983) Lehtimiehen ohjeet 1983. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/lehtimiehen-ohjeet-1983/>. [Viitattu 4.10.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (1992) Journalistin ohjeet 1992. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/journalistin-ohjeet-1992/>. [Viitattu 4.10.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (2005) Journalistin ohjeet 2005. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/journalistin-ohjeet-2005/>. [Viitattu 4.10.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (2010) Periaatelausuma lainaamisesta. Ratkaistu 6.5.2010, päätös luotu 10.5.2010. URL: <<http://www.jsn.fi/periaatelausumat/lainaaminen/>>. [Viitattu 9.12.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (2011) Journalistin ohjeet 2011. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/journalistin-ohjeet-2011/>. [Viitattu 4.10.2013.]

Julkisen sanan neuvosto (2013) Ilta-Sanomille langettava päätös toisen työn käyttämisestä. Asia ratkaistu 9.10.2013. URL: <<http://www.jsn.fi/sisalto/5192-si-13/?year=2013&search=toisen+ty%C3%B6>>. [Viitattu 23.1.2014.]

Julkisen sanan neuvosto (2014) Journalistin ohjeet 2014. Luettavissa neuvoston verkkosivustolla. URL: <<http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohteet/>>. [Viitattu 7.9.2014.]

Kaleva (2006) STT. Futisfani otti vakuutuksen Englannin pikaisen putoamisen varalle. Uutinen. Julkaistu Kalevan verkkosivuilla 8.5.2006. URL: <<http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/futisfani-otti-vakuutuksen-englannin-pikaisen-putoamisen-varalle/81178/>>. [Viitattu 10.2.2014.]

Kotimaisten kielten keskus (2014) Kielitoimiston sanakirja. Sähköisestä versiosta tarkastettu 22.1.2014 tyrkky-sanan luonnehdinta.

Levikintarkistus (2013) Kansallinen Mediatutkimus. Syksy 2012 ja kevät 2013. URL: <http://www.levikintarkistus.fi/mediatutkimus/KMT_Lukija_S12-K13_perustaustat.pdf>. [Viitattu 15.11.2013.]

Melville House (2013) Ariel Bogle. Churnalism: helping you read journalism and not press releases. Uutinen. Julkaistu Melville Housen verkkosivulla 24.4.2013. URL: <<http://www.mhpbooks.com/churnalism-helping-you-read-journalism-and-not-press-releases/>>. [Viitattu 6.2.2014.]

MOT Dictionaries (2014). Suomi–englanti-sanakirja. Sähköisestä versiosta tarkastettu 10.2.2014 cannibalise-sanan suomennos.

Pietiläinen, Tuomo (2012) Kysymyksiä uutisvoiton käyttökorvauksesta. Julkaistu Tampereen yliopiston nettisivuilla 4.9.2012. URL:

<http://www.uta.fi/cmt/yhteystiedot/henkilokunta/tuomopietilainen/index/Skuuppikorvaus_kysymyksia_%20ja_vastauksia_Uta.pdf>. [Viitattu 7.9.2014.]

Sanoma (2014) Sanoma Newsin esittely. Helsingin Sanomat on levikiltään Pohjoismaiden suurin sanomalehti. URL: <<http://www.sanoma.com/fi/tama-sanoma/organisaatio/news/sanomalehdet>>. [Viitattu 23.1.2014.]

Suomen Sanomalehtimiesten Liitto (1957) Etikettisäännöt Suomen sanomalehtimiehille 1957. Luettavissa Julkisen sanan neuvoston verkkosivustolla. URL: <http://www.jsn.fi/ohjeet_kautta_aikain/etikettisaannot-suomen-sanomalehtimiehille-1957/>. [Viitattu 3.10.2013.]

STT-Lehtikuva (2013) STT-Lehtikuvan tyylikirja. URL: <<http://stt.fi/content/tyylikirja>>. [Viitattu 25.11.2013.]

Yleisradio (2013) Jessikka Aro. STT: Oopperalaulaja Tom Krause on kuollut. Julkaistu Yle Uutisten verkkosivuilla 6.12.2013. URL: <http://yle.fi/uutiset/stt_oopperalaulaja_tom_krause_on_kuollut/6973478>. [Viitattu 14.1.2014.]

Yleisradio (2014) 2000-luku. Mediakentän sirpaloitumisen aika – internet nousee tv-uutisten haastajaksi. URL: <http://yle.fi/uutiset/2000-luku_mediakentan_sirpaloitumisen_aika_internet_nousee_tv-uutisten_haastajaksi/903580>. [Viitattu 14.1.2014.]

Liite 1: Tutkimusaineisto

Aamulehti (1958) K. Kuka maksaa – kuka määrää. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 6.

Aamulehti (1958) Muut lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 4.

Aamulehti (1958) STT ja AFP. Kiinan armeijalle uusi päällikkö. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) UPI. Kairo laskeskelee Englannin aseapua Israelille. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) UPI. Kommunistien soraääni. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) UPI. "Kääpiöt ovat yrittäneet aikaisemminkin tuhota meidän linnoituksemme". Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) UPI. Leavitt uhkailee yhä Elliottia. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) UPI. Tahto tekee ihmeitä. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) UPI. Tykit eivät pauku Kemoilla vielä kahteen viikkoon. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 1.

Aamulehti (1958) UPI. Venäläiset innostuivat, valtio vain totesi. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 11.

Aamulehti (1958) UPI. "Älkää tuoko suihkukoneita". Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 10.

Aamulehti (1958) Voitto Vuola. Yrjö-Koskinen Suomen Lähetysseuran arvostelijana. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1958. Sivu 7.

Aamulehti (1963) Anna Ungelo. Teatterijuhlien voittokulku huipentui kesällä Ranskassa. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 15.

Aamulehti (1963) Eilen ulkomailla. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 20.

Aamulehti (1963) Idän maatalouspulmia. Pääkirjoitus. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 6.

Aamulehti (1963) Muut lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 6.

Aamulehti (1963) Nimimerkki Hyrrä. Kesken kaiken Kaiken kesken. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 13.

Aamulehti (1963) Nimimerkki Parras. Parrasvaloista. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 14.

Aamulehti (1963) Paperikorin partaalta. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 10.

Aamulehti (1963) Ratkaisut tiistaihin. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 1.

Aamulehti (1963) UPI. Isvestija vähätteli tapausta. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 13.

Aamulehti (1963) UPI. Leukemian aiheuttaja on virus? Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 13.

Aamulehti (1963) UPI. Pohjoismaiden raudanvienti Englantiin on lisääntynyt – 'huomautus' odotettavissa. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1963. Sivu 21.

Aamulehti (1968) Ei otsikkoa. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 6.

Aamulehti (1968) Matti Rosvall. Rampoja ja nilkkujen radioasema. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 17.

Aamulehti (1968) Nimimerkki Kirjaaja. Kalastusdiplomatia. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 6.

Aamulehti (1968) Nimimerkki Parras. Parrasvaloista. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 17.

Aamulehti (1968) Painonnostajat ja Paavo Nurmi mexicolaislehtien aiheita. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 22.

Aamulehti (1968) Reuter. N-liiton Zond Marsin ohi? Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 23.

Aamulehti (1968) UPI. Juntta valtaan Panamassa – presidentti USA:n suojiin. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 23.

Aamulehti (1968) UPI. Kone alas – 8 kuoli. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 23.

Aamulehti (1968) Upseerit ottivat vallan Panamassa. Vinkkijuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 1.

Aamulehti (1968) Viisi prosenttia. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1968. Sivu 16.

Aamulehti (1973) AFP, Reuter ja UPI. 'Öljyase' houkuttelee yhä enemmän arabeja. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 15.

Aamulehti (1973) Ei otsikkoa. Kuva. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 14.

Aamulehti (1973) Israel etenee, Irak jo mukana. Vinkkijuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 1.

Aamulehti (1973) Lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 6.

Aamulehti (1973) Reuter ja UPI. Työväenpuolueen kannatus noussut. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 15.

Aamulehti (1973) Serbien ei tarvitse opiskella kieliä. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 11.

Aamulehti (1973) STT. Pravda julkaisi Skp:n EEC-lausuman. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 16.

Aamulehti (1973) UPI. Arabit syyttävät USA:ta. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 14.

Aamulehti (1973) UPI. Lehtiväite: Israel palkkaa lentäjiä. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 15.

Aamulehti (1973) UPI. Tavoite: kanava auki. Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1973. Sivu 14.

Aamulehti (1978) 'Englannissa tuntemattomaksi jäänyt nero: Alvar Aalto'. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1978. Sivu 14.

Aamulehti (1978) Lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1978. Sivu 10.

Aamulehti (1978) UPI. Israelin johto pohti Beirutin tilannetta. Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1978. Sivu 15.

Aamulehti (1978) UPI. Ravikuningas pidätettiin Ranskassa. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1978. Sivu 25.

Aamulehti (1978) Reuter. Makea elämä paljasti loikkarin. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1978. Sivu 15.

Aamulehti (1983) Calle Hård. Loikannut neuvostoupseeri: Sabotaasiryhmiä Ruotsin rannoilla. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 14.

Aamulehti (1983) Ilves pitää nimensä. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 22.

Aamulehti (1983) Lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 9.

Aamulehti (1983) Nimimerkki Korvakuulo. Jättiurakka. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 8.

Aamulehti (1983) Reuter. Jatkoneuvottelut voivat keskeytyä. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 15.

Aamulehti (1983) SPV. Ilotulitus slummissa. Arvostelu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 12.

Aamulehti (1983) UPI. Saudi-Arabia varoitti Irania. Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1983. Sivu 14.

Aamulehti (1988) AFP, DPA ja Reuter. Algeriaan kansanäänestys. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 17.

Aamulehti (1988) AFP ja Reuter. Tilanne Belgradissa jännittynyt. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 17.

Aamulehti (1988) Ei otsikkoa. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 2.

Aamulehti (1988) Helka Kähkönen. Vastaanpanijat vaiennettu. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 4.

Aamulehti (1988) Kerettiläistä. Pääkirjoitus. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 2.

Aamulehti (1988) Kiina tukee Suomen pääsyä YK:n turvallisuusneuvostoon. Vinkkijuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 1.

Aamulehti (1988) Maija Siikala. Kuukin näkee Kiinan muurin. Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 14.

Aamulehti (1988) Reuter ja UPI. Israel pidätti muslimijohtajan. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 17.

Aamulehti (1988) Sev neuvotteli vaihtovaluutasta. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 20.

Aamulehti (1988) STT. Itävallan EY-suhteet esillä Moskovassa. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 17.

Aamulehti (1988) STT. Kissinger haluaa Suomen malliksi. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 16.

Aamulehti (1988) STT. Pravda: Veroilmoitukset N-liittoonkin. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1988. Sivu 17.

Aamulehti (1993) AFP, DPA ja Reuter. PLO vahvisti sopimuksen. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1993. Sivu 16.

Aamulehti (1993) Häkkisellä ei ole sopimusta – virallisesti. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1993. Sivu 22.

Aamulehti (1993) Polaria uhkaa rakennuskielto. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1993. Sivu 23.

Aamulehti (1993) Pääministeri Ahon työskentely on kuutosen arvoista. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1993. Sivu 9.

Aamulehti (1993) Riitta Järventie. Kierto ei sytytä työnantajia. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1993. Sivu 9.

Aamulehti (1993) Rushdie vaatii Iranin erottamista YK:sta. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1993. Sivu 14.

Aamulehti (1998) Aamulehti ja STT. Puolueiden kannatusarvot 1998. Grafiikka. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 5.

Aamulehti (1998) DPA ja Reuters. Kosovo-neuvottelut päätettiin. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 14.

Aamulehti (1998) Eddie Irvineä ei vaihdeta Alesiin. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 22.

Aamulehti (1998) Muut lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 2.

Aamulehti (1998) Omat ja lainatut. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 22.

Aamulehti (1998) Press. Sitaatti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 11.

Aamulehti (1998) Reuters. Diplomaattien ruumiit tuotiin Teheraniin. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 14.

Aamulehti (1998) Reuters. Jeltsinin "flunssa" nosti taas epäilyt terveydestä. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 14.

Aamulehti (1998) Reuters. Turkki painostaa yhä Syyriaa. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 15.

Aamulehti (1998) Reuters ja STT. Japani saattaa sopia pankkituista. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 12.

Aamulehti (1998) Riitta Järventie. Arja Alhon ura vaakalaudalla. Vinkkijuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 1.

Aamulehti (1998) Riitta Järventie. Sundqvist-jupakan uusi käänne tuo välikysymyksen eduskuntaan. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 7.

Aamulehti (1998) STT. Sosiaalidemokraatit suosituin puolue. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 5.

Aamulehti (1998) Tapani Salo. Suomalaispelaajat NHL:n tehotrioissa. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.1998. Sivu 25.

Aamulehti (2003) AFP, DPA ja Reuters. Sairaalapalo vaati kuolonuhreja Valko-Venäjällä. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 11.

Aamulehti (2003) AFP ja STT. Ferdinandin doping-unohdus poikimassa kunnon porun. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu B 22.

Aamulehti (2003) AFP ja STT. Sopupeliväitteet ravistelevat tennistä. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu B 22.

Aamulehti (2003) DPA. USA haluaa helpottaa uhanalaisten eläinten kauppaa. Kainalojuttu.

Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 12.

Aamulehti (2003) DPA ja Reuters. Tuhannet surivat Balin uhreja. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 11.

Aamulehti (2003) Kannustusta kateuden tilalle. Pääkirjoitus. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 2.

Aamulehti (2003) Kari Salminen. Viikon lehti. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu B 19.

Aamulehti (2003) Muut lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 2.

Aamulehti (2003) Olli-Pekka Nissinen ja STT. Asiantuntijan mielestä Fischler taktikoi puheillaan. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 6.

Aamulehti (2003) Päivän sitaatti. Sitaatti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 2.

Aamulehti (2003) Raha puhuu. Sitaatti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2003. Sivu A 9.

Aamulehti (2008) AFP ja STT. Kim Jong-Ilin valokuvat olivatkin vanhoja. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 12.

Aamulehti (2008) Ei otsikkoa. Sitaatti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 02.

Aamulehti (2008) Elina Koivisto. Obama on nyt myös "aborttiradikaali". Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 11.

Aamulehti (2008) Jari Perkiö. Keskiviikoksi on luvassa venäläinen pyörremyrsky. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu B 21.

Aamulehti (2008) J-P Lammi. Jari Isometsälle luvattiin miljoona syntipukin roolista. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu B 20.

Aamulehti (2008) Kari Salminen. Viikon lehti. Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu B 19.

Aamulehti (2008) Kauppalehti. Iiro Viinanen pelkää kasvun loppuvan. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 04.

Aamulehti (2008) Negative riehui Seinäjoella. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu B 18.

Aamulehti (2008) Nyt. Muu juttutyyppi. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 10.

Aamulehti (2008) Muut lehdet. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 02.

Aamulehti (2008) Sami Suojanen. Iskö talouskriisi Fiskerin hybridiin? Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 10.

Aamulehti (2008) STT. Islanti ei selviä ilman IMF:ää. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 04.

Aamulehti (2008) STT. Isojen puolueiden kannatuserot minimissään. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 06.

Aamulehti (2008) STT. Stubbille moitteita lähettiläiden arvioiden julkistamisesta. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 06.

Aamulehti (2008) STT. Vanha hylky löytyi Lappeenrannan edustalta. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 07.

Aamulehti (2008) Talvirengastestin paljastamaa. Faktalaatikko. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 05.

Aamulehti (2008) Tero Kuronen. Kaksi kirjainta tekee helposti talvirenkaan. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2008. Sivu A 05.

Aamulehti (2013) 50 vuotta sitten. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu B 20.

Aamulehti (2013) Aamulehti, Harri Aalto ja STT. Vihreät ja vasemmisto eivät tahdo Shellin rahoja. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 04.

Aamulehti (2013) Aamulehti ja STT. Katainen: "Osaamista pitää käyttää". Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 04.

Aamulehti (2013) AFP ja STT. Uusi koronavirus Saudi-Arabian huoli. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 14.

Aamulehti (2013) AFP, STT ja Reuters. Malta: Välimerestä tulossa hautausmaa. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 13.

Aamulehti (2013) Antti Tiri STT. Venäjän sotaharjoitukset yllättivät asiantuntijat. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 08.

Aamulehti (2013) AP, Ilkka Timonen ja Reuters. Kreetalla voimakas maanjäristys. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 13.

Aamulehti (2013) Järjestelmä petti jälleen. Pääkirjoitus. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 02.

Aamulehti (2013) Kolme suurta tänä vuonna. Faktalaatikko. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 08.

Aamulehti (2013) Pekka Kymäläinen. Viikon puheenaihe. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 02.

Aamulehti (2013) Seppo Ylönen. Kööpenhamina saattaa vapauttaa hasiksen. Uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 13.

Aamulehti (2013) STT. Hautalan ja Arctian yhteiset vuodet. Kainalojuttu. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 04.

Aamulehti (2013) STT. Vauraste toi julkisuuteen yhden tekstiviestin. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu A 04.

Aamulehti (2013) Vain kohouma. Lyhyt uutinen. Julkaistu Aamulehdessä 13.10.2013. Sivu B 22.

Aamulehti (2013) Ilari Tapio. Arktinen öljyvuoto ei ole vääjäämätön katastrofi. Featurejuttu. Julkaistu Aamulehden Sunnuntaissa 13.10.2013. Sivu 13.

Aamulehti (2013) Sari Torvinen. Seuraa tähteä. Henkilöhaastattelu tai henkilökuva. Julkaistu Aamulehden Sunnuntaissa 13.10.2013. Sivu 21.

Aamulehti (2013) Sari Torvinen. Viikon loppu. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehden Sunnuntaissa 13.10.2013. Sivu 5.

Aamulehti (2013) Sitaatit. Sitaattikooste. Julkaistu Aamulehden Sunnuntaissa 13.10.2013. Sivu 21.

Liite 2: Tutkimusaineiston luokittelurunko

1. Otsikko

2. Julkaisuvuosi

3. Millä osastolla juttu sijaitsee

4. Millä sivulla juttu sijaitsee

5. Juttutyyppi

- 1 Arvostelu
- 2 Faktalaatikko
- 3 Featurejuttu
- 4 Grafiikka
- 5 Henkilöhaastattelu tai henkilökuva
- 6 Kainalojuttu
- 7 Kolumni tai muu mielipidekirjoitus, kuten kommentti
- 8 Kuva
- 9 Kuvajuttu
- 10 Lyhyt uutinen
- 11 Muu juttutyyppi
- 12 Pääkirjoitus
- 13 Sitaatti
- 14 Sitaattikooste
- 15 Uutinen
- 16 Vinkkijuttu

6. Jutun leipätekstin tai taitollisen elementin, kuten kuvan, pituus palstamillimetreinä

7. Jutun leipätekstin tai taitollisen elementin, kuten kuvan, pinta-ala palstamillimetreinä

8. Tekijä

- 1 Aamulehti
 - 2 Tekijää ei mainittu
 - 3 Toimittaja *
 - 4 Työpari tai työryhmä *
 - 5 Uutistoimisto *
 - 6 Uutistoimisto ja Aamulehti tai Aamulehden toimittaja *
 - 7 Nimimerkki *
 - 8 Epäselvä **
 - 9 Muu *
- * Kuka tai ketkä tai mikä tai mitkä
 ** Miksi

9. A) Mitä joukkoviestintä tai joukkoviestimiä Aamulehti lainaa

- 1 Lehdistö *
 - 2 Radio *
 - 3 Televisio *
 - 4 Uutistoimisto *
 - 5 Muu joukkoviestin *
 - 6 Epäselvä
- * Mitä viestintä tai viestimiä

9. B) Lainaako Aamulehti aikakauslehteä vai sanomalehteä, jos se lainaa lehdistöä

- 1 Aikakauslehti
- 2 Sanomalehti
- 3 Molempia
- 4 Epäselvä

10. Mainitseeko Aamulehti joukkoviestimen nimeltä

- 1 Kyllä
 - 2 Ei *
 - 3 Epäselvä **
- * Miten Aamulehti viittaa joukkoviestimeen
 ** Miksi

11. Montaako joukkoviestintä Aamulehti lainaa

12. Lainaako Aamulehti kotimaista vai ulkomaista joukkoviestintä

- 1 Kotimainen joukkoviestin
 - 2 Ulkomainen joukkoviestin *
 - 3 Sekä kotimaista että ulkomaista joukkoviestintä *
 - 4 Epäselvä
- * Minkä maalaista

13. Miten iso osa jutusta perustuu medialainaan eli toisen toimituksen tuottamaan tietoon

- 1 Lause tai muutama lause
- 2 Muutama kappale
- 3 Puoliksi
- 4 Suurin osa tai kokonaan
- 5 Epäselvä

14. Mainitseeko Aamulehti toisen joukkoviestimen otsikossa

- 1 Ei
- 2 Kyllä

15. Mistä teemasta juttu kertoo

- 1 Kotimaa
- 2 Kulttuuri
- 3 Poliitiikka
- 4 Rikokset ja onnettomuudet
- 5 Talous
- 6 Terveys ja hyvinvointi
- 7 Ulkomaat
- 8 Urheilu
- 9 Viihde
- 10 Monesta eri teemasta

16. Käsitleekö juttu enemmän kotimaata vai ulkomaita

- 1 Kotimaa
- 2 Ulkomaat
- 3 Ei selvästi jompaakumpaa tai kumpaakaan